

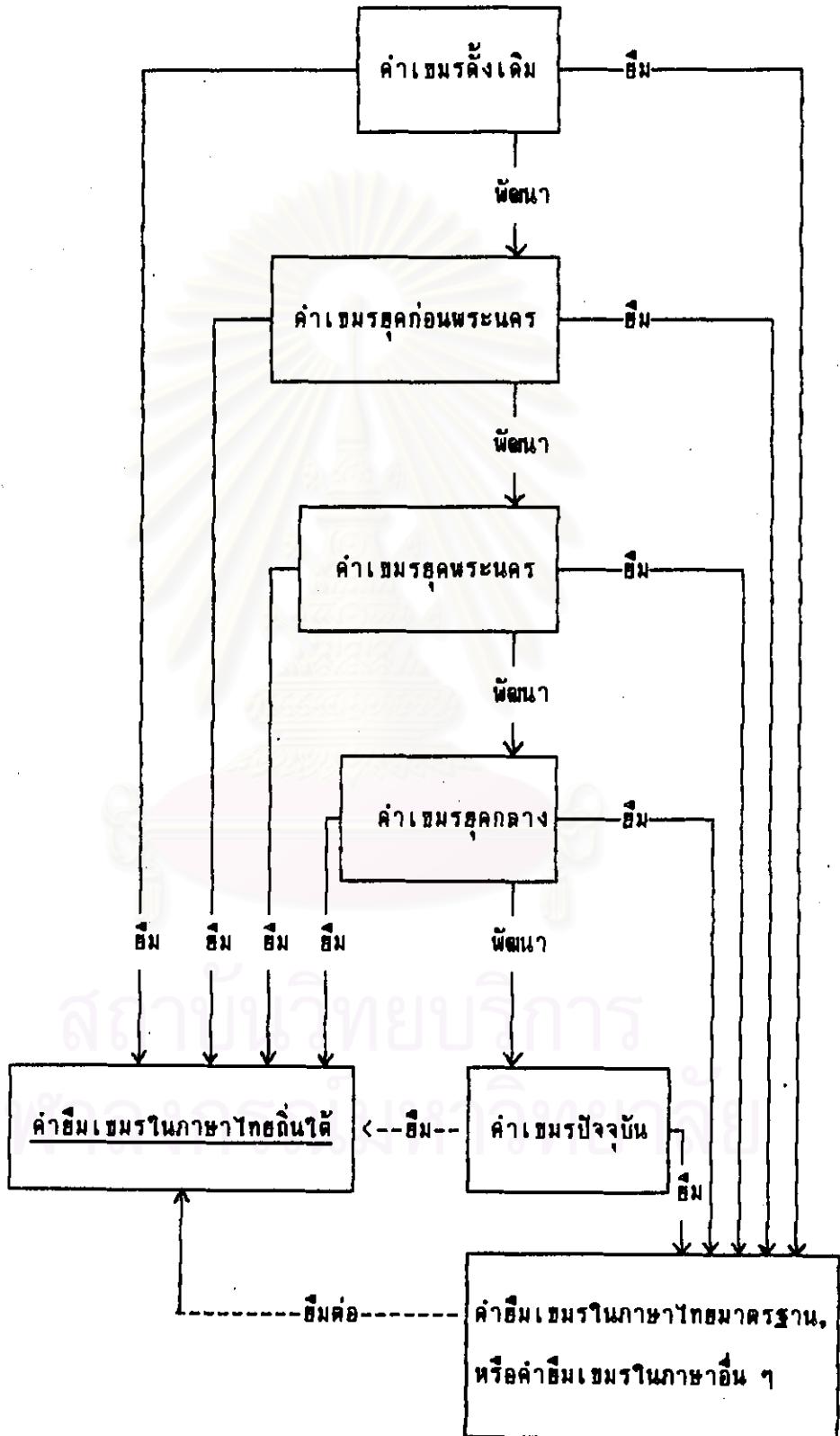
ความสัมพันธ์ของเสียงในคำภาษาไทยถิ่นใต้ที่สัมพันธ์กับคำเขมรปัจจุบัน

นักภาษาศาสตร์มีความเชื่อพื้นฐานเกี่ยวกับคำฮิมว่าเป็นปรากฏการณ์ที่คำดั้งเดิมของภาษาหนึ่งได้ถูกฮิมมาใช้และปรากฏอยู่ในอีกภาษาหนึ่ง คำดังกล่าวนั้นไม่ได้เป็นคำดั้งเดิมของภาษาฝ่ายรับฮิม การศึกษาคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ก็มีแนวคิดเช่นเดียวกัน ผู้วิจัยมีความเชื่อพื้นฐานว่า คำเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่ศึกษานี้ ล้วนเป็นคำดั้งเดิมของภาษาเขมรที่อาจปรากฏอยู่ในภาษาเขมรสมัยใดสมัยหนึ่ง และภาษาไทยถิ่นใต้ได้ฮิมคำเขมรเหล่านั้นมาใช้และปรากฏอยู่ในภาษาไทยถิ่นใต้ในปัจจุบัน

เมื่อกล่าวถึงคำฮิม คนทั่วไปมักไม่ได้คิดถึงเวลาของการฮิม เช่นเมื่อพูดถึงคำฮิมภาษาเขมรในภาษาไทย ก็มักจะมีความถามว่า คำนั้น ๆ ฮิมมาจากภาษาเขมรคำใด ผู้ที่ตอบคำถามนี้มักจะตอบโดยยกคำเขมรปัจจุบันมาตอบเสียเป็นส่วนใหญ่ แต่ถ้าหากมองภาษาให้ลึกซึ้ง จะเห็นว่าการคำนึงถึงเรื่องเวลาของการฮิมมีความสำคัญมาก คำฮิมเขมรคำหนึ่ง ๆ นั้นอาจถูกฮิมเข้ามาตั้งแต่สมัยโบราณ และขณะที่มีการฮิมคำเขมรนั้นอาจมีเสียงที่ต่างออกไปจากคำเขมรปัจจุบันก็เป็นได้ ด้วยเหตุนี้การพิจารณาถึงเวลาของการฮิม จึงอาจจะทำให้การศึกษาภาษาตรงตามความเป็นจริงมากขึ้น และอาจทำให้ผู้ศึกษาสามารถค้นพบลักษณะปลีกย่อยของภาษาเพิ่มมากขึ้น ดังนั้นในการศึกษาคำฮิมในวิทยานิพนธ์ฉบับนี้ ได้ศึกษาเรื่องเวลาของการฮิมด้วย

นอกจากต้องคำนึงถึงเวลาของการฮิมแล้ว การศึกษาคำฮิมก็ควรคำนึงถึงทิศทางของการฮิมด้วย เช่นภาษาไทยถิ่นใต้ฮิมคำเขมรเข้ามาโดยตรงหรือฮิมผ่านภาษาอื่นเข้ามาอีกทีหนึ่งเป็นต้น อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้จะไม่เน้นเรื่องทิศทางของการฮิม แนวคิดเรื่องเวลาของการฮิมและทิศทางของการฮิมอาจแสดงเป็นแผนภูมิได้ดังนี้

แผนภูมิที่ 6 ข้อสันนิษฐานเวลาและทิศทางการฮิมค่า เขมรของภาษาในภาษาไทยถิ่นใต้

คำในภาษาไทยถิ่นใต้และคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันซึ่งรวบรวมได้นั้นบางคำมีเสียงที่ต่างกันอยู่ซึ่งนับเป็นเรื่องธรรมดา ทั้งนี้เนื่องจากภาษาอ้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา แต่ความต่างที่ปรากฏขึ้นระหว่างคำในภาษาไทยถิ่นใต้กับคำที่สัมพันธ์กันในภาษาเขมร ในกรณีของการวิจัยนี้ นับว่าเป็นประเด็นที่น่าสนใจมาก กล่าวคือคำสัมพันธ์ที่อยู่ในภาษาฝายให้ยืม อาจมีการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางหนึ่ง ภาษาระบบเสียงของภาษาของคนคือเขมร ในขณะที่คำยืมที่ถูกยืมเข้ามาในอีกภาษาหนึ่งก็มีการเปลี่ยนแปลงไปในอีกทิศทางหนึ่งภาษาระบบเสียงของภาษาใหม่หรือภาษาฝายยืมซึ่งได้แก่ไทยถิ่นใต้นั้น ความเปลี่ยนแปลงประการหลังนี้อาจเกิดขึ้นในขณะที่มีการยืม หรืออาจเปลี่ยนแปลงหลังจากที่ได้ยืมคำเข้ามาในภาษาแล้วก็เป็นได้ ความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นภายใต้เงื่อนไขเวลาที่เท่ากันนับตั้งแต่เวลาที่มีการยืมเกิดขึ้น ภาษานี้เปรียบเทียบเสียงที่ต่างกันเช่นนี้จึงเป็นเรื่องที่น่าสนใจศึกษามาก

อนึ่งเมื่อผู้วิจัยได้ศึกษาภาษาเขมรมากขึ้น และได้พบว่ามีการเปลี่ยนแปลงทางเสียงเกิดขึ้นอย่างเป็นระบบในอดีตเป็นลำดับมา จึงเห็นควรที่จะได้เปรียบเทียบเสียงของคำในภาษาไทยถิ่นใต้กับคำเขมรปัจจุบันและคำเขมรโบราณที่สัมพันธ์กันมากขึ้น ทั้งนี้เพื่อให้สามารถเห็นความเหมือนและความต่างระหว่างคำในภาษาไทยถิ่นใต้กับคำเขมรในแต่ละสมัย

ในบทที่ 3 นี้ผู้วิจัยมีจุดประสงค์ที่จะวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางพยางค์หรือทางโครงสร้างคำ และความสัมพันธ์ทางเสียงระหว่างคำในภาษาไทยถิ่นใต้และคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กัน เพื่อนำผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทั้ง 2 เรื่องนี้มาเป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจและยืนยันว่าคำที่มีคุณสมบัติตามเกณฑ์นี้เป็นคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้จริง ซึ่งจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้พบว่ามีความสัมพันธ์ที่เชื่อได้ว่าเป็นคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ตามเกณฑ์ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างคำและทางเสียงอยู่ 1,320 คำ ซึ่งจากนี้ไปจะเรียกคำเหล่านี้ว่า "คำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้"

สำหรับในส่วนของความหมายของคำยืมและคำเขมรที่สัมพันธ์กันนั้น ในบทนี้จะระบุเพียงความหมายหลักที่สามารถชี้ให้เห็นว่าคำยืมและคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันนั้นมีความหมายที่สัมพันธ์กันด้วย อย่างไรก็ตามผู้วิจัยได้กล่าวถึงเรื่องความหมายไว้โดยเฉพาะในบทที่ 6

ในการวิเคราะห์เสียงในบทนั้นผู้วิจัยได้ชี้ให้เห็นว่า เสียงในคำฮิมและคำเขมร ปัจจุบันที่สัมพันธ์กันนั้นมีลักษณะใกล้เคียงกันอย่างไรบ้างในอันที่จะนำมาสู่ความคิดที่ว่า เสียงในคำฮิมนั้น ๆ เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาคุณสมบัติทางเสียงที่นำมาศึกษาดังนี้ ถ้าเสียงนั้น ๆ เป็นเสียงพยัญชนะก็จะวิเคราะห์อย่างละเอียดว่า 1. เสียงที่สัมพันธ์กันนั้นมีลักษณะของกระบวนการคัดแปลงลมที่บริเวณเส้นเสียง (phonation process) เหมือนกัน หรือต่างกันอย่างไรบ้าง 2. เสียงที่สัมพันธ์กันนั้น มีกระบวนการคัดแปลงลมที่บริเวณซึ่งเชื่อมระหว่างช่องคอกับช่องจมูก (oro-nasal process) เหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง 3. เสียงที่สัมพันธ์กันนั้นมีกระบวนการคัดแปลงลมที่บริเวณช่องปาก (articulatory process) เหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง 4. เสียงที่สัมพันธ์กันนั้นมีลักษณะการเปล่งเสียง (manner of articulation) เหมือนหรือต่างกันอย่างไรบ้าง เป็นต้น ถ้าเป็นเสียงสระก็จะดูว่า 1. สระที่สัมพันธ์กันนั้นมีบริเวณในแนวนอนของลิ้นที่ยกขึ้นไปเป็นจุดสูงสุดที่สุด (tongue advancement) ณะออกเสียงสระนั้น ๆ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร 2. สระที่สัมพันธ์กันนั้นมีบริเวณในแนวตั้งที่เป็นจุดสูงสุดของลิ้น (tongue height) ณะออกเสียงสระนั้น ๆ เหมือนหรือต่างกันอย่างไร 3. รูปของริมฝีปากขณะที่ออกเสียงสระที่สัมพันธ์กันนั้นเหมือนหรือต่างกันอย่างไร เป็นต้น

คำฮิมโดยทั่วไปอาจจำแนกออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้คือ 1. คำฮิมสมบูรณ์ (loan word) เป็นกลุ่มที่การวิจัยนี้มุ่งศึกษา 2. คำฮิมแปล (loan translation) 3. คำฮิมผสม (loanblend) ในการทำการเปรียบเทียบคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ในวิกสถานิพนธ์นี้ จะทำการวิเคราะห์เฉพาะคำฮิมสมบูรณ์เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ที่จะศึกษาคำฮิมสมบูรณ์โดยตรง นอกจากนั้นแล้วงานวิจัยนี้ได้เก็บข้อมูลจากพจนานุกรมเป็นส่วนใหญ่ จึงไม่สามารถรวบรวมข้อมูลที่เป็นคำฮิมแปลและคำฮิมผสมให้สมบูรณ์ได้ ซึ่งคำฮิมทั้งสองประเภทนี้มักเป็นคำฮิมที่เกี่ยวข้องกับสำนวน หรือเกี่ยวข้องกับคำที่ประกอบด้วยหน่วยคำมากกว่า 1 หน่วยคำขึ้นไป การศึกษาคำฮิมแปลและคำฮิมผสมจึงควรเก็บข้อมูลจากวรรณกรรมประเภทงานเขียนหรือนวนิยาย

คำฮิมสมบูรณ์ได้แก่คำฮิมที่ภาษาฝาสรับฮิมรับเข้ามาใช้ โดยนำเอาเสียงและความหมายของคำในภาษาฝาสให้ฮิมมาทั้งคำอย่างสมบูรณ์ หรืออีกนัยหนึ่งเป็นการฮิมที่ไม่ได้นำส่วน

ของภาษาอื่นเข้ามาผสมกับคำอื่นนั้นเลย อย่างไรก็ตามอาจมีการเปลี่ยนแปลงอยู่บ้างอันเนื่องมาจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น เพื่อให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาฝ่ายรับสัมผัสเป็นต้น เมื่อพิจารณาคำอื่นที่รวบรวมได้ในงานวิจัยนี้ อาจจำแนกออกเป็นสองชนิดคือ คำอื่นที่มีเสียงเหมือนกับคำเขมรปัจจุบัน และคำอื่นที่มีเสียงบางส่วนต่างจากภาษาเขมรปัจจุบันซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

คำอื่นเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีเสียงเหมือนกับคำเขมรปัจจุบัน

คำอื่นที่มีเสียงเหมือนกับคำเขมรปัจจุบันนั้นส่วนใหญ่มักเป็นคำขางค์เดี่ยว การที่คำอื่นและคำเขมรปัจจุบันมีเสียงเหมือนกันทุกประการนั้น ทำให้ยากที่จะตัดสินลงไปว่าคำดังกล่าวเป็นคำไทยหรือคำเขมร ทั้งนี้เพราะโครงสร้างของคำอื่นตรงกับโครงสร้างคำของทั้งคำไทยถิ่นใต้และคำเขมร จึงเกิดมีข้อสงสัยว่าคำดังกล่าวนั้นจะเป็นคำดั้งเดิมของภาษาใด ทั้งนี้เพราะโอกาสที่แต่ละฝ่ายจะยืมคำของกันและกันเป็นเรื่องที่เป็นไปได้เสมอ แม้ผู้วิจัยจะเทียบคำเหล่านี้กับพจนานุกรมภาษาเขมรแล้วก็ตาม แต่ก็ยังไม่อาจเชื่อได้ว่าคำเหล่านี้เป็นคำดั้งเดิมของเขมร วิธีทดสอบว่าคำเหล่านี้เป็นคำดั้งเดิมของภาษาใดนั้น ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ดังข้างล่างนี้มาตัดสิน ซึ่งการนำเกณฑ์เหล่านี้มาตัดสินนับเป็นการถ่วงดุลเพื่อให้ได้คำเขมรที่แท้จริงเป็นตอนที่ 2 นอกเหนือจากการใช้เกณฑ์ขณะเมื่อเก็บข้อมูล(ดูขั้นตอนการดำเนินการวิจัยในบทที่ 1)

เกณฑ์ที่ใช้มีดังนี้คือ 1. ตรวจสอบว่าภาษาลูก ๆ ของแต่ละตระกูลภาษาใช้คำเหล่านี้หรือไม่ หากพบว่าภาษาลูก ๆ ของตระกูลมอญ-เขมรมีใช้สูง และไม่ปรากฏว่ามีใช้ในภาษาลูก ๆ ของภาษาตระกูลไท จะถือว่าคำนั้นเป็นคำเขมร 2. ตรวจสอบว่าคำดังกล่าวมีคำศัพท์อื่นที่เกี่ยวข้องกัน (derived forms) ปรากฏอยู่ในภาษาเขมรหรือไม่ ทั้งนี้เนื่องจากภาษาเขมรมีระบบหน่วยเติมศัพท์ (affixes) อันได้แก่ หน่วยเติมหน้าศัพท์ (prefixes) และหน่วยเติมกลางศัพท์ (infixes) อยู่ จึงอาจมีคำศัพท์อื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับศัพท์เหล่านี้ ซึ่งจะเป็นข้อยืนยันว่าคำดังกล่าวเป็นคำเขมรเพราะมีลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาเขมรปรากฏให้เห็น 3. หากคำที่ศึกษาไม่อาจตัดสินได้ด้วยเกณฑ์ทั้ง 2 ข้อดังกล่าวแล้วผู้วิจัยจะยึดหลักฐานที่แสดงว่าศัพท์นั้นมีปรากฏอยู่เก่าแก่ที่สุดมาเป็นข้อตัดสิน เช่น หากพบว่าคำที่สงสัยมีปรากฏอยู่ในจารึกเขมร เมื่อ ศตวรรษ ที่ 6 และไม่มีหลักฐานว่าเป็นคำไทยในจารึกใด จะถือว่าคำนั้น

เป็นคำเขมรไว้ก่อน จนกว่าจะสามารถพิสูจน์ว่าเป็นอย่างอื่น คำเช่นว่านี้จะนำมาวิเคราะห์ในงานวิจัยในขั้นตอนนี้ด้วย และพบว่าเป็นคำพยางค์เดียวที่มีอยู่เพียงจำนวนน้อย 4. คำเดือนเสียงธรรมชาติ คำอุทานที่เก็บได้จากพจนานุกรมภาษาเขมรและมีลักษณะการใช้ต่างจากภาษาไทยมาตรฐาน จะสันนิษฐานว่าเป็นคำสืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้

การวิเคราะห์ว่าคำสืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีเสียงเหมือนกับภาษาเขมรปัจจุบันในหัวข้อนี้ เป็นการเปรียบเทียบเฉพาะเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงพยัญชนะท้ายเท่านั้น ไม่ได้บุตรวมถึงเสียงวรรณยุกต์และลักษณะน้ำเสียงแต่อย่างใด อย่างไรก็ตามในการวิเคราะห์นี้ ผู้วิจัยก็ได้พิจารณาถึงเรื่องเสียงวรรณยุกต์และเรื่องลักษณะน้ำเสียง เพื่อเป็นข้อสังเกตในการตัดสินใจว่าคำสืมต้นแต่ละคู่ นั้น เป็นคำคู่สืมต้นกันจริงหรือไม่ด้วยเช่นเดียวกัน ผลของการวิเคราะห์พบว่ามีคำสืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีเสียงเหมือนกับภาษาเขมรปัจจุบันซึ่งเป็นคำที่มีพยางค์เดียวและ 2 พยางค์ จำนวน 50 คำ ดังนี้

คำพยางค์เดียว เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปัง, อ่าง'	ʔaŋ ^๓	ʔaŋ	ចាង	(Ja:1974:241:6)
'อด, ชวด'	ʔət ^๓	ʔət	តត់	(Ja:1974:223:b)
'สนุก'	ʔət ^๓	ʔət	តត	(Ja:1974:230:a)
'ปัง'	baŋ ^๓	baŋ	បាង	(He:1977:64:a)
'หาส, (ผี) ออกจาก ร่างทรง'	bat ^๓	bat	បាត់	(สบ:2536:350)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 1.)

คำ 2 พยางค์มีเสียง 4 คำ ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ไม้ฉำฉา'	cham ^๓ cha: ^๑	cham cha:	ចាំចា	(กน:2526:252:ก)
'ทำให้เสียหาส'	cha:j ^๑ wa:j ^๑	cha:j wa:j	ចាចាច	(Hu:1970:266:a)
'เสียงไล่วัว'	huj ^๑ hu:j ^๑	hùj hùj	អូជ ៗ	(Ja:1974:218:b)
'เสียงวัดถุ่ม่าน ด้วยความเร็ว'	wa: ^๑ wa: ^๑	wa: ^๑ wa: ^๑	វ៉ៃ ៗ	(Mo:1878:131:a), (Ja:1974:181:b)

ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างคำและทางเสียงระหว่างคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้และคำ
เขมรปัจจุบัน

Hockett (1958) กล่าวว่าในขณะที่มีการรับคำยืมเข้ามานั้นได้มีการเปลี่ยนแปลงของศัพท์ปรากฏร่วมกับคำยืมนั้นด้วย "The acquisition of a loanword constitutes in itself a lexical change" และในทำนองเดียวกัน คำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้กับคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันนั้น แม้ว่าต่างก็พัฒนามาจากคำเขมรดั้งเดิมเดียวกัน แต่ก็ยังปรากฏให้เห็นความต่างระหว่างกันอยู่ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้และคำเขมรปัจจุบัน พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ 2 ประการที่สามารถนำมาตัดสินว่า คำในภาษาไทยถิ่นใต้ที่สัมพันธ์กับคำเขมรที่รวบรวมได้เป็นคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ เกณฑ์ดังกล่าวได้แก่ 1. เกณฑ์ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างคำ 2. เกณฑ์ความสัมพันธ์เรื่องเสียงที่ประกอบขึ้นมาเป็นคำ ซึ่งความต่างของทั้ง 2 เรื่องนั้นนอกจากจะใช้เป็นเกณฑ์นำมาตัดสินว่าคำที่นำมาศึกษาเป็นคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้แล้ว ยังเป็นข้อมูลพื้นฐานเพื่อการสันนิษฐานลักษณะการยืมได้เป็นอย่างดี ในที่นี้จะกล่าวถึงรายละเอียดของผลการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างคำระหว่างคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้กับคำ
เขมรปัจจุบัน

คำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ กับคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันอาจมีจำนวนพยางค์ไม่เท่ากัน ส่วนใหญ่คำยืมมักจะมีเสียง 1 พยางค์ ในขณะที่คำเขมรที่สัมพันธ์กันนั้น ส่วนใหญ่มี 2 พยางค์ การที่คำยืมมีพยางค์น้อยกว่าคำเขมรปัจจุบันอาจเนื่องมาจากการเปลี่ยนแปลงเมื่อมีการยืมเกิดขึ้นเช่นภาษาไทยถิ่นใต้ไม่อาจรับโครงสร้างคำบางลักษณะของภาษาเขมรเข้ามาได้ จึงมักจะปรับโครงสร้างคำที่ปลดออกไปของภาษาเขมรเหล่านั้น ให้สอดคล้องกับโครงสร้างคำในภาษาไทยถิ่นใต้เอง การปรับหรือเปลี่ยนแปลงดังกล่าวอาจมีผลทำให้จำนวนพยางค์ของคำยืมลดลงเป็นต้น ดังนั้นเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบคำยืมกับคำเขมรปัจจุบันจึงพบว่าส่วนใหญ่มีจำนวนพยางค์ต่างกัน

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างคำในชั้นตอนนี้ ก็เพื่อให้เห็นชัดว่า คำสืม และคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กัน มีรายละเอียดปลีกย่อยอะไรบ้าง เช่นคำว่าโครงสร้างของคำที่สัมพันธ์กันนั้นมีองค์ประกอบใดของคำไม่ตรงกัน หรือองค์ประกอบใดขาดหายไป หรือองค์ประกอบใดเพิ่มขึ้นมาบ้าง ตัวอย่าง เช่นวิเคราะห์ว่า คำเขมรปัจจุบัน *kwachat* 'เตะ' ซึ่งมีโครงสร้างคำเป็น $C_1VC_2 \cdot C_3VC_4$ นั้น มีลักษณะต่างกันอย่างไรร่วมกับโครงสร้างของคำสืม เขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่สัมพันธ์กัน ซึ่งพบว่าคำสืมที่สัมพันธ์กันนั้นมีรูปเป็น *chat* 'เตะ' มีโครงสร้างคำเป็น $-C_3VC_4$ การวิเคราะห์แบบนี้จะทำให้มองเห็นลักษณะการสืมได้อย่างชัดเจน จากตัวอย่างที่ยกมานี้ จะเห็นว่าคำสืมสัมพันธ์กับพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบันโดยตรง ลักษณะที่ต่างกันนี้ นับเป็นลักษณะการสืมแบบหนึ่ง เป็นต้น

จากการวิเคราะห์สามารถสรุปได้ว่า ลักษณะการสืมคำเขมรของภาษาไทยถิ่นใต้ ในส่วนนี้มีทั้งหมด 10 แบบ ในที่นี้จะเรียกความต่างแต่ละแบบว่า "ลักษณะความสัมพันธ์(ลศ.)" รายละเอียดของลักษณะความสัมพันธ์ทั้ง 10 แบบมีดังนี้

1.1 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 1

ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 1 นี้ เป็นแบบของการสืมที่คำสืมมีเสียงสัมพันธ์กับเสียงในคำเขมรปัจจุบันครบทุกเสียง แต่มีเสียงสัมพันธ์บางเสียงต่างออกไป ซึ่งความต่างนี้อาจเป็นความต่างระหว่างเสียงพยัญชนะกับเสียงพยัญชนะ หรือเสียงสระกับเสียงสระ และอาจต่างกันเพียงเสียงเดียวหรือทุกเสียงก็ได้ คำในกลุ่มนี้อาจจะเป็นคำพยางค์เดียว หรือคำ 2 พยางค์ก็ได้ ซึ่งเขียนเป็นโครงสร้างคำได้ดังนี้

คชค.		คชป.
$C_1(C_2)V(C_3)$:	$C_1(C_2)V(C_3)$
$C_1(C_2)V(C_3) \cdot C_4(C_5)V(C_6)$:	$C_1(C_2)V(C_3) \cdot C_4(C_5)V(C_6)$

จะเห็นได้ว่าโครงสร้างคำภาษาไทยถิ่นใต้และคำเขมรปัจจุบันข้างบนนี้ตรงกัน โดยมีเสียงสัมพันธ์ครบทุกเสียง แต่เสียงสัมพันธ์บางคู่ หรือทุก ๆ คู่ อาจต่างกันได้ ตัวอย่างคำสืมที่อยู่ในกลุ่มที่ 1 นี้ เช่น

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'วางแผน กะการ'	ʔa:n ³	ʔa:l	หา๓	(Ja:1974:234:a)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเสียงทุกเสียงภายในคำของทั้ง 2 ภาษา มีความสัมพันธ์กัน โดยตรงอย่างครบถ้วน โดยไม่มีเสียงใดเสียงหนึ่งขาดหายไปเลย แต่จะเห็นว่า มีเสียงบางเสียงที่แตกต่างกันอย่างที่สามารถจะอธิบายได้ทางสัทศาสตร์ ในที่นี้ได้แก่เสียงพยัญชนะท้ายที่ต่างกัน เสียงพยัญชนะท้ายของคำฮิมเป็น -n ส่วนเสียงพยัญชนะท้ายของคำเขมรปัจจุบันเป็น -l เสียงพยัญชนะท้ายที่แตกต่างกันนี้มีฐานที่เกิดที่เดียวกัน มีส่วนต่างกันที่เสียง -n เป็นพยัญชนะนาสิก แต่เสียง -l เป็นเสียงข้างลิ้น ซึ่งจะเห็นว่าอาจเป็นไปได้ว่าเสียง -n ในคำฮิมก็คือเสียง -l ในคำเขมรในขณะที่มีการฮิมเกิดขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากเสียง -l ไม่มีปรากฏในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ เมื่อฮิมคำที่มีหน่วยเสียงนี้เข้ามาจึงไม่อาจรับเข้ามาได้โดยตรง แต่ได้ใช้หน่วยเสียง -n ซึ่งมีอยู่ในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้เอง และมีลักษณะทางเสียงใกล้เคียงกับ -l มาแทนที่ ส่วนในภาษาเขมรปัจจุบันนั้นได้สืบทอดเสียง -l มาโดยตรง และไม่ได้เปลี่ยนแปลงแต่อย่างใด จึงทำให้เห็นว่าเสียง -n ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียง -l ในคำเขมรปัจจุบัน (ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ลส.1))

1.2 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 2

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 2 นี้ เป็นแบบของการฮิมที่คำเขมรปัจจุบันเป็นคำที่ประกอบด้วยพยัญชนะต้นควบ 2 เสียง แต่เมื่อเทียบกับคำฮิมที่สัมพันธ์กันจะเห็นว่า ไม่ปรากฏว่ามีเสียงพยัญชนะต้นควบเสียงที่ 1 อยู่ ซึ่งเขียนเป็นโครงสร่างพยางค์ได้ดังนี้

คชต.		คชป.		
	$C_2V(C_2)$:	$C_1C_2V(C_2)$	
ตัวอย่างคำฮิมในกลุ่มที่ 2 นี้ เช่น				
ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กบ'	ʔe:t ⁴	kʔat	កាត	(Ja:1974:23:a)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สะอิก'	ʔak ³	tʔak		(Ke:1976:31)
'เป็อ, ระอา'	ʔn:ak ³	chʔak		(กน:2526:978:ข)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเสียงพยัญชนะต้นของคำเขมรปัจจุบันเป็นพยัญชนะควบกล้ำ 2 เสียง แต่เสียงพยัญชนะต้นที่สัมพันธ์กันในคำอิมมีเพียงเสียงเดียว ได้แก่เสียง ʔ- เสียงพยัญชนะต้นในคำอิมตรงกับเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่ 2 ในภาษาเขมรปัจจุบัน kʔ-, tʔ-, chʔ- สำหรับในเรื่องนี้อาจสันนิษฐานได้ว่าในขณะที่อิมนั้น หน่วยเสียงพยัญชนะต้นควบ 2 เสียงของภาษาเขมร เป็นหน่วยเสียงที่ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ เมื่อรับคำประเภทนี้เข้ามาในอดีตจึงตัดเสียงพยัญชนะต้นเสียงแรกออกไปและคงไว้เพียงเสียงเดียว คือเสียงที่ 2 การเปลี่ยนแปลงเช่นนี้ทำให้โครงสร้างของคำอิมตรงกับโครงสร้างของคำภาษาไทยถิ่นใต้ ครั้นเมื่อนำคำอิมกลุ่มนี้มาเทียบเคียงกับคำเขมรปัจจุบัน จึงทำให้เห็นว่าเสียงพยัญชนะควบกล้ำเสียงที่ 1 ซึ่งมีในคำเขมรปัจจุบันนั้นไม่มีปรากฏในคำอิม (ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ลส. 2))

1.3 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 3

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 3 นี้เป็นแบบของการอิมที่คล้ายคลึงกับแบบที่ 2 กล่าวคือคำเขมรปัจจุบันเป็นคำที่มีพยัญชนะต้นควบ 2 เสียงเช่นเดียวกับ แต่เมื่อนำเสียงพยัญชนะต้นของคำเขมรมาเทียบกับเสียงพยัญชนะต้นของคำอิมที่สัมพันธ์กัน พบว่าเสียงพยัญชนะต้นควบเสียงที่ 2 ในภาษาเขมรปัจจุบันไม่ปรากฏในคำอิมดังโครงสร้างพยางค์ที่แสดงไว้ข้างล่างนี้

คชด.

คชป.

 $C_1V(C_2)$

:

 $C_1C_2V(C_3)$

ตัวอย่างคำอิมในกลุ่มที่ 3 นี้ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หอมกรุ่น'	chuj ¹	chʔuj		(กน:2526:1199:ข)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าเสียงพยัญชนะต้นของคำฮิมซึ่งเป็นพยัญชนะเดี่ยว ch- นั้น สัมพันธ์โดยตรงกับเสียงที่ 1 ซึ่งได้แก่ ch ของพยัญชนะต้นควบกล้ำ 2 เสียงของคำในภาษา เขมรปัจจุบัน และไม่ปรากฏว่ามีเสียงพยัญชนะต้น -η- ซึ่งเป็นเสียงควบกล้ำเสียงที่ 2 ของ คำเขมรปัจจุบันในคำฮิมเลย สำหรับเรื่องนี้อาจสันนิษฐานว่าในการฮิมในอดีต ภาษาเขมรมี เสียง chη- อยู่แล้ว ภาษาไทยถิ่นใต้อาจจะเสียง -η- นี้ไปเสียงหนึ่ง เนื่องจากเสียง ควบกล้ำดังกล่าวนี้ไม่ปรากฏในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ แต่ภาษาเขมรยังเก็บเสียงควบ กล้ำนี้ไว้ครบถ้วน ดังนั้นเมื่อนำคำฮิมในกลุ่มนี้มาเปรียบเทียบกับคำเขมรปัจจุบัน จึงพบว่าเสียง พยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่ 2 ไม่ปรากฏหรือไม่มีคู่สัมพันธ์ในคำฮิม (ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจาก ภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ลส. 3))

1.4 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 4

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 4 มีดังนี้คือ คำเขมรปัจจุบันเป็นคำ 2 พยางค์ โดยที่ พยางค์แรก อาจเป็น C(C)VN หรือ C(C)V ก็ได้ (N ในที่นี้หมายถึงพยัญชนะนาสิก) ส่วน พยางค์หลังเป็น C(C)V(C) แต่คำฮิมเป็นคำพยางค์เดี่ยว ซึ่งมีพยัญชนะต้นตรงกับเสียง พยัญชนะต้นเสียงแรกของพยางค์ที่ 1 ของคำเขมรปัจจุบันและหากมีเสียงพยัญชนะท้าย เสียง พยัญชนะท้ายนั้นจะตรงกับพยัญชนะท้ายของคำเขมรปัจจุบันดังโครงสร้างพยางค์ข้างล่างนี้

คชค.

คชป.

$C_1V(C_2)$

:

$C_1(C_2)VN.C_3(C_4)V(C_5)$

:

$C_1(C_2)V.C_3(C_4)V(C_5)$

ตัวอย่างคำฮิมในกลุ่มนี้ เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ก่อน, ส่วน'	bɔŋ ^a	bɔmpɔŋ	ចុង	(Ja:1974:115:a)
'ทำให้สุก'	bom ^a	bɔntum	ចុង	(Ma:1915:455:b)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าคำเขมรปัจจุบันเป็นคำ 2 พยางค์ ส่วนคำฮิมเป็นคำพยางค์ เดี่ยว พยัญชนะต้นของคำฮิมในทั้ง 2 คำ ซึ่งได้แก่ b- และ b- ตรงกับเสียงพยัญชนะ

ต้นของพยางค์แรกของคำเขมรปัจจุบัน ซึ่งได้แก่ b- และ b- ตามลำดับ และเสียงพยัญชนะท้ายของคำฮิม -ŋ และ -m ตรงกับเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน -ŋ และ -m ตามลำดับ (ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ลส. 4))

1.5 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 5

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 5 มีดังนี้คือ คำเขมรปัจจุบันเป็นคำ 2 พยางค์ โดยที่พยัญชนะท้ายของพยางค์แรกเป็นเสียง -m และเกิดอยู่ติดกับพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 ซึ่งเป็นเสียง l- ส่วนคำฮิมนั้นเป็นคำพยางค์เดียว ที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบ ml- ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าขณะเมื่อภาษาไทถิ่นใต้ฮิมคำเขมรเข้ามานั้น คำเขมรมีลักษณะดังที่ได้กล่าวไว้ข้างบนนี้ แต่มีการปรับเสียงโดยการกร่อนคำลงเหลือเพียงพยางค์เดียว พยัญชนะต้นควบกล้ำของคำฮิมนี้ พัฒนามาจากการรวมกันของเสียงพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ 1 กับเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรนั่นเอง ดังโครงสร้างพยางค์ข้างล่างนี้

คชด.	คชป.
mlV(C ₂)	C ₁ Vm.lV(C ₂)

ตัวอย่างคำฮิมในกลุ่มนี้ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
‘ช้ำแหละ’	mlɛːʔ ¹	sɔmlɛh	ចាំឆ្លុះ	(Ja:1974:206:a)
‘ถลึงตาใส’	mlɛŋ ¹	sɔmlɛŋ	ច្រើង	(Ja:1974:192:a)

(ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ลส. 5))

1.6 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 6

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 6 มีดังนี้คือ คำฮิมเขมรและคำเขมรปัจจุบันต่างเป็นคำ 2 พยางค์ มีเสียงสัมพันธ์กันอยู่ครบถ้วนทุกเสียง แต่ตำแหน่งพยางค์สลับที่กัน กล่าวคือพยางค์

แรกของคำฮิมตรงกับเสียงในพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน ในขณะที่พยางค์ที่ 2 ของคำฮิมตรงกับพยางค์ที่ 1 ของคำเขมรปัจจุบัน ดังโครงสร้างพยางค์ข้างล่างนี้

คชค.

คชป.

$$C_2(C_2)V(C_2).C_1(C_2)V(C_2) \quad : \quad C_1(C_2)V(C_2).C_2(C_2)V(C_2)$$

ตัวอย่างคำฮิมในกลุ่มนี้ เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'โคลงเคลง'	khlo:ŋ ^๕	Khlo:ŋ ^๕	khlo:ŋ	ทพทพช (Ja:1974:37:b)

จากตัวอย่างจะเห็นว่าทั้งคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้และคำเขมรปัจจุบันต่างเป็นคำสองพยางค์แต่คำที่สัมพันธ์กันนี้มีพยางค์ที่สลับที่กัน กล่าวคือพยางค์ที่ 1 ของคำฮิมจะสัมพันธ์กับคำที่ 2 ของของภาษาเขมรปัจจุบัน ในขณะที่พยางค์ที่ 2 ของคำฮิมกลับไปสัมพันธ์กับพยางค์แรกของคำเขมรปัจจุบัน (ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ฉส.๘))

1.7 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 7

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 7 มีดังนี้คือ คำเขมรปัจจุบันเป็นคำพยางค์เดียวที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงพยัญชนะควบกล้ำสองเสียง คำฮิมเป็นคำ 2 พยางค์ พยัญชนะต้นของคำฮิมพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 2 สัมพันธ์กับพยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่ 1 และเสียงที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบันตามลำดับ ดังโครงสร้างพยางค์ข้างล่างนี้

คชค.

คชป.

$$C_1V(C_2).C_2V(C_2) \quad : \quad C_1C_2V(C_2)$$

ตัวอย่างของคำฮิมในกลุ่มนี้ เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หิ้ง'	chɿ:ŋ ^๕	ɿɿ:ŋ ^๕	chmaoŋ	หิ้ง (Ja:1974:52:a)
'สืบสน'	chwŋ ^๕	lwŋ ^๕	chkò:ŋ	สน (Ja:1974:51:b)
'เฉพาะ'	chw:๕	phw:๑ ^๕	chpùoh	เฉพาะ (Ja:1974:52:a)

จากตัวอย่างทั้ง 3 ตัวอย่างข้างบนนี้ จะเห็นว่าเสียงพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 1 ในคำฮิม $ch-$ สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นควบเสียงที่ 1 $ch-$ ของคำเขมรปัจจุบัน ส่วนพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ 2 ของคำฮิม $m-$, $l-$ และ $ph-$ สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นควบคล้ายเสียงที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน $m-$, $k-$ และ $p-$ ตามลำดับ อาจสันนิษฐานได้ว่า ขณะเมื่อภาษาไทยถิ่นใต้ฮิมคำเขมรกลุ่มนี้ ภาษาเขมรมีเสียงพยัญชนะต้นควบคล้าย $chm-$, $chk-$, $chp-$ เสียงควบคล้ายดังกล่าวนี้ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ วิธีปรับแบบหนึ่งซึ่งต่างจากเสียงสัมพันธ์แบบที่กล่าวมาแล้วข้างต้นก็คือ แยกเสียงควบคล้ายนั้นออกจากกัน และสร้างพยางค์เพิ่มขึ้นอีก 1 พยางค์ คือพยางค์ที่ 1 ในคำฮิม โดยมียพยัญชนะควบคล้ายเสียงแรกที่แยกออกมานั้นเป็นพยัญชนะต้น พยางค์แรกของคำฮิมนี้มีเสียงสระและพยัญชนะท้ายสัมพันธ์กับพยัญชนะท้ายของพยางค์ที่ 2 (ดูตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัมพันธ์แบบ ลศ.7))

1.8 ลักษณะความสัมพันธ์แบบที่ 8

ลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 8 มีดังนี้คือ คำฮิมเป็นคำพยางค์เดียวที่มีพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบคล้าย คำเขมรปัจจุบันเป็นคำ 2 พยางค์ พยัญชนะต้นควบเสียงที่ 1 และเสียงที่ 2 ของคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ 1 และพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบันตามลำดับดังโครงสร้างคำข้างล่างนี้

คชด.	คชป.			
$C_1 C_2 V(C_4)$	$C_1(C_2) V. C_3 V(C_4)$			
ตัวอย่างคำฮิมในกลุ่มนี้ เช่น				
ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คำรน'	mlon ^๕	prəvəon	ក្រូច	(He:1977:628:a)

จากตัวอย่างข้างบนนี้จะเห็นว่าในคำฮิมมีเสียงพยัญชนะต้นเสียงที่ 1 $m-$ สัมพันธ์กับเสียง $p-$ ซึ่งเป็นพยัญชนะต้นของพยางค์ที่ 1 ในคำเขมรปัจจุบัน คือเป็นเสียงริมฝีปากเหมือนกัน ส่วนเสียงพยัญชนะต้นเสียงที่ 2 ของคำฮิม $-l-$ สัมพันธ์กับเสียง $r-$ ซึ่งเป็น

พยางค์ต้นของพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน คือเป็นเสียงพยางค์เหลว (liquids) เหมือนกัน (คู่ตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัทสัมพันธ์แบบ ฉส.8))

1.9 ลักษณะความสัทสัมพันธ์แบบที่ 9

ลักษณะเสียงสัทสัมพันธ์แบบที่ 9 มีดังนี้คือ คำฮิมมีเพียงพยางค์เดียว และสัทสัมพันธ์กับพยางค์หลังของคำ 2 พยางค์ในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังโครงสร้างพยางค์ข้างล่างนี้

คชต.		คชป.
$C_3V(C_4)$:	$C_1V(C_2).C_3V(C_4)$
	:	$C_1(C_2)V.C_3V(C_4)$

ตัวอย่างคำฮิมในกลุ่มนี้ เช่น

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
‘เกือบ’	chet ¹	prochet	[ចិត]	(กน:2526:256:ข)

จากตัวอย่างคำฮิมซึ่งมีเพียงพยางค์เดียว chet¹ สัทสัมพันธ์กับพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน -chet ส่วนพยางค์ที่ 1 ของคำเขมรปัจจุบันซึ่งได้แก่ pro- ไม่ปรากฏในคำฮิม (คู่ตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัทสัมพันธ์แบบ ฉส.9))

1.10 ลักษณะความสัทสัมพันธ์แบบที่ 10

ลักษณะเสียงสัทสัมพันธ์แบบที่ 10 มีดังนี้คือ ไม่ปรากฏเสียงพยางค์ท้ายของคำเขมรปัจจุบันในคำฮิม ดังโครงสร้างพยางค์ข้างล่างนี้

คชต.		คชป.
$C_1(C_2)V$:	$C_1(C_2)VC_3$

ตัวอย่างคำในกรุปนี้ เช่น

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
‘ไฟไหม้’	che: ^๑	cheh	ចេះ	(Ja:1974:51:๑)

(คู่ตัวอย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. (ความสัทสัมพันธ์แบบ ฉส.10))

ลักษณะการฮิมทั้ง 10 แบบดังกล่าวแล้วข้างต้นอาจสรุปเป็นประเภทของลักษณะการฮิมได้ 5 ประเภท คือ 1. ลักษณะการฮิมแบบครบถ้วน ได้แก่ ลส.1 2. ลักษณะการฮิมแบบตัดเสียงบางเสียงออกไป ได้แก่ ลส.2,3,10 3. ลักษณะการฮิมแบบตัดเสียงบางเสียงออกไปและกร่อนค่าจาก 2 พยางค์ให้เหลือเพียง 1 พยางค์ ได้แก่ ลส.4,5,8,9 4. ลักษณะการฮิมแบบสลับที่พยางค์ ได้แก่ ลส.6 และ 5. ลักษณะการฮิมแบบเพิ่มพยางค์ ได้แก่ ลส.7

ลักษณะการฮิมดังกล่าวมาแล้วข้างต้นทั้ง 10 แบบ ล้วนแสดงให้เห็นว่าน่าจะได้มีการเปลี่ยนแปลงเมื่อเกิดมีการฮิมเกิดขึ้น สำหรับมูลเหตุที่ทำให้ต้องปรับลักษณะค่าเขมรนั้นอาจเป็นได้ 2 กรณีคือ 1. ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้คุ้นเคยกับการใช้คำพยางค์เดี่ยวเมื่อฮิมค่าเขมรที่มีพยางค์มากกว่า 1 พยางค์เข้ามาจึงพยายามปรับโครงสร้างพยางค์ให้ลดลงตามความคุ้นเคยอย่างในระบบเสียงของภาษาของตน 2. ลักษณะเสียงควบกล้ำจำนวนมากในภาษาเขมรไม่ปรากฏในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ จึงเป็นการยากที่ผู้พูดภาษาไทยถิ่นใต้จะรับค่าเหล่านั้นเข้ามาใช้ ดังนั้นจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนเสียงบางเสียง หรือโครงสร้างค่าบางโครงสร้างเพื่อให้เหมือนหรือใกล้เคียงกับเสียงหรือระบบเสียงในภาษาของตนยิ่งขึ้น ลักษณะการฮิมค่าเขมรของภาษาไทยถิ่นใต้ทั้ง 10 แบบ อาจสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 15 ลักษณะการฮิมค่าเขมรของภาษาไทยถิ่นใต้ในรูปแบบของโครงสร้างค่า

<u>ลักษณะการฮิม</u>	<u>โครงสร้าง</u>	<u>โครงสร้าง</u>
<u>แบบที่</u>	<u>ค่าเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้</u>	<u>ค่าเขมรปัจจุบัน</u>
1	$C_1(C_2)V(C_3)$ $C_1(C_2)V(C_3).C_4(C_5)V(C_6)$	$: C_1(C_2)V(C_3)^*$ $: C_1(C_2)V(C_3).C_4(C_5)V(C_6)$
2	$C_2V(C_3)$	$: C_1C_2V(C_3)$

<u>ลักษณะการซื้อ</u>	<u>โครงสร้าง</u>	<u>โครงสร้าง</u>
<u>แบบที่</u>	<u>ค่าเชมรในภาษาไทยถิ่นใต้</u>	<u>ค่าเชมรปัจจุบัน</u>
3	$C_1V(C_3)$	$: C_1C_2V(C_3)$
4	$C_1V(C_5)$	$: C_1(C_2)VN.C_3(C_4)V(C_5)$ $: C_1(C_2)V .C_3(C_4)V(C_5)$
5	$n1V(C_3)$	$: C_1Vn.lV(C_3)$
6	$C_4(C_5)V(C_6).C_1(C_2)V(C_3)$	$: C_1(C_2)V(C_3).C_4(C_5)V(C_6)$
7	$C_1V(C_3).C_2V(C_3)$	$: C_1C_2V(C_3)$
8	$C_1C_3V(C_4)$	$: C_1(C_2)V.C_3V(C_4)$
9	$C_3V(C_4)$	$: C_1V(C_2).C_3V(C_4)$ $: C_1(C_2)V.C_3V(C_4)$
10	$C_1(C_2)V$	$: C_1(C_2)VC_3$

2. ความสัมพันธ์ทางเสียงระหว่างคำซื้อเชมรในภาษาไทยถิ่นใต้กับค่าเชมร

ปัจจุบัน

นอกจากคำซื้อเชมรในภาษาไทยถิ่นใต้จะต่างกับค่าเชมรปัจจุบันในเรื่องโครงสร้าง

คำ อันได้แก่การรับองค์ประกอบเข้ามาทุกส่วน การรับเข้ามาเพียงบางส่วน หรือการมีองค์ประกอบอื่น ๆ เพิ่มเข้ามาแล้ว ผู้วิจัยยังพบว่ามีความต่างในเรื่องเสียงที่เป็นองค์ประกอบของคำอีกด้วย เสียงที่กล่าวถึงนี้ได้แก่เสียงพยัญชนะและเสียงสระเป็นต้น ดังนั้นในขั้นตอนนี้จะได้กล่าวถึงข้อสรุปอันเป็นผลที่ได้จากการเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะต้น เสียงสระ และเสียงพยัญชนะท้ายของคำฮิมกับคำเขมรปัจจุบันตามลำดับ การวิเคราะห์นี้จะยึดคำฮิมในภาษาไทยถิ่นใต้เป็นหลัก และจะเรียงลำดับก่อนหลังตามลำดับตัวสัทอักษรแทนเสียงในคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ดังนี้

เสียงพยัญชนะ

ʔ, b, c, ch, d, h, j, k, kh, khl, kl, khw, l, m, n, ɲ, p, ph, phl, pl, s, t, th, ts, w

เสียงสระ

i, i:, i:ə, e, e:, e, e:, ɛ, ɛ:, ɛ:ə, ɔ, ɔ:, ɔ:ə, ɔ:, ɔ:, ə, ə:, ə:ə, ɔ, ɔ:, ɔ:ə, ɔ:, ɔ:

นอกจากจะจัดเรียงลำดับตามตัวสัทอักษรดังข้างบนนี้แล้ว ผู้วิจัยยังได้จัดกลุ่มคำฮิมแบ่งย่อยออกตามลักษณะความต่างทั้ง 10 แบบตามที่ได้กล่าวไว้แล้วอีกด้วย เช่นคำฮิมที่มีพยัญชนะต้นเป็น ʔ- อาจมีปรากฏในลักษณะเสียงสัมผัสพันธ์หลาย ๆ แบบ ฉะนั้นการนำเสนอคำฮิมที่ขึ้นต้นด้วย ʔ- จึงยังถูกแบ่งย่อยออกตามแบบของลักษณะเสียงสัมผัสพันธ์อีกด้วย นอกจากนี้ยังได้ให้จำนวนข้อมูลที่น่าับสนุนแต่ละประเด็นไว้ด้วย เพื่อจะได้เห็นชัดเจนว่าความสัมพันธ์ของเสียงในแต่ละแบบมีค่าอยู่จำนวนเท่าใด ดังนี้

2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นของคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้กับคำเขมรปัจจุบัน

ในการเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะในขั้นตอนนี้ บางครั้งอาจจำเป็นต้องกล่าวถึงเสียงสระบ้างสำหรับการชี้ที่เสียงสระนั้น ๆ มีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงเสียงพยัญชนะ

2.1.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกับที่เส้นเสียง ʔ- ของคำฮิมกับเสียงสัมผัสพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน

เสียงพยัญชนะต้น ʔ- ในคำฮมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน 3 เสียงคือ ʔ- , h- , และ ɣ- จากนั้นไปผู้วิจัยจะใช้เครื่องหมาย (:) แสดงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงในคำฮมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้กับเสียงในภาษาเขมรปัจจุบัน โดยให้เสียงที่มาก่อนเครื่องหมายนี้เป็นเสียงในภาษาไทยถิ่นใต้ และเสียงที่ตามหลังเครื่องหมายนี้เป็นเสียงในภาษาเขมรปัจจุบัน

2.1.1.1 ความสัมพันธ์ ʔ- : ʔ ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ ลศ.1, 2, 4, 9 และ 10 ดังนี้

ลศ.1 (14 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เป็นหมัน'	ʔa:n ³	ʔa:(r)	พาร	(กน:2526:1167:ก)
'วางแผน'	ʔa:n ³	ʔa:l	พาส	(Ja:1974:234:a)

(คู่มืออย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 2.)

ลศ.2 (15 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คันชะอม'	ʔom ³	sʔom	ฮ ร	(กน:2526:266:ข)
'กระอ่อม'	ʔw:m ³	kʔw:m	กช ร	(He:1977:58:b)
'แดงอ่อน'	ʔw:n ³	phʔw:(r)	พร ร	(กน:2526:392:ข)
'อายน้อย'	ʔw:n ³	pʔw:n	พร ร	(Ja:1974:126:a)

(คู่มืออย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 3.)

ลศ.4 (1 คำ)

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เปื้อน, ระอา'	ʔi:an ³	ʔekie(r)	พรกฏ	(Ta:1935:2)

ลศ.9 (9 คำ)

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หญิง'	ʔy:t ⁴	krəʔy:t	ทพิท	(He:1977:75:a)
'ลับ'	ʔap ³	srəʔap	ทพาช	(Ja:1974213:a)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เสียงปาว ๆ'	ʔaːpʰ	krəʔaw	ក្រាវ	(Ja:1974:19:b)
'อ้วนสั้น'	ʔunʰ	krəʔol	ក្រូត	(He:1977:75:a)

(คู่มือเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 4.)

ลศ.10 (1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ระวิกระวี'	ʔaː ^h ləː ^h	ʔaː ləːt	រាវតាត	(กน:2526:319:ข)

ในความสัมพันธ์แบบ ลศ.1 นั้น จะเห็นว่าเสียงพยัญชนะต้นทั้งในคำฮิมและคำเขมร ปัจจุบันเหมือนกัน คือเสียง ʔ- เสียง ʔ- นี้เกิดได้ทั้งในภาษาเขมรปัจจุบันและในภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนั้นหากสันนิษฐานว่าขณะที่มีการฮิมคำเขมรในอดีตเข้ามา คำเขมรในกลุ่มนี้มีเสียงพยัญชนะต้นเป็น ʔ- อยู่แล้ว ดังนั้นภาษาไทยถิ่นใต้จึงรับเสียง ʔ- เข้ามาโดยไม่ต้องการเปลี่ยนแปลง

ในความสัมพันธ์แบบ ลศ.2 นั้นพบว่าเสียง ʔ- ซึ่งเป็นเสียงพยัญชนะต้นเค็สวานในคำฮิมสัมพันธ์กับ -ʔ- ที่เป็นพยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่ 2 ซึ่งเกิดร่วมกับเสียงพยัญชนะต้นเสียงที่ 1 ที่เป็นเสียงกัก เสียงข้างต้น หรือเสียงเสียดแทรก เสียงควบกล้ำดังกล่าวนี้ ได้แก่ chʔ-, kʔ-, lʔ-, pʔ-, phʔ-, sʔ- และ tʔ- จะเห็นได้ชัดว่าเสียงพยัญชนะควบกล้ำเสียงที่ 1 เหล่านี้ไม่ปรากฏในคำฮิมเลย อาจเป็นไปได้ว่า แต่เดิมคำเขมรมีเสียงควบกล้ำเหล่านี้เป็น "chʔ-, "kʔ-, "lʔ-, "pʔ-, "phʔ-, "sʔ- และ "tʔ- สาเหตุที่ภาษาไทยถิ่นใต้ไม่รับเอาเสียงควบกล้ำมาทั้ง 2 เสียงอาจเป็นเพราะเสียงควบกล้ำเหล่านี้ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ การทำให้สอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้จึงเป็นการละเสียงควบกล้ำเสียงที่ 1 ออกไป และเหลือไว้เพียงเสียง ʔ ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 เท่านั้น

สำหรับในความสัมพันธ์แบบ ลศ.4 มีการก่อนคำเหลือเพียงพยางค์เดียว ส่วนความสัมพันธ์แบบ ลศ.9 นั้นเสียง ʔ- ที่เป็นพยัญชนะต้นในคำฮิม สัมพันธ์กับเสียง ʔ- ที่เป็นพยัญชนะต้นในพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน

2.1.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียง ʔ- : h ปรากฏ
ใน ลส.9 เพียงแบบเดียว จะเห็นได้ว่าเสียงสัมพันธ์คู่นี้มีความคล้ายคลึงกันทางเสียง กล่าว
คือเสียง ʔ- และ h ต่างเป็นเสียงที่เกิดจากฐานเดียวกัน คือเกิดที่เส้นเสียง แต่ต่าง
กันที่วิธีการออกเสียงให้เป็นกักและเสียดนทรกตามลำดับ จึงเป็นไปได้สูงว่าเสียงทั้ง 2 เสียง
นี้สัมพันธ์กัน คำในกลุ่มนี้ มีจำนวน 2 คำ ดังนี้

ลส.9 (2 คำ) ได้แก่

ความหมาย	ลขค.	ลขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระแอม'	ʔe:ɓ ³	krəbɔm	ក្របិម (krəhaem) (ក្របិម)	(กน:2524:169) (Ja:1974:18:b)
'โถ(น้ำ)'	ʔa:j ³	camba:j	ចាំយ	(Ja:1974:47:b)

2.1.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียง ʔ- : ɣ- ปรากฏ
ใน ลส. 9 เพียงแบบเดียวดังนี้

ความหมาย	ลขค.	ลขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระเจ้ากระยอด'	ʔɔ:t ⁴ ʔe:t ⁴	krəʔɔ:t krəʔaet	ក្រកក្រកត	(กน:2526:9:ก)

ในทางสัทศาสตร์แม้ว่าเสียง ʔ และ ɣ มีความสมบัติต่างกันอยู่มากก็ตาม แต่เสียงทั้ง
2 มีฐานที่เกิดใกล้เคียงกัน คือเสียง ʔ เกิดที่เส้นเสียง ส่วนเสียง ɣ เกิดที่เพดานอ่อน

2.1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักก้องที่ริมฝีปาก b-
ของคำสัมพันธ์ในคำเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น b- ในคำสัมพันธ์ในภาษาไทย
กันได้สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน 3 เสียง คือ b- , p- , และ ph-
ส่วนเสียง bl- สัมพันธ์กับเสียง bl- ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.2.1 ความสัมพันธ์ b- : b ปรากฏใน ลส.1,2,4

และ 9 ดังนี้

ลศ.1 (8 คำ) ใต้แก่

ความหมาย	ลศ.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เปิด'	bɔ:k ⁴	baək	บะก	(Ja:1974:113:a)
'โรคหน้า' (sa:t ²)ba:t ⁴		srac bac	ซราชบะช	(Ja:1974:109:a)
'ก.บวก'	bu:ak ⁴	bo:k	บูก	(Hu:1978:8:b)
'ก.บนบาน'	bon ³	bo:n	บง	(Ma:1915:456:b)
'แผลมีหนอง'	bo:ʔ ⁴	bo:h	บฮ	(Ja:1974:113:a)

ลศ.2 (12 คำ) เช่น

'ไม่จ่ายหนี้'	bit ³	lbɔt	ลบฏ	(Ja:1974:74:a)
'เพราะว่า...'	bɔt ⁰	tbɔt	ทบฏ	(Ja:1974:74:a)
'ทำนาธ'	bu:n ³	kbu:ən	กบูญ	(Ja:1974:16:a)
'ชายกระเบน'	be:n ³	kben	กเบญ	(กน:2526:(27))

(คู่มืออย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 5.)

ลศ.4 (2 คำ) ใต้แก่

'ก่อน'	bɔŋ ⁴	bɔmpùəŋ	บงคพ	(Ja:1974:115:a)
'ทำให้สุก'	boŋ ³	bɔntùm	บงตุ้ม	(Ma:1915:455:b)

ลศ.9 (8 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศ.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปลากระเบน'	ben ³	bəbael	บะบะล	(กน:2526:589:ก)
'ดินตะแบก'	bɛ:k ⁴	trəbaek	ทระบะก	(กน:2526:360:ก)
'ควาย'	bɔ:ʔ ³	krəbɔŋj	ทบง	(Ja:1974:17:a)
'เป็นแผล'	bo:ʔ ⁴	rvbùəh	รบฮ	(Ja:1974:160:b)

(คู่มืออย่างคำเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 6.)

ความสัมพันธ์ b- : b เป็นความสัมพันธ์ที่มีข้อมูลสนับสนุนมากที่สุดในกลุ่มนี้ ในความสัมพันธ์แบบ ลศ.1 นั้น จะเห็นว่าเสียง b- ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นได้ทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ และระบบเสียงของภาษาเขมรปัจจุบัน ส่วนในความสัมพันธ์แบบ ลศ. 2

นั้น เสียง b ในคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กับ b- ในคำฮิม เกิดร่วมกับพยัญชนะต้นเสียงกัก เสียงเสียดแทรก และเสียงข้างลิ้น เสียงควบกล้ำเหล่านี้ได้แก่ kb-, lb-, sb-, tb- จึงอาจสันนิษฐานได้ว่าเดิมภาษาเขมรมีพยัญชนะต้นเป็น "kb-, "lb-, "sb-, "tb- ซึ่งล้วนเป็น เสียงควบกล้ำที่ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ ดังนั้นในโลกการฮิมคำเขมรของภาษาไทยถิ่นใต้จึงเลือกเก็บเสียง -b- ซึ่งเป็นเสียงควบกล้ำที่ 2 ไว้ และละเสียงควบกล้ำเสียงที่ 1 ไว้ กลไกการฮิมแบบนี้ทำให้คำฮิมมีลักษณะสอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ ใน ส่วนของภาษาเขมรปัจจุบันนั้น ยังเก็บเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำเสียงที่ 1 ไว้ ดังปรากฏใน ตัวอย่าง

2.1.2.2 ความสัมพันธ์ b- : p มีปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ ลส.1 ,2 และ 9 เป็นความสัมพันธ์ที่มีปรากฏน้อย คือเพียง 3 คำเท่านั้นดังนี้

ลส.1 (1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หนัก, บิด'	bit ³	pec	บิซ	(กน:2526:1177:ก)

ลส.2 (1 คำ) ได้แก่

'บ้าน'	bu:an ⁴	khpul	อช อ 7	(กน:2524:226:ข)
--------	--------------------	-------	--------------	-----------------

ลส.9 (2 คำ) ได้แก่

'บะ กว้างออก'	be:ʔ ⁴	kwəpəh	กำช:	(Po:1992:86:a)
---------------	-------------------	--------	------	----------------

เสียง b และ p เป็นเสียงที่เกิดที่ฐานเดียวกัน ต่างกันที่เสียง b เป็นเสียงกัก ก้อง ส่วน p เป็นเสียงกักไม่ก้องเท่านั้น เสียงทั้ง 2 มีความคล้ายกันมาก จึงน่าจะเป็น เสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.2.3 ความสัมพันธ์ b- : ph- มีปรากฏในความสัมพันธ์แบบ

ลส.1 เท่านั้น มีคำฮิมอยู่เพียง 2 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ไม่คืนเงินฮิม'	bit ³	phxt	บิซ	(Ja:1974:127:a)
'เสียงลมพูด จากใต้น้ำ'	buʔ ⁷	phùj	ภพ 7	(He:1977:696:a)

เสียง b และ ph เป็นเสียงที่เกิดที่ฐานเดียวกัน ต่างกันที่เสียง b เป็นเสียงกักก้องไม่มีกลุ่มลม ส่วน ph เป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม ลักษณะที่คล้ายคลึงกันเช่นนี้อาจเป็นไปได้ว่าเสียงทั้ง 2 สัมพันธ์กัน

คำ 'ไม่คืนเงินที่ฮิม' นี้ Jacob (1974) ได้ให้ความหมายไว้ว่า 'ทรยศต่อคนรัก, หรือ 'ไม่ซื่อสัตย์' ดังนี้ 'betray a lover or spouse, be unfaithful' (Jacob, 1974:127:a) คนปักษ์ใต้ใช้ในความหมาย 'ไม่คืนเงินที่ฮิม' ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคำฮิมคำนี้ถูกเข้ามาในความหมาย 'ไม่ซื่อสัตย์' คือไม่ซื่อสัตย์ในสัญญาที่มีไว้กับผู้ที่ฮิมเงิน ที่ว่าจะคืนเงินที่ฮิมให้

2.1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักไม่มีกลุ่มลม ที่เพลา
หนึ่ง c- ของคำฮิม กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น c- ในคำฮิม
เขมรในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน 5 เสียง คือ c-, ch-,
d-, s- และ ʎ-

2.1.3.1 ความสัมพันธ์ c- : c เป็นความสัมพันธ์ที่มีข้อ
มูลสนับสนุนมากที่สุดของกลุ่มนี้ ซึ่งมีปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ.1, 2, 3, 5, 6 และ 9 ดังนี้
ลศ.1 (27 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'รู้'	ce:n ³	ce:(r)	ចត	(กน:2524:231:ก)
'(งู)กัด'	cmk ³	cmk	ចឹក	(Ja:1974:43:a)
'ปะทะ, กระทบ'	caŋ ³	caŋ	ចាម	(กน:2528:1069:d)
'ไม้ค้ำยัน'	caŋ ³ ʎa:ŋ ¹	ca:ŋʎa:ŋ	ចាមោ	(He:1977:174:b)
'ฝูงชน'	cu:at ⁴	caot	ចោត	(Ha:1915:440:a)

(ข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 7.)

ลศ.2 (3 คำ) เช่น

'ราคา, แผลออกไป'	ca:n ³	khca:(r)	ចា	(Po:1992:61:b)
'เพื่อน'	com ³	khcəom	ចាំ	(He:1977:95:b)
'คันจิก'	cik ³	phcmk	ចឹក	(Po:1992:339:a)

ลศ.3 (1 คำ) ไค้แก่

‘ค้อฮู้’ caŋ³ cbaŋ ขว้าง (Ja:1974:48:a)

ลศ.4 (3 คำ) ไค้แก่

‘น.แถบ, ไร่’ ci:aŋ³ cɔŋriək ๗(๗)ก (Ja:1974:41:b)

‘ภาษาณะสานมีฐ’ cɔ:ŋ³ cɔŋʔe:(r) ๗ฐฐ (Ja:1974:40:a)

‘สลักเป็นจุด’ cut³ cɔŋnoc ๗๗ (Hu:1970:317:a)

ลศ.6 (1 คำ) ไค้แก่

‘จู้จู้’ cu:⁴ ci:⁴ caeco:w ๗๗ (Ja:1974:45:a)

ลศ.9 (12 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	คำเขมรโบราณ	แหล่งที่มา
‘จาง’	ca:ŋ ³	trəcaŋ	๗๗	(Po:1992:207:b)
‘สว่าง’	cɛ:ŋ ⁴	cəŋcaəŋ	๗๗	(Ja:1974:43:a)
‘เหลือบจนละ’	cɔ:an ³	bəŋcəəŋ	๗๗	(บพ:2512:275:๗)
‘เจิม’	cɔ:w ³	cəŋcaəŋ	๗๗	(Po:1992:158:b)

(คู่มือเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 8.)

ใน ลศ.1 คำฮิมและคำเขมรปัจจุบันมีพยัญชนะต้นตรงกัน คือเป็นเสียงพยัญชนะเดี่ยว c- ส่วนใน ลศ. 2 นั้นจะเห็นได้ว่าเสียงพยัญชนะต้น c- ของคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้น khc- และ phc- ของคำเขมรปัจจุบัน เรื่องนี้อาจสันนิษฐานได้ว่า เดิมขณะที่มีการฮิมเกิดขึ้น คำเขมรในกลุ่มนี้มีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกล้ำ *khc- หรือ *phc- และภาษาเขมรปัจจุบันยังรักษาเสียงควบกล้ำดังกล่าวไว้ แต่เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำเหล่านี้ไม่ปรากฏในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ จึงเป็นไปได้ว่าภาษาไทยถิ่นใต้เลือกที่จะตัดเสียงพยัญชนะต้นเสียงที่ 1 (kh-, ph-) ออกไป คงเหลือไว้เพียงพยัญชนะต้นเสียงที่ 2 คือ c- ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับคำใน ลศ. 2 นี้ก็นำมาใช้อธิบายกับคำใน ลศ. 3 ซึ่งมีการตัดเสียงพยัญชนะต้นควบออกไปเสียงหนึ่งเช่นเดียวกัน แต่ต่างกันตรงที่แบบที่ 3 นี้ ได้ตัดพยัญชนะควบเสียงที่ 2 ออกไป ใน ลศ.5 นั้น หากสันนิษฐานว่าคำเขมรแต่เดิมขณะที่มีการฮิมเกิดขึ้นเป็นคำ 2 พยางค์ มีการกร่อนเสียงคำเขมร 2 พยางค์ มาเป็นคำพยางค์เดี่ยว ทั้งนี้อาจ

เป็นเพราะในภาษาไทยคำส่วนใหญ่เป็นคำพยางค์เดียว เมื่อรับคำต่างภาษา 2 พยางค์เข้ามา จึงปรับคำดังกล่าวให้เป็นพยางค์เดียวด้วย ใน ลส.6 นั้นคำยืมสัมพันธ์กับคำเขมรปัจจุบันใน ลักษณะสลับที่พยางค์ ส่วนคำเขมรใน ลส.9 เป็นคำ 2 พยางค์ที่มีพยางค์ที่ 1 อาจเป็นหน่วย เดิมหน้าศัพท์ หรือเป็นพยางค์ที่ไม่ลงเสียงหนัก พยางค์ที่ 2 เป็นรากศัพท์และเป็นพยางค์ลง เสียงหนักภาษาไทยก็ได้จึงตัดพยางค์หน้าออกไป เหลือเพียงพยางค์หลังเพียงพยางค์เดียว

2.1.3.2 ความสัมพันธ์ c- : ch มีปรากฏในลักษณะ

เสียงสัมพันธ์แบบที่ 3 มี 3 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ช่างไฟ'	ci: ³	chʔaə(r)	ច្រវី ខ្សែ	(Ja:1974:53:a)
'เสาหัส, รุนแรง'	ca:n ⁴	chʔa:l	ខ្លាច ខ្លា	(Po:1992:149:a)
'โง่เขลา'	con ³	chŋol	ចុង មូ	(Ja:1974:51:b)

2.1.3.3 ความสัมพันธ์ c_ : d มีปรากฏในลักษณะเสียง

สัมพันธ์แบบที่ 1 มี 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นกค้อตวิค'	ci: ⁴ ci:av ³	het ¹	ត្រៃដៃវិញ្ចុច	(กน:2526:478:ก)

2.1.3.4 ความสัมพันธ์ c_ : s มีปรากฏในลักษณะเสียง

สัมพันธ์แบบที่ 1 มี 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สูงเหือง(วัดกุ)	cu:n ² nu:n ¹	so:n ɲo:n	ស្នូន ស្នូន	(กน:2526:838:ก)

2.1.3.5 ความสัมพันธ์ c_ : ɲ มีปรากฏในลักษณะเสียง

สัมพันธ์แบบที่ 1 มี 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปีให้ดา'	ci:t ⁴	ɲə:c	ច្រូច	(He:1977:275:b)

ในความสัมพันธ์ c- : ch- นั้น จะเห็นได้ว่าเสียงทั้ง 2 เสียงนี้มีคุณสมบัติใกล้เคียงกันมาก คือต่างเป็นเสียงที่เกิดที่เพดานแข็ง แต่ต่างกันว่าเสียง c- เป็นเสียงกักไม่มีกลุ่มลมแต่ ch- เป็นเสียงกักมีกลุ่มลม จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่าเสียงทั้ง 2 ต่างสัมพันธ์กัน สำหรับความสัมพันธ์ c- : ɲ- นั้นจะเห็นได้ชัดว่าเสียงทั้ง 2 ต่างเกิดที่ฐานเพดานแข็งเช่นเดียวกัน ต่างกันที่มีและไม่มีเสียงนาสิกเท่านั้น กล่าวคือเสียง c เป็นเสียงกัก ส่วนเสียง ɲ เป็นเสียงนาสิก ส่วนความสัมพันธ์ของ c- กับ ch-, d-, s- และ ɲ เป็นเสียงสัมพันธ์ที่เกิดเพียงประปราย (sporadic) เท่านั้น เสียงที่สัมพันธ์กันต่างมีคุณสมบัติทางเสียงคล้ายคลึงกัน จากความคล้ายคลึงกันเช่นนี้จึงเป็นไปได้ว่าภาษาไทอ์ถิ่นใต้มีคำเหล่านี้มาจากภาษาเขมร

2.1.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักมีกลุ่มลมที่เพดานแข็ง ch- ของคำยืมกับเสียงในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น ch- ในคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน 3 เสียง คือ c , ch และ khk มีดังนี้

2.1.4.1 ความสัมพันธ์ ch_ : c เป็นกลุ่มที่มีจำนวนข้อมูลสนับสนุนมากที่สุด โดยมีปรากฏในลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบที่ 1, 3, 4, 9, 10 ดังนี้

ลศ.1 (18 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชัน(อาจพืช)	chan ^๕	cəə(r)	ឆីរ	(Po:1992:63:b)
'ชุน'	chun ^๕	cəl	ជុន	(Ja:1974:57:a)
'ชาด(ชื่อปี)'	chu:t ^๕	cù:t	ជុត	(กน:2528:612:ข)
'ก. คั้นตัว'	cho:n ^๕	cò:(r)	ចាវ	(Ja:1974:58:a)

(คู่มือเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 9.)

ลศ.2 (5 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แข็งแรง, คำสั้น'	chap ⁷ chu:an ^๕	khcəp khcuən	ខ្លាចខ្លួន	(กน:2528:953:ก)
'ไม่ฉีฉีฉี'	chiŋ ^๕ cha:j ¹	khcì: khcì:ə	ឆិឡា	(กน:2528:772:ก)
'ถึงที่สุด'	che:ŋ ¹	khcə:ŋ	ចេញ	(He:1977:95:b)

ลศ.4 (1 คำ) ไค้บัก

ความหมาย	ลขค.	ลขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'จุ่มน้ำ'	chu:ak ^๕	crəl̀ùək	ច្រក់	(Ja:1974:59:a)

ลศ.9 (3 คำ) เช่น

'กะเชอ'	chɛ: ^๕	kwɛtɛ: ^๕	ក្រឡើ	(Ja:1974:2:b)
'หนาวสั้น'	chak ^๗	trɔcəək	ចក្រាត់	(Ja:1974:75:a)
'เพราะเหตุที่..'	cha: ^๕	sɔmci:ə	ចចា	(กน:2526:1047:๒)

ลศ.9,10 (1 คำ) ไค้บัก

'คำให้แปลก'	che: ^๕	kwɛtɛ:h	ក្រឡើ	(He:1977:8:b)
-------------	-------------------	---------	-------	---------------

ภาษาเขมรปัจจุบันออกเสียงตัว <ช> (<ช>) เหมือนกับเสียงตัว <ช> (<จ>) คือ ออกเสียงเป็น [c] การออกเสียงเช่นนี้มีขึ้นหลังจากการสูญเสียงก้องของพยัญชนะ <ช> แล้ว ดังนั้นจึงพอจะสันนิษฐานได้ว่า แต่เดิม <ช> และ <ช> ออกเสียงต่างกัน(หากไม่ได้ออกเสียง ต่างกันก็ไม่น่าที่จะต้องใช้อักษร 2 ตัวเพื่อแทนเสียง 1 เสียง) ดังนั้นในการที่ภาษาไทย ถิ่นได้รับเสียงที่เขียนด้วยตัว <ช> เข้ามาเป็นเสียง [ch] นั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าแต่เดิม เขมรอออกเสียงที่เขียนด้วย <ช> เป็นเสียงก้องซึ่งมีลักษณะเสียงต่ำทึบ และในขณะนั้นภาษาไทย ได้ยืมคำที่มีเสียงเหล่านี้เข้ามา โดยได้ยินเสียงต่ำทึบดังกล่าวเป็นเสียงมีกลุ่มลม [ch] และ ยังคงรักษาเสียงเดิมที่ยืมมานั้นไว้จนปัจจุบัน ส่วนในภาษาเขมรนั้นต่อมาเสียงพยัญชนะที่เขียน ด้วย <ช> ได้สูญเสือก้องไป จึงกลายเป็นเสียงไม่ก้อง [c] การที่เสียงในภาษาเขมร ปัจจุบันซึ่งเขียนด้วยตัว <ช> แต่ออกเสียง [c] แต่เสียงในคำยืมที่สัมพันธ์กันนั้นออกเสียงเป็น [ch] นี้ ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่า ภาษาไทยถิ่นได้รับคำกลุ่มนี้เข้ามาตั้งแต่ก่อนที่พยัญชนะก้อง จะสูญเสือก้องไป ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นในภาษาเขมร ความสัมพันธ์ของ เสียงกักไม่มียกลุ่มลมในคำยืมกับเสียงกักมีกลุ่มลมในคำเขมรปัจจุบัน ในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ยังมีอีกหลายคู่ เช่น ph : p, th : t และ kh : k เป็นต้น

2.1.4.2 ความสัมพันธ์ ch- : ch มีปรากฏในลักษณะ เสียงสัมพันธ์ที่ ลศ.1,3,4,7,9 ดังนี้

ลศ.1 (13 คำ)

ความหมาย	ลขต.	ลขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เฉ'	chɛw ¹	chaew	ចេវ	(กน:2526:254:ข)
'ฉาวไฉ'	cho: ¹ cho: ¹	chù:chó:(r)	ចេវ ជូ	(He:1977:266:b)
'อาละวาด'	cho: ¹ lo: ¹	chaolao	ចោរចោ	(กน:2526:1293:ข)
'หัวเด็ก'	chw:k ¹	chw:k	ចក	(กน:2526:1204:ก)

(คู่มือเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 10.)

ลศ.3 (3 คำ)

'(เคิน)ฉับ ๗'	chap ¹	chap	ចាប់	(Mo:1978:122:a)
'หอมกรุ่น'	chuj ¹	chjùj	ចូជ	(กน:2526:1199:ข)
'ปิ่น, ฉับ, ปิ่น'	chup ¹	chdop	ចុប ច	(กน:2524:233:ก)

ลศ.4 (1 คำ)

'หลอกกลาง'	chw: ²	chw:lw: ²	ចង ង	(Ma:1915:467:a)
------------	-------------------	----------------------	---------	-----------------

ลศ.7 (3 คำ) ใต้แก้ม

ความหมาย	ลขต.	ลขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หึ่ง'	chɛ:ŋ ² chɛ:ŋ ²	chɛəŋ	ចេង ង	(Ja:1974:52:a)
'สับสน'	chwŋ ² lwŋ ²	chkw: ² ŋ	ចង ង	(Ja:1974:51:b)
'เฉพาะ'	chw: ² pɔ: ²	chpùəh	ចោះ ង	(Ja:1974:52:a)

ลศ.9 (7 คำ) เช่น

'เตะ, กระโดดเตะ'	chat ¹	kwŋchat	ចាត់	(กน:2526:380:ข)
'ตุง'	chuk ¹	bwŋchok	ចុង ង	(Ja:1974:102:a)
'เด็กลง' (วิเศษณ์)	chi:əŋ ¹	bwŋchiəŋ	ចេញ ង	(กน:2526:255:ข)
'(งู)ฉก'	chw:k ¹	kwŋchw:k	ចក់	(He:1977:7:a)

(คู่มือเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 11.)

เสียงพยัญชนะ ch- เกิดทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ และในภาษาเขมร ปัจจุบัน เสียง ch ในคำทั้ง 2 ภาษานี้จึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน ส่วนตัวเขียนเขมรที่ใช้แทนเสียงนี้คือ <ง> (<ง>) และ <ช> (<ช>)

2.1.4.3 ความสัมพันธ์ ch- : khn มีปรากฏในลักษณะ

เสียงสัมพันธ์แบบที่ 1,6 ดังนี้

ฉส.1 (1 คำ)

ความหมาย	ฉส.	คพ.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ช่างพูด'	chə:t ¹	che:t ¹	khnaet-khnaet ๗	(He:1977:96:b)

ฉส.6 (1 คำ)

'แจกแจง'	che:k ¹	we:k ⁶	vè:k-ṅè:k	๗๗๗๗๗ (Ja:1974:182:b)
----------	--------------------	-------------------	-----------	-----------------------

สำหรับคำใน ฉส. 1 นั้น เสียง ch เป็นเสียงกักมีกลุ่มลมที่เพดานแข็ง ส่วนเสียง ๗ เป็นเสียงนาสิกซึ่งเกิดที่เพดานแข็งเช่นเคียวกัน หากแต่เดิมขณะที่มีการฮึมนั้น ภาษาเขมรมีพยัญชนะต้นเป็น "khn-" ก็อาจเป็นไปได้ว่าคนไทยถิ่นใต้อาจได้ยินเสียงกักที่เพดานอ่อน kh ซึ่งตามมาด้วยเสียงนาสิกที่เพดานแข็ง ๗ เป็นเสียงกักที่เพดานแข็ง ch ทั้งนี้เพราะเสียงนาสิกที่เพดานแข็ง ๗ ทำให้เสียงที่เกิดที่เพดานอ่อนเคลื่อนตัวไปข้างหน้าได้ เป็นการกลมกลืนเสียงในเรื่องที่เกิดของเสียง ส่วนตัวอย่างใน ฉส. 6 นั้นจะเห็นว่าพยางค์แรกของคำฮึมสัมพันธ์กับพยางค์ที่ 2 ของภาษาเขมรปัจจุบัน และพยางค์ที่ 2 ของคำฮึมสัมพันธ์กับพยางค์แรกของคำเขมรปัจจุบัน หรืออีกนัยหนึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบสลับที่พยางค์ ในแง่ของคุณสมบัติของเสียงนั้นจะเห็นว่าเสียงพยัญชนะต้น ch ในคำฮึม และเสียงพยัญชนะต้น ๗ ในคำเขมรปัจจุบันต่างเป็นเสียงที่เกิดที่เพดานแข็ง จึงเป็นไปได้ว่าเสียงทั้งสองนี้สัมพันธ์กัน

โดยสรุปเสียงพยัญชนะต้น ch- ในคำฮึมโดยส่วนใหญ่ จะสัมพันธ์กับเสียง c และ ch ซึ่งเป็นความสัมพันธ์แบบปกติ ส่วนความสัมพันธ์ ch- : khn นั้นเป็นความสัมพันธ์พิเศษ

2.1.5 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักก้องไม่มีกลุ่มลมที่ฐาน

ปุ่มเหงือก d- ของคำฮึม กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น d- ในคำฮึมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน 3 เสียง คือ d, l, และ t มีดังนี้

2.1.5.1 ความสัมพันธ์ d- : d เป็นความสัมพันธ์ที่มี

จำนวนข้อมูลมากที่สุด คำในกลุ่มนี้มีปรากฏในลักษณะเสียงสัมพันธ์ที่ 1, 2, 4, 9 และ 10 ดังนี้

ลส.1 (9 คำ) เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ติดตาม, ล่า'	de:ŋ ³	den	រេញ	(He:1977:292:a)
'ปีกคำ'	dəŋ ³	dəŋ	ដា	(Ja:1992:216:a)
'ไถดะ'	də:ʔ ⁴	dəh	ដា	(Ja:1974:65:b)
'ตาม'	də:ŋ ³	daoŋ	រោយ	(กน:2526:380:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 12.)

ลส.2 (13 คำ)

'ตักเตือน, สั่งสอน'	dəŋ ⁴	phdəŋ	ថ្នាំ	(Ja:1974:129:a)
'กรอบ, (ข้าว) ตัง'	dəŋ ³	kdəŋ	ក្រាប	(Ja:1974:15:b)
'ดาก'	də:k ⁴	kdək	ក្រាត់	(He:1977:60:b)
'อวิธะเพศชาย'	də:ʔ ³	kdə:ʔ	ក្រ	(Ja:1974:14:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 13.)

ลส.4 (1 คำ)

'หนูน, ดันขึ้น'	də:ŋ ⁴	dəŋkaəŋ	ក្រឡើង	(Hu:1970:323:a)
-----------------	-------------------	---------	--------	-----------------

ลส.9 (9 คำ) เช่น

'นิธิไสยศาสตร์'	də:ŋ ³	kəndəŋ	ក្រណាញ់	(Ja:1974:3:a)
'ต้นและหนา'	də:ŋ ³	kəndə:ŋ	ក្រណាញ់	(He:1977:13:a)
'แผลเรื้อรัง, หนอง'	də:ʔ ⁴	bəndəh	ឈាម	(Ja:1974:104:a)
'ต้นทูกวาง'	də:ŋ ³	kəndaol	ក្រណាញ់	(He:1977:11:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 14.)

ลส.10 (1 คำ)

'เตียบ'	də:ʔ ³	də:(r)	រេម	(สพ:2536:294)
---------	-------------------	--------	-----	---------------

เสียงพยัญชนะ d- นั้นมีปรากฏทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบัน จะเห็นได้ว่าใน ลส.1 ทั้งคำฮิมและคำเขมรปัจจุบันมีพยัญชนะต้นเป็น d ตรงกัน เสียงพยัญชนะต้นในทั้ง 2 ภาษานี้จึงน่าจะสัมพันธ์กัน ในส่วนของ ลส.2 นั้น เสียง d ในภาษาเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กับเสียง d- ในคำฮิม จะเกิดร่วมเป็นพยัญชนะควบกล้ำกับเสียงอื่น ๆ เป็น kd-, phd-, sd-, chd- ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าแต่เดิมขณะที่มีการฮิมนั้น คำเขมรเหล่านี้น่าจะมีเสียงพยัญชนะต้นเป็น *kd-, *phd-, *sd-, *chd- เสียงควบกล้ำดังกล่าวนี้ไม่มีในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้ จึงเป็นไปได้ว่าในการรับคำเขมรกลุ่มนี้เข้ามาได้มีการปรับเสียง โดยการตัดพยัญชนะควบกล้ำเสียงแรกออกไปเสียงหนึ่ง เหลือเพียงเสียง d- ซึ่งเป็นเสียงที่ 2 ไว้ในคำฮิม

2.1.5.2 ความสัมพันธ์ d- : l มีปรากฏในลักษณะเสียง

สัมพันธ์แบบที่ 2 ดังนี้

ลส.2 (1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ดั่ง'	daŋ ³	khlaŋ	อ่าช ล	(กน:2528:310:ข)

เสียง d และเสียง l ค้างเป็นเสียงที่เกิดที่ฐานปุ่มเหงือก เสียงทั้ง 2 ค้างกันที่วิธีการออกเสียงเท่านั้น กล่าวคือ d เป็นเสียงกัก ส่วน l เป็นเสียงเปิดข้างลิ้น จึงเป็นไปได้ว่าเสียงทั้ง 2 น่าจะสัมพันธ์กัน สำหรับตัวอย่างข้างบนนี้นั้น หากสันนิษฐานว่าขณะฮิมนั้น คำเขมรมีรูปเป็น *khlaŋ การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอาจเป็นดังนี้ khlaŋ > laŋ > daŋ

2.1.5.3 ความสัมพันธ์ d- : t มีปรากฏในความสัมพันธ์

แบบลส.1 มี 2 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ดัก'	daŋ ³	təək	จาท	(Ja:1974:84:a)
'ดัน, ดุน'	duŋ ³	təl	จฐ 7	(He:1977:396:b)

เสียง *d* และ *t* ต่างเกิดที่เดียวกันคือบริเวณปุ่มเหงือก คำทั้ง 2 นี้จึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน เมื่อได้พิจารณาตัวเขียนเขมรแล้วอาจจะสันนิษฐานได้ว่าคำทั้งสองนี้ น่าถูกอิมเข้ามาตั้งแต่ก่อนที่พยัญชนะที่มีเสียงก้องจะเสีความก้องไป ดังจะเห็นได้จากคำอิมที่ยังรักษาเสียงพยัญชนะต้นที่เป็นเสียงก้องไว้คือ *d*- แต่พยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบันได้เสีความก้องและกลายเป็นเสียง *t*- ไปแล้ว และสระที่ตามมาเป็นสระชุดที่ 2 ซึ่งเคยมีลักษณะน้ำเสียงต่ำทึม หลักฐานอีกอย่างหนึ่งคือตัวเขียน <๑> ซึ่งเป็นสัญลักษณ์แทนเสียง [d] ซึ่งเป็นเสียงก้องในภาษาเขมรโบราณ

2.1.6 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะเสียดแทรกที่เสีเสียง h- ของคำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น h- ของคำอิมในภาษาไทย ก็นได้สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเขมรปัจจุบันหลายเสียงได้แก่เสียง h, ʔ, ʔ และ ʔ ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.6.1 ความสัมพันธ์ h- : h เป็นความสัมพันธ์ที่มีข้อมูลมากที่สุด ซึ่งปรากฏใน ลศ. 1, 2, และ 9 ดังนี้

ลศ. 1 (12 คำ)

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขาด'	hɛ:k ¹	haek	๑๓๓	(Po:1992:549:a)
'หาใจเข้า'	hm:t ¹	hɛ:t	๑๓๓	(Ja:1974:218:a)
'ไหล, ไหลอ่อน'	hu:an ¹	ho:(r)	๑๓๓ ๑	(Ja:1974:218:b)
'กลืนลง'	hwɔ̃ ⁷	ha:ɔ̃	๑๓๓	(He:1977:1281:a)

(คู่มือเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 15.)

ลศ. 2 (1 คำ)

'สุก ๆ ดิบ ๆ'	hwɔ̃ ¹	chav	๑๓๓	(Ma:1915:442:b)
---------------	-------------------	------	-----	-----------------

ลศ. 9 (7 คำ)

'ระเหอ, ทางหนี'	hɛ:j ¹	coəhɔj	๑๓๓ ๑	(Ja:1974:47:b)
-----------------	-------------------	--------	----------	----------------

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'น. ระแหง'	hε:ŋ ¹	krəhaeŋ	ក្រវាង	(Ja:1974:18:b)
'แตกอ้า'	haŋ ⁵	crəhaŋ	ច្រវាង	(He:1977:205:a)
'อาเจียน'	ha:ʔ ¹	kəma:hk	កាំຫា	(He:1977:57:a)
'หัวหอม'	hə:m ¹ (khtóm)	krəhə:m	ខ្លឹមក្រវាង	(Ja:1974:26:b)

('กระเทียม') ('แดง')

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมจากภาคผนวก ก. ข้อ 16.)

ในระบบเสียงของทั้งภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรนั้น เสียง h สามารถเกิดในตำแหน่งต้นพยางค์ได้ หากสันนิษฐานว่าขณะที่ภาษาไทยถิ่นใต้มีคำกลุ่มนี้เข้ามานั้นภาษาเขมรมีพยัญชนะต้นเป็น *h อยู่แล้ว ก็แสดงว่าเสียง h นี้ถูกอิมเข้ามาโดยตรง ไม่ได้มีการปรับเสียงแต่อย่างใด

2.1.6.2 ความสัมพันธ์ h- : ʔ ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ 1,9 ดังนี้

ลศ.1 (2 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หรือ ʔ, ʔ'	heh ¹	ʔaeb	វេ	(Ja:1974:240:b)
'เถาเงินกร่า'	hɣk ⁵ klam ³	ʔvŋkram	វក្រា	(Ta:1935:12)

ลศ.9 (1 คำ) ได้แก่

'อาช'	hi:am ¹	krəʔɣm	krəʔiəm	ក្រវិម	(Ka:1962:123)
-------	--------------------	--------	---------	--------	---------------

ក្រវិម

เสียง h และ ʔ เป็นเสียงที่เกิดที่ฐานเดียวกัน ต่างกันที่วิธีออกเสียงเท่านั้น คือเสียง h เป็นเสียงเสียดคนทรก ส่วนเสียง ʔ เป็นเสียงกัก จึงมีแนวโน้มว่าเสียงทั้ง 2 นี้ น่าจะสัมพันธ์กัน หากสันนิษฐานว่าขณะที่อิมนั้นคำเขมรมีเสียง *ʔ อยู่แล้วก็เป็นไปได้ว่าเสียง *ʔ เปลี่ยนเป็นเสียงเสียดคนทรก h (ดูความสัมพันธ์ ʔ : h ใน 2.1.1.2 ประกอบ)

2.1.6.3 ความสัมพันธ์ h_ : ฏ ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ 1,2,6,9 ดังนี้

ลศ.1 (5 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คสค.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชะเง้อ'	hɬ:t ¹	ฏɬ:t	តឿត	(Ja:1974:38:b)
'งาน'	ha:n ⁵	ฏါ:ə(r)	ហាវ	(Ja:1974:38:a)
'ชะโงก'	ho:k ⁵	ฏò:k	តោក	(กน:2526:229:ข)
'งก ๆ เงิน ๆ'	hɔk ⁷ hɔk ⁷	ฏòək ฏòək	ចក់ ៗ	(กน:2526:322:ข)
'งอ'	hɔ: ⁵	ฏɔ:	អ	(Ja:1974:38:a)

ลศ.2 (7 คำ) ได้แก่

'ปิด'	hap ¹ , hup ¹	sɔp	ស្នាប	(Mo:1878:127:a)
'แขนลอก'	heŋ ⁵	kɔaŋ	ក្បែង	(กน:2526:161:ก)
'ตรง'	hm: ⁵	tɕɔ:(r)	ច្រ	(กน:2526:148:8)
'งา(เมล็ดพืช)'	ha: ⁵	lɔ̀:	ឆ	(Ja:1974:175:a)
'ไกล'	ha:j ¹	chɔa:j	ច្បាយ	(Ma:1915:443:a)
'วัน, พระอาทิตย์'	ha:j ⁷	tɕɔaj	ថ្ងៃ	(Po:1992:550:b)
'กุด, สิ้นเนื้อ'	hɔ: ⁵	kɔ:h	ក្រ	(He:1977:59:b)

ลศ.6 (1 คำ) ได้แก่

'โงงเงง'	hɔ:ŋ ⁵ he:ŋ ⁵	ฏဲ:ŋ ฏဲ:ŋ	តេងតេង	(Ja:1974:38:b)
----------	-------------------------------------	-----------	--------	----------------

ลศ.9 (2 คำ) ได้แก่

'(ท่าทาง)ทึม ๆ'	huj ⁵	ฏอฏนจ	ចុះ	(Ja:1974:38:a)
'โง่ง, ไม่ไหวคิง'	hom ⁵	sɔmɔm	ចម្ល	(Ja:1974:189:b)

เสียง ฏ ในระบบเสียงภาษาเขมนั้นสามารถเกิดที่ตำแหน่งต้นพยางค์ แต่เสียง ฏ นี้ไม่ปรากฏในตำแหน่งต้นพยางค์ในภาษาไทยถิ่นใต้ หากสันนิษฐานว่าขณะนั้น ภาษาเขมรมีเสียง "ฏ" อยู่แล้ว ก็จะได้เห็นว่าภาษาไทยถิ่นใต้ไม่อาจรับคำเขมรที่มี ฏ เป็นพยัญชนะต้นเข้า

มาได้โดยตรง แต่ได้ปรับเสียงก่อนที่จะรับค่าเข้ามา กล่าวคือภาษาไทยถิ่นใต้ได้ใช้เสียง h- มาแทนเสียง ɲ- ในคำเขมร เนื่องจากเสียง h และเสียง ɲ มีฐานกรณ์ที่ไม่ไกลกันมากนัก คือ h เกิดที่เส้นเสียง และ ɲ เกิดที่เพดานอ่อนกับลิ้นส่วนหลัง ดังนั้นเมื่อนำคำสัมพันธ์กลุ่มนี้ มาเปรียบเทียบกันในปัจจุบันจึงพบว่าเสียง h- ในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียง ɲ ในภาษาเขมรปัจจุบัน สำหรับใน ลส. 2 นั้น คำเขมรมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบกล้ำ 2 เสียง ซึ่งเป็นเสียงควบกล้ำที่ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ หากสันนิษฐานว่าขณะมีค่าเข้ามา ภาษาเขมรมีเสียงพยัญชนะต้นเป็น *chɲ-, *sɲ-, *kɲ-, *lɲ-, *tɲ- อยู่แล้ว ก็เป็นไปได้ว่า ในการมีค่ากลุ่มนี้เข้ามา ภาษาไทยถิ่นใต้ ได้รับค่าโดยตัดพยัญชนะควบเสียงแรกออกไปเหลือเพียงเสียงที่ 2 คือเสียง ɲ แล้วจึงแทนที่ ɲ ด้วย h อีกชั้นตอนหนึ่ง ข้อสันนิษฐานเกี่ยวกับกลไกการมีเสียงพยัญชนะต้นนี้อาจเขียนเป็นกฎได้ดังนี้

กฎ	:	$C_1 C_2 VC_3$	>	ตัด C_1 ออก	>	แทน C_2 ด้วย h
ตัวอย่าง :		tɲɲəŋ	>	ɲəŋ	>	ha:ŋ ^๕ 'วัน, ช่วงเวลาครึ่งวัน'
	:	lɲɔ:	>	ɲɔ:	>	ha: ^๕ 'งา (พืช)'

คำใน ลส. ๘.๙ สามารถอธิบายได้เช่นเดียวกับคำใน ลส. 1 แต่คำอื่นใน ลส. ๘ นั้น สัมพันธ์กับคำเขมรปัจจุบันในลักษณะสลับตำแหน่งพยางค์ ส่วนคำใน ลส. ๙ นั้น คำมีสัมพันธ์โดยตรงกับพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน

2.1.6.4 ความสัมพันธ์ h : w ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ ลส. 1, 2, 9 ดังนี้

ลส. 1 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'(ก.) กาน'	hu:an ^๕	wɔl	រថ	(Ja:1974:177:b)

ลส. 2 (1 คำ) ได้แก่

'กาน(ขนม)'	hu:an ^๕	khwɔl	ក្នុង	(pO:1992:129:b)
------------	--------------------	-------	-------	-----------------

ลส. 9 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'รบกาน'	hu:an ^๕	kwəŋwəl	កង	(Ja:1974:1:b)

การออกเสียงคำเขมรปัจจุบันตามตัวอย่างทั้ง 3 คำดังข้างบนนี้ มีลักษณะดังนี้คือ ริมฝีปากห่อตามลักษณะการออกเสียงพยัญชนะเปิด (approximant) ด้านหลังยกขึ้นไปใกล้เพดานอ่อน ซึ่งการออกเสียงดังกล่าวนี้มีลักษณะคล้ายกับการออกเสียง hu:an^๕ ในภาษาไทถิ่นใต้ กล่าวคือในการออกเสียง hu:an^๕ นั้น ริมฝีปากมีลักษณะห่อเพื่อออกเสียง u ซึ่งเป็นสระหลังปากห่อ และในขณะที่เพดานอ่อนด้านหลังก็ถูกดึงเข้าไปใกล้เพดานอ่อนเช่นเดียวกัน ส่วนการที่ภาษาไทถิ่นใต้รับคำเหล่านี้มาเป็น hu:an^๕ น่าจะเป็นเรื่องของการรับรู้ (perception) คือคนปักษ์ใต้ออกเสียงตามที่คนใต้ยิน คือได้ยิน พว- เป็น hu:a- (คู่มือ 2.1.26.1 ประกอบ)

2.1.7 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกักก้องที่เพดาน j- ของคำ
ฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น j- ในคำฮิม สัมพันธ์กับเสียง c, j และ ɲ ในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

2.1.7.1 ความสัมพันธ์ j- : c ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ ลส. 1,9,10 ดังนี้

ลส.1 (3 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หิมมือ'	jip ^๓	cip	ជិប	(Po:1992:189:a)
'แยก'	je:k ^๕	cé:k	ជេក	(Ja:1974:57:a)
'แห้งขึ้น'	je:ŋ ^๕	cé:ŋ	ជេង	(Ja:1974:57:b)

ลส.9 (2 คำ) ได้แก่

'(ลัก.)วาง'	juŋ ^๕	kwŋcom	កង ៧	(He:1977:7:a)
'อุณห'	ju:ŋ ^๕ , ju:ŋ ^๕	buŋcô:(r)	បង្ហា ៧	(Ja:1974:102:b)

ลศ.10 (1 คำ)

'นอ้'	je:ʔ	c)əh	น้อ	(He:1977:243:a)
จากตัวอย่างข้างบนนี้เสียงพยัญชนะเปิด j เป็นเสียงก้อง ส่วนเสียงพยัญชนะ c เป็นเสียงกักไม่ก้อง เสียงทั้ง 2 ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ฐานเดียวกัน คือเกิดที่เพดานแข็ง เสียงทั้ง 2 นี้จึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน				

2.1.7.2 ความสัมพันธ์ j- : j เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมาก

ที่สุด ซึ่งปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ.1,2,6,9 ดังนี้

ลศ.1 (10 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศด.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นาน'	ja:ᵐ, ja:nᵐ	ju:(r)	ញ វ	(Ja:1974:156:b)
'มือถือของคันทัด'	ja:ᵐ	ji:əh	ចាច	(Ja:1974:155:b)
'พ้อน'	ja:nᵐ	(ju:r)ji:ə(r)	ចាវ	(กน:1974:155:b)
'แขวน'	ju:əjᵐ	ju:ə(r)	ញ	(He:1977:787:b)
'ฮ้อ'	ju:əjʔ	ju:l	ចោច	(Ja:1974:157:a)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 17.)

ลศ.2 (1 คำ) ได้แก่

'แขวน'	ju:əhᵐ	pu:ə(r)	ញ	(กน:2526:139:ก)
--------	--------	---------	---	-----------------

ลศ.6 (1 คำ) ได้แก่

'ชะรุงชะวัง'	jo:ŋᵐ je:ŋᵐ	rjə:ŋ rjə:ŋ	រចេវរចោ	(กน:2526:702:ข)
--------------	-------------	-------------	---------	-----------------

ลศ.9 (4 คำ) ได้แก่

'ห่างจากกัน'	ja:ʔᵐ	rajəəh	រច:	(Ja:1974:162:a)
'ฮ้อ'	ju:əjʔ	ru:mju:l	រចោ	(Po:1992:396:b)
'ฮ่าง'	ju:əŋᵐ	trajə:ŋ	ចោ វ	(Ja:1974:76:a)
'เนียบ ๆ'	ja:pᵐ ja:pᵐ	rjə:əp rjə:əp	ចោច ៗ	(He:1977:830:b)

เสียงพยัญชนะ *j* ปรากฏได้ในตำแหน่งพยัญชนะต้นทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบัน ดังจะเห็นตัวอย่างความสัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะต้น *j-* ในคำอื่นกับ *j* ในคำเขมรปัจจุบันในตัวอย่างคำใน ฉส.1 สำหรับคำใน ฉส.2 นั้นหากสันนิษฐานว่าขณะที่อื่น ภาษาเขมรมีเสียงพยัญชนะต้นเป็นเสียงควบ *pj- อยู่แล้ว ก็จะได้เห็นว่าในการอื่น ผู้อื่นอาจจะเสียงควบถ้าเสียงที่ 1 คือ *p- ออกไป เหลือเพียงเสียงที่ 2 คือ *j* เท่านั้น ทั้งนี้เนื่องจากเสียง *pj-* เป็นเสียงที่ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้

2.1.7.8 ความสัมพันธ์ *j_* : *ɲ* ปรากฏในความสัมพันธ์

1, 2, 9, 10 ดังนี้

ฉส.1 (3 คำ) ไฉนกัน

ความหมาย	คชด.	คชป.	คำเขมรโบราณ	แหล่งที่มา
'กระตัก(เช่นเบ็ด)'	'jak ⁷	ɲək	ក្រាក់	(กน:2524:236:ก)
'อีศ'	jat ⁷	ɲət	ក្រាក់	(Ja:1974:83:a)
'โถม'	jo:ɲ ⁵	ɲò:ɲ	ក្រោម	(Po:1992:199:b)

ฉส.2 (1 คำ) ไฉนกัน

'ลูก(หิน)'	jok ⁷	phɲək	ក្រាក់	(Ja:1974:145:b)
------------	------------------	-------	--------	-----------------

ฉส.9 (1 คำ) ไฉนกัน

'อื่น'	jin ⁷	ɲonɲ	ក្រុម	(Ja:1974:82:b)
--------	------------------	------	-------	----------------

ฉส.10 (1 คำ)

'อื่น'	ji: ⁵	krɛɲɲ	ក្រុម	(He:1977:86:a)
--------	------------------	-------	-------	----------------

ทั้งเสียง *j-* และ *ɲ-* เป็นเสียงที่เกิดที่ฐานเดียวกัน คือที่เพดานแข็ง แต่ต่างกันตรงที่เสียง *j* เป็นเสียงพยัญชนะเปิด ส่วนเสียง *ɲ* เป็นเสียงนาสิก เสียงพยัญชนะทั้ง 2 เสียงนี้ต่างกันเพียงวิธีการออกเสียงเท่านั้น จึงเป็นไปได้ว่าเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.8 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกักไม่มีกลุ่มลมที่เพดานอ่อน

k- ของคำยืมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน จากการวิเคราะห์พบว่าเสียงพยัญชนะต้นของคำยืม k- สัมพันธ์กับเสียง k ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.8.1 ความสัมพันธ์ k- : k เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมากที่สุด

ซึ่งปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ.1, 2, 3, 4, 9 ดังนี้

ลศ.1 (23 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศด.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตักของที่ล่อล่ออยู่ น้ำน้ำออกทั้ง'	ki:at ⁴	kiəb	ក្បឺប	(กน:2526:718:ก)
'เกส'	kɔ:ɟ ³	kaəj	កែយ	(Ja:1974:10:b)
'ขี้คืด, เล็บขบ'	kaɲ ³	kwə:ɲ	កម	(สบ:2536:336)
'กำแพง'	kaɲ ³ phe:ŋ ⁵	kwəpə:ŋ	កំពែង	(Ja:1974:13:b)
'การผสมพันธ์(สัตว์)kan ³		kaɲ	កាង	(กน:2526:613:ข)

(คู่มือเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 18.)

ลศ.2 (2 คำ) ได้แก่

'ขวางหน้า'	kat ³	skat	សាត់	(Ma:1915:430:b)
'ไม่รู้จึกที่ต่ำที่สูง, หิ่ง'	ko:ŋ ³	chkwə:ŋ	ខង	(Ja:1974:51:b)

ลศ.3 (2 คำ) ได้แก่

'โอดหัง'	ke:ŋ ⁴ ka:ŋ ⁴	kʔe:ŋ-kʔa:ŋ	កេយកា	(Ja:1974:23:a)
'เก็บ'	kɛp ³	kɛp	កេប	(He:1977:63:a)

ลศ.4 (6 คำ) ได้แก่

'แคะนกรีน'	ke:n ³	krənaen	ក្រណែន	(He:1977:66:b)
'(ล็ก.)กำ'	kaɲ ³	kwəndap	កណាប់	(Ja:1974:3:a)
'ช้วน'	kwə ³	krəcaw	ក្រចាវ	(Ja:1974:16:b)
'กัว, เกือบขาด'	ka:ɲ ⁴	kwənləh	កន្លះ	(Ma:1915:434:b)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'บานไม่รู้โรย'	kun ³ ni: ⁴	kandol ni:	កង្ការី	(Ja:1974:3:a)
'ด้วน'	kut ³	kambot	កំបូត	(กน:2526:307:ข)

ลศ.9 (12 คำ) เช่น

'นตะ, สะกิด'	kit ³	kəkit	កកិត	(Ja:1974:1:a)
'บั้ง(ปลา)'	kan ³	វាញកង	អង្ករ	(Ta:1935:7)
'เป็นสัด'	kat ³	bəŋkat	បង្កាត់	(กน:526:1083:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มในภาคผนวก ก. ข้อ.19.)

ใน ลศ. 1 มีข้อมูลจำนวนมากว่าลักษณะเสียงสัมพันธ์แบบอื่น เสียง k- เกิดทั้งในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมร ใน ลศ.2 คำเขมรมีเสียงพยัญชนะต้นควบ 'กล้า sk-, chk- แต่ในคำฮิมมีเพียงเสียงพยัญชนะต้น k- เท่านั้น เช่นเดียวกับ ใน ลศ. 3 คำเขมรมีเสียงพยัญชนะต้นควบ kʔ-, kb- ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่มีในภาษาไทยถิ่นใต้ ในการฮิมจึงมีการปรับเสียงโดยตัดพยัญชนะกล้าเสียงที่ 2 ออกไป เหลือเพียงเสียง k- ในคำฮิม

2.1.9 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะควบ kl- ของคำฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้นควบ kl- ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงหลายเสียง ได้แก่ kl-, kr- และ sk- ดังนี้

2.1.9.1 ความสัมพันธ์ kl- : kl มีปรากฏใน ลศ. 1 เพียงแบบเดียวดังนี้

ลศ.1 (3 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ก.กลัด'	klat ³	klah	កាត	(He:1977:83:b)
'เกลอ'	klɔ: ³	klae	ក្លែ	(He:1977:84:a)
'กลด'	klət ³	klɔh	ក្លត	(Ja:1974:22:a)

2.1.9.2 ความสัมพันธ์ kl_ : kr มีปรากฏใน ลส.1,4,

8 และ 9 ดังนี้

ลส.1 (15 คำ) เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปลากริม'	klim ³	krɨm	ក្រឹម	(Ja:1974:20:b)
'เกลือขาว'	kli:aw ³	kriəw	ក្រឿវ	(He:1977:84:a)
'เสียงนกรก ำ'	kle:k ⁴	kraek	ក្រែក	(Ja:1974:21:b)
'มะกรูด'	klu:t ⁴	kro:c	ក្រូច	(Ja:1974:21:a)
'ผิวขรุขระ'	klu:t ⁴	krɔ:t	ក្រាត	(กน:2526:1176:ก)
'ที่อยู่เบื้องล่าง'	klo:m ³	kraom	ក្រោម	(Ja:1974:21:b)
'ตกผลึก' (kha:v ⁴)	klam ⁴	(laəŋ)kra:m	ក្រឹមក្រោម	(กน:2526:340:ก)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 20.)

ลส.4 (3 คำ) ได้แก่

'ลาน, ที่ว่าง'	kla: ³	krəla:	ក្រា	(Ja:1974:19:a)
'ชาน'	kla:v ³	krəcaw	ក្រាចា	(Ja:1974:18:b)
'กลาง'	klu:aŋ ³	krəho:ŋ	ក្រាង	(Po:1992:116:b)

ลส.8 (1 คำ)

'เกรียม, กรอบ,	kli:am ³	kwəriəw	ក្រឿម	(He:1977:58:a)
----------------	---------------------	---------	-------	----------------

ลส.9 (1 คำ) ได้แก่

'พิการ, ง่ออ'	kliv ⁴	kəkri:v	ក្រឹវ	(Po:1992:77:a)
---------------	-------------------	---------	-------	----------------

เสียง r ไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้ (สงขลา) ดังนั้นเมื่อเขียนคำเขมรที่มีเสียง r

เข้ามาจึงใช้เสียง l แทน

2.1.10 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะกักมีกลุ่มลม ที่เขาดานอ่อนkh- ของคำฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น kh- ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียง k, และ t_h ในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

2.1.10.1 ความสัมพันธ์ kh : k เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมาก

ที่สุด ปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ. 1,4,9 ดังนี้

ลศ.1 (25 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศด.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นอน'	khe:ŋ ^๕	kə:ŋ	រតេ	(Ja:1974:33:a)
'ก็เมื่อ...'	kha:ʔ bɿ:๕	kʰəbɿj	គប្បី	(Ja:1974:30:b)
'นำค้ำหิมคลูกเข้าอู่'	khat ^๗	kʰəh	គាម	(กน:2526:481:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 21.)

ลศ.3 (1 คำ) ใต้ถ้ำ

ความหมาย	ลศด.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตะพาน'	khep ^๑	kʰəep	ក្រុម	(Ja:1974:23:a)

เสียง h และ ʔ ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่เส้นเสียง ต่างกันเพียงแต่ที่ h เป็นเสียงเสียดแทรก แต่ ʔ เป็นเสียงกัก ดังนั้นเสียงทั้ง 2 นี้ น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

ลศ.4 (3 คำ) ใต้ถ้ำ

'อวิธาะเทศหญิง'	khɿ:ŋ ^๕	kʰɿnduəj	ក្រុម	(He:1977:11:a)
'ควน, เนินดิน'	khu:an ^๕	kʰɿntuəl	ក្រុម	(Po:1992:111:a)
'กอง(ไม้)'	khɿ:ŋ ^๕	kʰɿndə:(r)	គំរ	(Ja:1974:34:a)

ลศ.9 (7 คำ) ใต้ถ้ำ

'ประเคน'	khe:n ^๕	prəkhe:n	ប្រកេន	(Mo:1878:126:a)
'กระดุกเชิงกราน'	kha:k ^๕	trəkək	ត្រេក	(Ja:1974:74:b)
'ประโคน'	khum ^๕	prəkum	ប្រក	(กน:2526:588:ก)
'คานเรือ'	khɿ:ŋ ^๕	bɿŋkʰɿ:ŋ	ប្រក	(กน:2526:189:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 22.)

จากคำที่ออกมาข้างบนนี้ ตัวอย่างคำใน ลศ. 1 ทั้งหมด และตัวอย่างที่ 4 ใน ลศ.4 รวมทั้งตัวอย่างคำใน ลศ.9 ทั้งหมด เป็นคำที่เขียนด้วยตัว <ค> (<ค>) ภาษาเขมร

ปัจจุบันออกเสียงตัว <ค> เหมือนกับเสียงตัว <ก> (<ก>) คือออกเสียงเป็น [k] การออกเสียงเช่นนี้มีขึ้นหลังจากการสูญเสียงก้องของพยัญชนะ <ค> แล้ว ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าแต่เดิม <ก> และ <ค> ออกเสียงต่างกัน(หากไม่ได้ออกเสียงต่างกันอย่างน่าที่จะต้องเขียนอักษร 2 ตัวเพื่อแทนเสียง 1 เสียง) ดังนั้นในการที่ภาษาไทยถิ่นใต้รับเสียงที่เขียนด้วยตัว <ค> เข้ามาเป็นเสียง [kh] นั้น จึงอาจเป็นไปได้ว่าแต่เดิมเขมรออกเสียง<ค> เป็นเสียงก้องซึ่งมีลักษณะเสียงต่ำทึบ และในขณะที่ไทยได้ยืมคำที่มีเสียงเหล่านี้เข้ามา โดยได้ยินเสียงต่ำทึบดังกล่าวเป็นเสียงมีกลุ่มลม [kh] และยังคงรักษาเสียงเดิมที่ยืมมานั้นไว้จนปัจจุบัน ส่วนในภาษาเขมรนั้นต่อมาพยัญชนะ <ค> ได้สูญเสียดังกล่าวไป จึงกลายเป็นเสียงไม่ก้อง [k] การที่เสียงในภาษาเขมรปัจจุบันซึ่งเขียนด้วยตัว <ค> แต่ออกเสียง [k] แต่เสียงในคำยืมที่สัมพันธ์กันนั้นออกเสียงเป็น [kh] นี้ ทำให้เห็นได้ชัดเจนว่าภาษาไทยถิ่นใต้ยืมคำกลุ่มนี้เข้ามาตั้งแต่ก่อนที่พยัญชนะก้องจะสูญเสียดังกล่าวไป ซึ่งปรากฏการณ์ดังกล่าวได้เกิดขึ้นในภาษาเขมร ความสัมพันธ์ของเสียงก็ภายในคำยืมกับคำเขมรปัจจุบัน ในลักษณะเช่นเดียวกันนี้ยังมีอีกหลายคู่ เช่น ch : c, ph : p, และ th : t

สำหรับตัวอย่างคำที่เหลือ ซึ่งได้แก่ ตัวอย่างที่ 1, 2 ใน ลส. 4 นั้น เป็นลักษณะเสียงสัมพันธ์ที่พบมาก กล่าวคือพบว่าคำยืมพยางค์เดียวที่สัมพันธ์กับคำเขมรปัจจุบัน 2 พยางค์ โดยที่คำเขมรปัจจุบันดังกล่าวนี้มีหน่วยเติมกลางศัพท์ (infix) อยู่ภายในคำ และคำยืมนั้นไม่ได้ปรากฏหน่วยเติมกลางศัพท์นั้นอยู่ด้วย (ซึ่งเป็นการยืมแบบ ลส. 4 นี้) ถ้าพยัญชนะต้นของคำเป็นเสียงก้อง คำยืมจะเป็นเสียงก้องมีกลุ่มลม ในขณะที่คำเขมรปัจจุบันจะเป็นเสียงก้องไม่มีกลุ่มลม

2.1.10.2 ความสัมพันธ์ kh- : kb ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ ลส. 1, 2, 3, 6, 7, 9 ดังนี้

ลส. 1 (10 คำ) เช่น

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พระจันทร์'	khe:n ¹	khæe	ខែ	(กน: 2524: 226: ก)
'โทรศ'	khæŋ ²	khæŋ	ខែង	(Ja: 1974: 24: a)

ความหมาย	คต.	คพ.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขาด(ข้อปี)'	kha:n ¹	kha:l	ខាត	(Ja:1974:24:a)
'เสียงไอ'	khun ¹ khun ¹	khon-khon	ខ្ស ៗ	(กน:2526:1322:บ) (ดูตัวอย่างเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 23.)

ลศ.2 (1 คำ) ได้แก่

'หอยชนิดหนึ่ง'	kha:w ²	khcaw	រខា	(Ja:1974:25:b)
----------------	--------------------	-------	-----	----------------

ลศ.3 (2 คำ) ได้แก่

'ก.ทบ, ฝั้น, ชัน'	khan ¹	khman	ខាញ	(He:1977:101:b)
'ชาก'	kha:k ¹	khcæk	ខាក់	(Po:1992:93:b)

ลศ.6 (1 คำ) ได้แก่

'โคลงเคลง'	khlo:ŋ ⁵ khle:ŋ ⁵	khle:ŋ-khlò:ŋ	រេងរេង	(Ja:1974:37:b)
------------	---	---------------	--------	----------------

ลศ.7 (1 คำ) ได้แก่

'อาส'	kham ⁵ ma: ¹	khma:h	ខាម	(Ja:1974:27:a)
-------	------------------------------------	--------	-----	----------------

ลศ.9 (1 คำ) ได้แก่

'ขัง'	khan ¹	boŋkhan	ចង្កាង	(Ma:1915:434:a)
-------	-------------------	---------	--------	-----------------

เสียง kh- มีปรากฏทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และในภาษาเขมรปัจจุบัน จากลักษณะที่เหมือนกันของเสียงพยัญชนะต้น kh ทั้งในคำสยามและคำเขมรปัจจุบันดังที่เห็นนี้เป็นไปได้ว่าเสียงดังกล่าวเป็นเสียงที่น่าจะมีความสัมพันธ์กัน

2.1.11 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นควบคำ khl- ของ

คำสยามกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียง khl- ในคำสยาม สัมพันธ์กับเสียง kr- และ khl- ดังนี้

2.1.11.1 ความสัมพันธ์ khl- : kr มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1,4 และ 8 ดังนี้

ลศ.1 (13 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เป็นไ้้ระชะนาน'	khlu ^๐	krùn	គ្រុន ៧	(Ja:1974:35:b)
'คลึงให้กลม'	khliŋ ^๕	krəlxŋ	ក្រឡឹង	(Hu:1970:310:b)
'เค็ด'	khli ^๗	krəc	គ្រឡ	(Ja:1974:36:a)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 24.)

ลศ.4 (2 คำ)

'(เรือ)แดง'	khle:ŋ ⁵	krələ:ŋ	ក្រហម	(กน:2526:193:ข)
'ต้นตะขบ'	khlop ^๑	krəkhop	ក្រខប ៧	(กน:2526:358:ก)

ลศ.8 (1 คำ)

'น้ำเดือดล้น'	khlak ^๗	kəkrak	ក្រគាត់	(กน:2526:501:ก)
---------------	--------------------	--------	---------	-----------------

เสียง r ไม่มีในภาษาไทยถิ่นใต้(สงขลา) ดังนั้นเมื่อสืบลำเขมรที่มี เสียง r เข้า
มา ภาษาไทยถิ่นใต้จึงใช้เสียง l แทน

2.1.11.2 ความสัมพันธ์ khli_ : khli มีปรากฏใน

ความสัมพันธ์แบบ ลศ. 1,8 ดังนี้

ลศ.1 (4 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กลัว'	khla:t ^๑	khla:c	ខ្លា ៧	(Ja:1974:27:b)
'ฉลาด, จากกัน,	khla:t ^๐	khli:ət	ឆាត ៧	(Ja:1974:37:b)
'อ่อน, เด็ก'	khlut ^๑	khlo:t	ខ្រត ៧	(กน:2526:392:ข)
'โหลง'	khlo:ŋ ^๑	khlaonŋ	ខ្រោង ៧	(Ja:1974:28:a)

ลศ.8 (2 คำ) ได้แก่

'สกปรก'	khlok ^๑	kəkhuek	កខត់	(Ja:1974:1:b)
'เขย่า(ขวด)'	khlok ^๑	krəlok	ក្រខត់ ៧	(He:1977:70:a)

2.1.12 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ khw- ของคำอื่นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียง khw- ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียง k-v- และ khw- ดังนี้

2.1.12.1 ความสัมพันธ์ khw : k-v- มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลส. 8 ดังนี้

ลส.8 (2 คำ)

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขวัน'	khwan ^๖	kwəwɔ̯əp	កវ្យោប	(Ja:1974:1:b)
'คด,ไม่ตรง'	khwet ⁷	krəwɛc	កវ្យេច	(Ja:1974:18:a)

2.1.12.2 ความสัมพันธ์ khw- : khw ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบลส.1 ดังนี้

ลส.1 (4 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เสียงทาดด้วยไม้'	khwi:ap ¹	khwiəp	ខ្យែប	(He:1977:109:a)
'และ'	khwek ⁷	khweh	ខេ	(Ja:1974:28:b)
'นกเขาก'	khwe:k ¹	khwaek	ខែក	(Ja:1974:28:b)
'ควาญ'	khwa:n ^๕	khwi:əl	ខ្យា	(Ja:1974:37:b)

2.1.13 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะเหลวที่ปุ่มเหงือก l-ของคำอื่นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น l ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียงในภาษาเขมรหลายเสียง ได้แก่ เสียง l, r ราชอะเอ็ชคทั้งหมดมีดังนี้

2.1.13. ความสัมพันธ์ l- : l เป็นความสัมพันธ์ที่มีข้อมูลอยู่เป็นจำนวนมาก และปรากฏในลส.1, 2, 6, 9 ดังนี้

ลศ.1 (41 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'โผล่พ้นเปลือกหุ้ม'	le:n ^๕	liən	ចេញ	(Ja:1974:173:b)
'หญิง, อยู่เหนือ'	lɜ:t ¹	lɔh	ទើប	(Po:1992:421:b)
'ซ่อน, แอบ'	lak ⁷ (lɔp ¹)	ləək	ចាត់	(Po:1992:157:a)
'ผลิ, แดก'	lat ^๑	lɔəh	ចាត់	(กน:2524:262:ก)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 25.)

ลศ.2 (18 คำ) เช่น

'อธิบาส'	le:ŋ ¹	thlaen	ថែវ	(Ja:1974:81:a)
'โถ่ง'	lɜ:ŋ ^๕	thlɔŋ	តែង	(กน:2526:(26))
'หมู่บ้าน, เมือง'	lo:ŋ ¹	slok	ស្រុក	(Ja:1974:214:a)
'ส่องสีดัว, สะท้อน'	lo:ŋ ¹	chloh	ន:	(Ja:1974:52:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 26.)

ลศ.6 (1 คำ)

'เหลาะนเหละ'	lok ¹ lek ¹	leh-ləh	ចុះចុះ	(กน:2526:1232:ก)
--------------	-----------------------------------	---------	--------	------------------

ลศ.9 (32 คำ) เช่น

'กลอกตาไปนา, ลูกกลูกกลน, ชุ่มชุ่ม'	lɜ:ak ¹ la:k ¹	krələik-	ក្រឡាច-	(กน:2526:34:ข)
'กะไหลก(กะลา)'	lo:k ¹	trələok	ក្រឡាច	(Ja:1974:76:b)
'โง่, หลง ๆ ลืม ๆ'	lam ¹	crələm	ចូម	(Te:1967:1311:b)
'เขย่า'	leŋ ^๑	krələ:ŋ	ក្រឡាច	(กน:2526:532:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 27.)

เสียงข้างต้น 1 เกิดในตำแหน่งพยัญชนะต้น ทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้

และภาษาเขมรปัจจุบัน จากตัวอย่างคำที่ออกมา^{นี้} เสียง l ที่ปรากฏอยู่ภายในคำน่าจะเป็น
เสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.13.2 ความสัมพันธ์ l- : r เป็นความสัมพันธ์ที่มี

จำนวนข้อมูลมากใกล้เคียงกับความสัมพันธ์ l : l ความสัมพันธ์ l : r นี้ปรากฏใน ลศ.1,
2, 4, 9 ดังนี้^{นี้}

ลศ.1 (41 คำ) เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ร้อน'	leŋ ^o	rê:ŋ	រៀង	(กน:2526:864:ก)
'เลือก'	la:ak ^o	rɿ:h	រឹះ	(Ja:1974:167:b)
'ก. รำ'	lam ^o	rɔəm	រាំ	(Po:1992:394:b)
'คั้น'	laŋ ^o	rəəŋ	រាំង	(Ja:1974:170:a)
'คราด'	la:t ^o	rɔəh	រាវ	(กน:2526:148:ข)

(คู่มือเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 28.)

ลศ.2 (3 คำ) ได้แก่

'เอน, ลาด'	le: ⁷ , le:n ^o	crê:(r)	ច្រក	(Ja:1974:60:b)
'ตะแครง'	leŋ ^o	crê:ŋ	ច្រង	(Ma:1915:466:b)
'หลมรม'	lum ^o	mrəm	ឈូ	(He:1977:772:b)

ลศ.4 (5 คำ) ได้แก่

'ชะนี'	li: ^o	rɔpɿ:	រឹះ	(กน:2526:495:ก)
'ลูกลุดลอน'	lnt ^o (lnt ^o)	rɔpɔh	រឹះ	(Ja:1974:161:a)
'ตัวอ่อน ๆ จะเป็นไข่'	lum ^o (lum ^o)	rɔpɔm	រឹះ	(สบ:2536:318)
'ตลอด'	lu:t ¹	rɔho:t	រឹះ	(กน:2526:348:ก)
'แมงโถม'	lo:m ^o	rɔbaom	រឹះ	(Po:1992:396:a)
'ดอกคราบ'	lo:k ^o	rɔbo:k	រឹះ	(กน:2526:1152:ก)

ลศ.9 (3 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ลูก'	la:ŋ ¹	ta:ra:ŋ	តារាង	(กน:2524:239:ก)
'พูดลามก'	lo:n ⁵	komraol	កំរាវ	(He:1977:56:a)
'กระรอก'	lo:k ⁵	komprok	កំប្រុក	(Ja:1974:13:a)

ภาษาไทยถิ่นใต้(สงขลา)ไม่มีเสียง r ดังนั้นเมื่อมีคำที่มีเสียง r เข้ามา จึงนำเสียง l มา ซึ่งมีอยู่ในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันมาใช้แทน

2.1.14 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะนาสิกที่ริมฝีปาก ๓- ของ

คำอื่นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น ๓- ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียง ๓, b และ ph ดังนี้

2.1.14.1 ความสัมพันธ์ ๓- : ๓ เป็นความสัมพันธ์ที่มี

ข้อมูลมากที่สุด และปรากฏใน ฉส.1, 2, 5, 9 ดังนี้

ฉส.1 (9 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กิ่งไม้'	me:ŋ ²	mê:k	រមក	(Po:1992:377:b)
'หยิก, บิด'	met ⁷	mùc	មិច	(กน:2526:1177:ก)
'มุด'	mut ⁷	mùc	មុច	(Ja:1974:151:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 29.)

ฉส.2 (15 คำ) เช่น

'ปรารถนา'	mi: ¹	khmɔj	មិខ	(Po:1992:113:a)
'อ่อนวัย'	me:ŋ ¹	kme:ŋ	កមេង	(Ja:1974:16:a)
'ต้นเสม็ด'	met ¹	smac	ស្មាច់	(กน:2526:396:ข)
'แดง'	maŋ ¹	khmaŋ	ម្នាង	(He:1977:103:a)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 30.)

ลศ.5 (2 คำ)

'วางซ้อน, เหมือด mu:at¹ tɔmru:ət ๓๐๒๓ (Po:1992:375:b)

(ฝึกสกดพื้นผอย ใช้กินกับข้าวอ่ำหรือขนมจีน

โดยวางซ้อนลงบนสุด ภาษาไทยถิ่นใต้อาจ

รับเข้ามาในความหมายว่าเป็นสิ่งที่วางซ้อน

ข้างบน)

'น.มัน' ๓๓๓^๕ cɔmraŋ ๓๐๒๓ (Ja:1974:41:a)

ลศ.9 (10 คำ)

'ทอดเคี้ยว' ๓๓๓^๕ tɔmraŋ ๐๒๓๕ (Ja:1974:76:a)

'จุ่มก' mu:k¹ cɔmroh ๐๒๓๕ (Po:1992:172:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 31.)

เสียงนาสิก ๓ เกิดในตำแหน่งพยัญชนะต้นทั้งในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้ และ ภาษาเขมรปัจจุบัน เป็นไปได้ว่าเสียงพยัญชนะต้น ๓- ในคำฮิมและคำเขมรปัจจุบันเป็นเสียง ที่สัมพันธ์กัน ใน ลศ.2 จะเห็นว่าคำเขมรมีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะควบกล้ำ khm-, km- และ sm- ซึ่งเสียงควบกล้ำเหล่านี้ไม่มีในภาษาไทยถิ่นใต้ ถ้าหากในขณะที่ยิมนั้น คำเขมรมีเสียง พยัญชนะต้นเป็น *khm-, *km- และ *sm- การยืมคำเหล่านี้เข้ามาน่าจะมีการปรับเสียง โดยละเสียงควบกล้ำเสียงที่ 1 ออก เหลือเพียงเสียงที่ 2 คือ ๓-

2.1.14.2 ความสัมพันธ์ ๓- : b มีปรากฏใน ลศ.1

ดังนี้

ลศ.1 (2 คำ)

ความหมาย คชด. คชป. ตัวเขมร แหล่งที่มา

'(ลัก.)มัด, พวง' mat^๕ bac ๓๐๒ (Ja:1974:109:a)

'ตี, ทุบ' mɔk¹ bok ๓๐๒ (Ja:1974:111:a)

เสียง ๓ และ b ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ริมฝีปาก เสียง ๓ เป็นเสียงนาสิก ส่วนเสียง b เป็นเสียงกัก ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าพยัญชนะต้นของคำฮีม อาจรับลักษณะนาสิกมาจากหน่วยเติมกลางศัพท์ หรือเนื่องรับลักษณะนาสิกเข้ามาหลังจากฮีมคำเข้ามาแล้ว จึงเกิดมีการปรับเสียง b เป็น ๓ สำหรับตัวอย่างใน ลส.5 นั้น พยัญชนะ นาสิก ๓ ในคำฮีมอาจรับลักษณะนาสิกมาจากเสียงซึ่งปรากฏที่ท้ายพยางค์แรก จากตัวอย่างคำที่ออกมาเป็นไปได้ว่าเสียง ๓ และ b เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.14.3 ความสัมพันธ์ ๓- : ph มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลส.1,3 ดังนี้

ลส.1 (1 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คัม'	mk ⁷	phsk	นឹค	(Po:1992:338:a)

ลส.3 (1 คำ) ได้แก่

'ควัน'	meŋ ¹	phsaen	พฺรฺษ	(Ja:1974:130:b)
--------	------------------	--------	-------	-----------------

เสียง ๓ และ ph เกิดที่ฐานเดียวกันคือที่ริมฝีปากแต่ต่างกันที่ เสียง ๓ เป็นเสียงนาสิก ส่วนเสียง ph เป็นเสียงกักมีกลุ่มลม เป็นไปได้ว่าเสียงทั้ง 2 ในคำตัวอย่างสัมพันธ์กัน

2.1.15 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้น คาบกล้ำ ๓1- ของคำฮีมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น ๓1- ในคำฮีม สัมพันธ์กับเสียง md, ml, mr, mp และ p-r- ในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.15.1 ความสัมพันธ์ ๓1- : md มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลส.1 ดังนี้

ลส.1 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ครึ่งหนึ่ง'	mlɔːŋ ¹	mlɔːŋ	ឆ្ន	(Ja:1974:154:a)

เสียง l และ d ที่สัมพันธ์กัน ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ปุ่มเหงือก ต่างกันที่ 1 เป็นเสียงข้างต้น ส่วน d เป็นเสียงกักเท่านั้น จึงเป็นไปได้ที่เสียงทั้ง 2 เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.15.2 ความสัมพันธ์ ml- : ml มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 5 ดังนี้

ลศ.5 (4 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สาไล'	mlɪː ¹	sɔmlɪj	សឺ	(Ja:1974:192:a)
'ซ่าแหละ'	mlɛːʔ ¹	sɔmlɛh	ស័រះ	(Ja:1974:206:a)
'กลิ้งควาใส่'	mlɯŋ ¹	sɔmlɯŋ	ឆ្នឺ	(Ja:1974:192:a)
'เจริญเต็มวัย'	mlaːŋ ^๑	kɔmlɔh sraːŋ	កំឆា:ឆា	(Ja:1974:213:b)

2.1.15.3 ความสัมพันธ์ ml- : mr มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบลศ.1,5 ดังนี้

ลศ.1 (2 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'โรคคล้ายงูสวัด'	mlɛŋ ^๑	mrɛːŋ	រឡេ	(กน:2526:771:ก)
'มรุทธะ'	mlaːʔ ^๑	mrɛəh	រឡះ	(He:1977:773:b)

ลศ.5 (6 คำ) ได้แก่

'กำไล'	mlaj ¹	kɔmrɔj	ករឡៃ	(กน:2526:63:ก)
'หนา, ปั้น'	mlaːʔ ¹	kɔmrɔh	កំរា	(Mo:1878:161:a)
'สำหรับ'	mlap ¹	sɔmrɔp	សឡាប	(Ja:1974:191:a)
'กำราบ'	mlaːp ¹	kɔmrɔp	កឡាប	(กน:2526:62:ข)
'เจาะรู'	mlon ¹	sɔmrɔn	សឡែ	(Ja:1974:191:a)

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ต้นเสาตรง'	mlɔːŋ ¹	sɔmraoŋ	សំរោង	(Po:1992:486:a)

เสียง -r- ในคำเขมรจะสัมพันธ์กับเสียง -l- ในคำอิม ทั้งนี้เพราะภาษาไทย
ถิ่นใต้(สงขลา)ไม่มีเสียง r

2.1.15.4 ความสัมพันธ์ ml- : p-r- มีเกิดในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 8 ดังนี้

ลศ.8 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คำรน'	mlon ⁵	pɔŋrɔɔn	ព្រឺន	(He:1977:628:a)

เสียง m ในคำอิมอาจรับลักษณะนาสิกมาจากเสียง -ŋ- ซึ่งปรากฏอยู่กลางคำ

2.1.16 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะนาสิกที่ปุ่มเหงือก n-
ของคำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน พยัญชนะต้น n- ของในคำอิมสัมพันธ์กับเสียง
n, t, r และ th ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.16.1 ความสัมพันธ์ n- : n เป็นความสัมพันธ์ที่มี

ข้อมูลมากที่สุด ซึ่งปรากฏใน ลศ. 1, 2, 5, 6, 9, 10 ดังนี้

ลศ.1 (8 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กตั้งเกลือก'	niː ² niːan ¹	nɔnɔl	នរន្យ	(กน:2526:41:ก)
'นึ้นนะ'	neː ⁵	nɛː	នេ	(กน:2526:511:ก)
'นึก'	nmk ⁷	nɔk	នឹក	(Ja:1974:98:a)
'ไทน'	naŋ ⁶	naː	ណា	(Ja:1974:68:b)
'น่า'	naŋ ⁵	nɔaŋ	នាំ	(Ja:1974:99:a)
'นาง'	naːŋ ⁵	nɔːoŋ	នាវ	(สก:2529:59-61)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขนมเทือน'	num ¹ khw:ɓ ⁶	nũmkw:ɓ	ឃុំឆ	(กน:2526:93:ข)
'นัก, ชิ่ง'	nat ¹	nah	ណា	(กน:2524:238:ข)

ลศ.2 (17 คำ) เช่น

'โหนก'	now:k ¹	phno:k (sno:k)	ឆក ឆុ (ឆក) ឆុ ឆុ	(Po:1992:459:a) (Ja:1974:208:b)
'ลิ้ม, หวี'	ni:at ¹	sniet	ស្នឹត	(Ja:1974:209:a)
'ภูเขา, ปรางค์'	num ⁵	phnũm	ភ្នំ ឆ	(Po:1992:458:b)
'ต้นตาล'	no:t ¹	tnaot	ត្រាត ឆ	(Ja:1974:74:a)
'รา(เสื่อผ้า)'	now ¹	khnaw	ខ្សែ ឆ	(He:1977:100:b)

(ข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 31.)

ลศ.3 (1 คำ) เช่น

'(ผัก)จิ้ม'	now:ʔ ¹	ʔwɓnɓɔk	ឆឆក់	(กน:2526:646:ก)
-------------	--------------------	---------	------	-----------------

ลศ.6,9 (1 คำ) ได้ค้น

'กระต่องกระตัง'	now:ʔ ⁶ ne:ʔ ⁶	prənaoŋ- prənaoŋ	ច្រណែង- ច្រណាង	(กน:2526:18:ก)
-----------------	--------------------------------------	---------------------	-------------------	----------------

ลศ.9 (5 คำ) ได้ค้น

'นาน'	ne: ⁵	ɔwne:	ចាំណ	(Ma:1915:439:b)
'นะ'	ne:ʔ ⁶	ɔwneh	ចាំណ:	(Ja:1974:46:a)
'ไม้ระแนง'	ne:ʔ ⁵	rɔnɛ:ʔ	រត្រង	(กน:2526:812:ข)
'สนุก'	nuk ¹	sɾənok	ស្រុក 1	(Mo:1878:121:a)
'โกป็น'	now ⁵	rənũk	រតក 1	(Ja:1974:159:b)

คำอื่นใน ลศ. 1 เป็นการืมที่ภาษาไทยถิ่นใต้ืมคำเขมรเข้ามาครบทุกเสียงแต่
เสียงบางเสียงอาจต่างกันเช่นเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมร -h สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะท้าย
-t ในคำ'นัก, ชิ่ง' เป็นต้น

การฮิมใน ลศ. 2 เป็นแบบของการฮิมที่เห็นได้ชัดว่า เสียงพยัญชนะต้นของคำฮิม สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นควบเสียงที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่า พยัญชนะต้นกล้าเสียงที่ 1 ของคำเขมรปัจจุบัน ไม่ปรากฏในคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้

ในตัวอย่างคำที่เกิดจากการฮิมแบบ ลศ.3 นั้นจะเห็นว่าคำฮิม '(ผัก)จิ้ม' มีเสียง เป็น $n\text{v}:\text{?}$ ซึ่งอธิบายได้ว่าเสียงพยัญชนะต้น $n-$ ของคำฮิมนี้ น่าจะสัมพันธ์กับเสียง พยัญชนะท้าย $-n-$ ในพยางค์ที่ 1 ของคำเขมรปัจจุบัน หากสันนิษฐานว่าคำเดิมของคำฮิม นั้น คำเขมรคำนี้มีเสียงเป็น $*\text{v}n\text{lv}o\text{ek}$ ก็อาจสันนิษฐานกระบวนการของการฮิมได้ดังนี้ $\text{v}n\text{lv}o\text{ek} > \text{nlv}o\text{ek} > \text{nv}o\text{ek}$

คำฮิมใน ลศ. 6,9 ซึ่งใดน่คำ 'กระดองกระด่ง' เป็นการฮิมแบบสลับที่พยางค์ ในขณะที่เดียวกันจะเห็นว่าคำฮิมจะสัมพันธ์กับพยางค์ที่ลงเสียงหนักในภาษาเขมรปัจจุบันเท่านั้น

2.1.16.4 ความสัมพันธ์ $n-$: th มีเพียงตัวอย่างเดียว

ดังนี้

ลศ.7 (1 คำ) ได้แก่

'เกือบ' $\text{nak}^7 \text{nak}^7$ thnah ช: (กน:2526:80:ก)

เสียงพยัญชนะต้น $n-$ ในคำฮิมน่าจะเกิดจากการกลมกลืนเสียงพยัญชนะ n ในคำเขมรปัจจุบัน

2.1.17 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะนาสิกที่ฐานเพดาน $n-$ ของคำฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น $n-$ ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียง $\text{ch, chl, chn, cr-}\eta-, \text{ j, ml}$ ดังนี้

2.1.17.1 ความสัมพันธ์ $n-$: ch มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1

ลศ.3 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'อิมจนเอียม'	ᵐᵛ:ʔ ¹	chʔaet	ចេត ១៧	(Ja:1974:53:a)

เสียงพยัญชนะต้น ch- ในคำเขมรปัจจุบันเกิดที่ฐานเพดานแข็ง เช่นเดียวกับพยัญชนะต้น ɲ- ในคำอิม ต่างกันที่วิธีออกเสียงเท่านั้น คือเสียง ch เป็นเสียงกักมีกลุ่มลม ส่วนเสียง ɲ เป็นเสียงนาสิก การที่เสียงมีฐานที่เกิดที่เดียวกันนี้ จึงเป็นไปได้ว่าเสียงทั้ง 2 เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.17.2 ความสัมพันธ์ ɲ- : chn มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 1 ดังนี้

ลศ.1 (1 คำ)

ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปี่'	ᵐᵛ:ɲ ¹	chnam	ឆ្នាំ	(Ja:1974:52:a)

เสียงพยัญชนะต้นควบกล้ำ chn ในคำเขมรปัจจุบัน มีเสียง ch เป็นเสียงที่เกิดที่เพดานแข็งและมีเสียง ɲ เป็นเสียงนาสิก คุณสมบัติเรื่องฐานที่เกิดเสียงของ ch และวิธีออกเสียงนาสิกของ ɲ นี้ ตรงกับคุณสมบัติของเสียงพยัญชนะต้น ɲ ในคำอิม จึงอาจเป็นไปได้ว่าเสียงควบกล้ำ chn ในคำเขมรปัจจุบันสัมพันธ์กับเสียง ɲ ในคำอิม

2.1.17.3 ความสัมพันธ์ ɲ- : cr-ɲ- มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 8 ดังนี้

ลศ.8 (1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'(เค้น)หრა	ᵐᵛ:ɲ ¹	crəɲa:ɲ	ច្រាម	(กน:2528:1179:ก)

การปรับเสียงอาจเป็นดังนี้ crəɲa:ɲ¹ > ᵐᵛ:ɲ¹

เสียงพยัญชนะต้นของพยางค์แรกคือ c- และพยางค์ที่ 2 คือ n ในคำเขมรปัจจุบัน มีคุณสมบัติทางเสียงตรงกับคุณสมบัติของเสียงพยัญชนะต้น n ของคำอิม กล่าวคือ c เป็นเสียงที่เกิดที่เพดานแข็ง ส่วน n เป็นเสียงนาสิก คุณสมบัติของเสียงทั้ง 2 นี้ตรงกับคุณสมบัติของ n ซึ่งเป็นเสียงนาสิกที่เกิดที่เพดานแข็งเช่นเดียวกัน จึงเป็นไปได้ว่าเสียง n ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียง c-n- ในคำเขมรปัจจุบัน

2.1.17.4 ความสัมพันธ์ n- : j มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 9 ดังนี้

ลศ.9 (1 คำ) ใต้กัน

ความหมาย	คตด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สาธู'	snəː ¹	srajoːn	សាធុ	(กน:2526:1095:ข)

เสียงพยัญชนะต้น n ในคำอิม กับเสียงพยัญชนะต้น -j- ในคำเขมรปัจจุบันต่างเป็นเสียงที่เกิดที่เพดานแข็ง เสียงทั้ง 2 มีฐานที่เกิดที่เดียวกัน จึงอาจเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.17.5 ความสัมพันธ์ n- : chl มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 2 ดังนี้

ลศ.2 (1 คำ) ใต้กัน

ความหมาย	คตด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ช่อน'	chnəː ¹	chləːp	ច្រ	(ผา:1915:467:b)

เสียงพยัญชนะต้น n ในคำอิมเกิดที่เพดานแข็งเช่นเดียวกับเสียงพยัญชนะต้น ch- ในคำเขมรปัจจุบัน เสียงทั้ง 2 น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.17.6 ความสัมพันธ์ n- : ɲl มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 9 ดังนี้

ลศ.9 (1 คำ) ใต้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เป็นหนุ่ม'	ทวះ ¹	kwɔlɔh	កំរា:	(Ha:1915:482:b)

เสียงพยัญชนะ ฃ ในคำอื่น และเสียง ฃ ในคำเขมรปัจจุบัน มีคุณสมบัติทางเสียงตรงกันคือ ต่างก็เป็นพยัญชนะนาสิก เสียงควบกล้ำเสียงที่ 2 คือ -l- ในคำอื่นเขมรมีลักษณะคล้ายกับเสียง ฃ ในคำอื่นตรงที่เป็นเสียงที่เกิดที่ฐานฟัน ซึ่งใกล้เคียงกับฐานเพดานซึ่งเป็นที่เกิดของเสียง ฃ ดังนั้นเสียง ฃl- ในภาษาเขมรปัจจุบันจึงน่าจะสัมพันธ์กับเสียง ฃ ในคำอื่น

2.1.17.7 ความสัมพันธ์ ฃ- : ฃ เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมากที่สุด

เกิดในความสัมพันธ์แบบบ ลศ.1,2,6,9 ดังนี้

ลศ.1 (3 คำ) ใต้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กิน'	ทลล ¹	ทลลះ ^๓	ក្រាំ	(Hu:1970:320:b)
'เสมอ'	ทอះ ¹	ทลล ^๓	ក្រឹ	(Ja:1974:63:a)
'ยื่นออกมา'	ทวះ ¹	ทลลះ ^๓	ក្រឹ	(Kn:2526:272:a)

ลศ.2 (3 คำ) ใต้แก่

'ข่า'	ทลล ¹	khnam	ក្រាំ	(He:1977:96:b)
'หัวนกตัว'	ทลลះ ¹	khnaec	ក្រឹ	(Kn:2526:(27))
'ฮับ'	ทลล ¹	srae spok	ក្រឹ	(Kn:2526:824:ข)

ลศ.6 (1 คำ) ใต้แก่

'กระจองอแง'	ทวះ ^๕ ทลลះ ^๕	ทลลះ ทลลះ	ក្រឹ	(Kn:2526:9:ข)
-------------	------------------------------------	-----------	------	---------------

ลศ.9 (5 คำ) ใต้แก่

'อิงพัน'	ทลล ¹	kwɔlɔp	កំរា	(He:1977:49:a)
'ควมวด'	ทลลះ ^๕	krɔpɔ:w	កំរា	(Ja:1974:16:a)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สน'	กวน ^๓	krəpən	ក្របាច	(Ja:1974:16:b)
'พันกันยุ่ง'	กวน ^๓	krəpəŋ	ក្របាច	(Ja:1974:16:b)
'คู้, โกง'	กวน ^๓	krəpə:ŋ	ក្របាច	(Ja:1974:16:b)
<u>ฉส.6,9</u> (4 คำ) ได้แก่				
'ขลุ่ยขลุ่ย'	กุก ^๓ กิก ^๓	krəpək-	ក្របុក-	(กน:2526:99:ก)
		krəpək	ក្របុក	
'ขู่ขู่'	กน: ^๓ กิ: ^๓	khni:w-	ខ្លឹខ្លឹ	(Ja:1974:26:a)
		khno:w		
'ขลุ่ยขลุ่ย'	กุก ^๓ กิก ^๓	khək-	ខ្លឹខ្លឹ	(กน:2526:840:ก)
		khək		
'เออะเออะ'	กวน ^๓ เกว ^๓	krəpə:ŋ-	ក្របាច-	(Ja:1974:16:b)
		krəpə:ŋ	ក្របាច	

เสียง ก- เกิดทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบัน จากตัวอย่างข้างบนนี้จะเห็นว่าเสียงนี้ตรงกันอยู่ในคำระหว่าง 2 ภาษา เป็นไปได้ว่าเสียงดังกล่าวเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.17.8 ความสัมพันธ์ ก : ฏ มีเพียงคำเดียวดังนี้

ฉส.1 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เด็ก'	กะ: ^๓	กฏะ:	កា	(Ja:1974:38:a)

เสียง ก ในคำฮิม และเสียง ฏ ในคำเขมรปัจจุบันน่าจะสัมพันธ์กันเพราะเสียง ก กับเสียง ฏ ต่างเป็นเสียงนาสิกเหมือนกัน ต่างกันที่ฐานกรณ์ แต่ก็ยังเป็นฐานกรณ์ที่อยู่ใกล้กัน คือ ก เกิดที่เพดานแข็งและ ฏ เกิดที่เพดานอ่อน

2.1.18 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักไม่ก้อง ที่ริมฝีปาก

p- ของคำอื่นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน จากการศึกษาพบว่า เสียงพยัญชนะต้น p- ในคำอื่น สัมพันธ์กับเสียง b และ p ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.18.1 ความสัมพันธ์ p- : b ปรากฏในความสัมพันธ์

แบบ ลศ.1,2,4,6,9 ดังนี้

ลศ.1 (3 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ครึ่งไว้กับที่'	paŋ ³	bəŋ	បង់	(Ja:1974:99:b)
'ปะรำ'	pa: ⁴ lam ⁵	ba:ram	បារ៉ា	(Ja:1974:110:a)
'ปก'	pa:k ⁴	ba:k	បា	(Ja:1974:99:a)

ลศ.2 (1 คำ) ได้แก่

'กลม'	paŋ ³	kbəŋ	កង់	(He:1977:64:a)
-------	------------------	------	-----	----------------

ลศ.4 (1 คำ) ได้แก่

'รอยปะ'	pa:ʔ ⁴	bəŋnah	ប៉ែះ	(Ja:1974:115:a)
---------	-------------------	--------	------	-----------------

ลศ.6 (1 คำ) ได้แก่

'ตราสัง'	pa:ʔ ⁴ (saŋ ¹)	(khsae)bah	(ខែ្រ)បា	(กน:2526:346:บ)
----------	---------------------------------------	------------	----------	-----------------

ลศ.9 (2 คำ)

'ปาน'	pa:n ³	səmba:(r)	សំបា	(Po:1992:484::a)
'ปุ่น'	pu:n ³	kwəbao(r)	កំបា	(He:1977:52:a)

เสียง p และเสียง b เป็นเสียงที่เกิดที่ริมฝีปาก ถ้าหากสันนิษฐานว่าขณะสัทนั้น คำภาษาเขมรมีเสียง "b" อยู่แล้วก็อาจอธิบายว่าคำอื่นได้สูญเสียความก้องไป ทำให้กลายเป็นเสียง p ดังปรากฏอยู่ในปัจจุบัน เสียงทั้ง 2 นี้จึงน่าจะสัมพันธ์กัน

2.1.18.2 ความสัทสัมพันธ์ p- : p เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมากที่สุด

เกิดในความสัทสัมพันธ์แบบ ลส.1,2,6,9 ดังนี้

ลส.1 (9 คำ) เช่น

ความหมาย	ลขด.	ลขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เปิบ'	pe:p ⁴	pe:p	កម	(Ja:1974:133:a)
'ชุกชุน, ชุกมาก'	pat ³ pat ³	pa:pa:c	ចាច	(Te:1967:88:a)
'ปะ, ชุน'	pa:p ⁴	pah	ប៉	(กน:2526:598:ข)

(ข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 33.)

ลส.2 (1 คำ) ได้แก่

'เสียงคังเปียบ'	po:k ⁴	khpo:k	តោក	(กน:2524:226:ข)
-----------------	-------------------	--------	-----	-----------------

ลส.6,9 (1 คำ) ได้แก่

'กระจุกกระจิก'	puk ³ pik ³	kwɔpɔk-	ក្បក់ក្បក់	(กน:2526:223:ข)
		kwɔpɔk		

ลส.9 (4 คำ) ได้แก่

'แบน'	pe:p ⁴	kwɔpɔet	កំប៉ែត	(กน:2526:555:ข)
'ทำให้ลดลง'	pe:n ³	kwɔpɔ:n	ប្របន	(Ma:1915:427:a)
'แบบบาน'	pa:p ³	kwɔpɔɔŋ	កំពាម	(กน:2526:538:ข)
'ริมฝั่ง'	pe:p ⁴	kwɔpɔŋ	កំព	(Ja:1974:13:a)

เสียง p- มีปรากฏทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาเขมรปัจจุบัน จากตัวอย่างที่ยกมา เสียงพยัญชนะต้น p ทั้งในคำสยามและคำเขมรปัจจุบัน น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.19 ความสัทสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกับไม่ก้องมีกลุ่มลมที่วิม

มีปาก ph- ของคำสยามกับเสียงสัทสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะ ph- ในคำสยาม สัมพันธ์กับเสียง b, m, p, pr และ ph ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.19.1 ความสัมพันธ์ ph- : b ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 4,8 ดังนี้

ลศ.4 (1 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ทำาให้บีน'	pho:n ¹	boŋhaə(r)	บ _๓ พ _๓ ร	(He:1977:469:b)

ลศ.8 (1 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เป็นป็น หนา'	phla:ʔ ¹	bontəəh	บ _๓ ร _๓	(กน:2526:615:ก)

เสียง ph เป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม ส่วนเสียง b เป็นเสียงกักก้องเสียงทั้ง 2 ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ริมฝีปากเสียงทั้งสองนี้น่าจะสัมพันธ์กัน

2.1.19.2 ความสัมพันธ์ ph- : m ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 1 ดังนี้

ลศ.1 (1 คำ) ไค่นัก

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พล'	phlu: ^๕	mlù:	บ _๓ ล _๓	(Ja:1974:154:b)

เสียง ph และ m ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ริมฝีปาก ต่างกันที่ ph เป็นเสียงกักมีกลุ่มลม ส่วน m เป็นเสียงนาสิก เสียงทั้งสองน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กันและอาจสันนิษฐานว่า เฉพาะเสียงนั้นคำเขมรมีพยัญชนะต้นเป็น *m- แต่ลักษณะนาสิกได้หายไปเป็นคำฮิมกลายเป็น ph-

2.1.19.3 ความสัมพันธ์ ph_ : p เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลสนับสนุนมากที่สุด ปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ. 1,2,3,9 ดังนี้ลศ.1 (30 คำ) เช่น

ความหมาย	ลศ.	ลศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กอง, เนิน'	phu:n ^๕	pù:n	บ _๓ ร _๓	(Ma:1915:461:b)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นอน'	phe:n ^๕	pè:n	ꨀꨣ	(Po:1992:235:b)
'ทั้งหมด'	phe:n ^๗	pè:n	ꨀꨣ	(Ja:1974:137:b)
'แน่, เกือบ'	phut ^๑	pùt	ꨀꨣ	(Ma:1915:461:b)
'น้ําไปทั่ว, น้ําท่วม'	pha:ʔ ^๑	pì:əh	ꨀꨣ	(Ja:1974:134:b)
'ต่อเติมบ้าน, ผนังมุมซีกโง'	pha:ʔ ^๑	pèəh	ꨀꨣ	(กน:2528:800:ก)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 34.)

ลศ.2 (4 คำ) ไค้นัก

'สะพาน'	pha:j ^๕	spì:əj	ꨀꨣ	(Ja:1974:209:b)
'สะพาน'	pha:n ^๕	spì:ən	ꨀꨣ	(Po:1992:520:a)
'เสียงดี'	phu:ap ^๑	khpəp	ꨀꨣ	(He:1977:101:a)
'คำรับอาหาร'	phə:k ^๑	spə:k	ꨀꨣ	(Ja:1974:209:b)

ลศ.9 (15 คำ)

'ป็น'	pha:n ^๕	prəpən	ꨀꨣ	(กน:2528:614:ก)
'ตระหง'	phan ^๕	trəpəŋ	ꨀꨣ	(Po:1992:229:a)
'(สัตว์)ผสมพันธุ์'	pha:t ^๑	səmpì:ət(h)	ꨀꨣ	(Ja:1974:190:b)
'นุ'	phuk ^๗	kəmpùk	ꨀꨣ	(He:1977:54:a)
'(ดอกไม้)คุด'	phum ^๕	krəpùm	ꨀꨣ	(Ja:1974:17:a)
'พองน้ำ'	pho:ʔ ^๑	pəpùh	ꨀꨣ	(Hu:1978:230:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 35.)

เสียงพยัญชนะต้น p ในภาษาเขมรปัจจุบันเป็นเสียงกักไม่ก้อง ส่วนเสียงพยัญชนะต้น ph ในคำสืมเป็นเสียงกักมีกลุ่มลม เสียงทั้ง 2 เกิดที่ริมฝีปากจึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.19.4 ความสัมพันธ์ ph- : pr ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบที่ 1,9 ดังนี้

ลศ.1 (1 คำ) ไค้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เพาะ'	phɔːʔ ^๑	prɔ̃oh	ᨧᩢ᩠ᨦ	(Ja:1974:142:a)

ลศ.9 (1 คำ) ไค้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เพียบ'	phiːap ^๑	pɔprɔ̃ːop	ᨧᩢ᩠ᨦ	(กน:2526:629:ข)

ผู้วิจัยพบว่าเสียง -h- ในคำสยาม และ -r- ในคำเขมร หรือ -h- ในคำสยามและ -l- ในคำเขมร มีความสัมพันธ์กันในหลายกลุ่มตัวอย่าง เป็นที่น่าเชื่อได้ว่าเสียงทั้ง 2 สัมพันธ์กัน ดังปรากฏในคำตามตัวอย่างที่ยกมาข้างบนนี้

2.1.19.5 ความสัมพันธ์ ph- : ph ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1,3,7,9 ดังนี้

ลศ.1 (10 คำ)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตลอด'	phɔːt ¹	phaət	ᨧᩢ᩠ᨦ	(กน:2526:251:ก)
'พูด'	phut ¹	phoh	ᨧᩢ᩠ᨦ	(Ja:1974:127:a)
'ผง'	phon ¹	phɔŋ	ᨧᩢ᩠ᨦ	(Ja:1974:126:a)

(คู่มือฉบับเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 36.)

ลศ.3 (1 คำ) ไค้แก่

'เหมาะเจาะ'	phap ¹	phkap	ᨧᩢ᩠ᨦ	(Ma:1915:435:b)
'บ้าน'	phaːʔ ^๑	phtə̃oh	ᨧᩢ᩠ᨦ	(Ja:1974:129:b)

ลศ.7 (1 คำ) ไค้แก่

'ต้นตูดหมุดตูดหมา'	phaː ^๑ hoːm ¹	(wə̃ɛl)phaom	ᨧᩢ᩠ᨦ	(Ja:1974:127:b)
--------------------	-------------------------------------	--------------	------	-----------------

ลศ.9 (2 คำ) ไค้กั

'คะโพน'	pho:n ^๕	๕๖phò:(r)	ชำระ	(Ja:1974:204:b)
'สุค, หมค, ปลาสุค'	phut ^๑	๖๖phot	ชัศก ๗	(กน:2526:593:ก)

เสียง ph- มีปรากฏทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาเขมร เสียง
ทั้ง 2 นี้จึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.20 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นควบคำ phl- ของ
คำเชื่อมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียง phl- ในคำเชื่อม สัมพันธ์กับเสียง ph, phl,
pr ในคำเขมรปัจจุบัน ดังนี้

2.1.20.1 ความสัมพันธ์ phl- : ph ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.9 ดังนี้

ลศ.9 (2 คำ) ไค้กั

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หม้อดิน'	phle:ŋ ^๕	phaəŋ	รើช	(Ja:1974:127:a)
'เสียงประทู'	phluŋ ^๕	phùŋ	ภษ ๗	(กน:2526:739:ข)

2.1.20.2 ความสัมพันธ์ phl- : phl ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 1 ดังนี้

ลศ.1 (5 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตรงหน้า'	phlin ^๕	phlùŋ	ภษ ๗	(Ja:1974:146:a)
'พลับพลึง'	phlap ^๗ phluŋ ^๕	๕๖phlùŋ	ภษ ๗	(Po:1992:427:b)
'ปลาต'	phla:n ^๑	phla:n	ชาต ๗ ๖	(Ma:1915:460:a)

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กันที, ผนัง'	phla:ᵐ	phlɔm	ភាស	(Ja:1974:146:a)
'ผนัง'	phlatʰ	phlɔet	ភាត់	(Ja:1974:146:a)
'ผนัง'	phlatʰ	phlah	ភាស	(Ja:1974:130:a)

2.1.20.3 ความสัมพันธ์ phl- : pr ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 1,4,7,8,9,10 ดังนี้

ลศ.1 (15 คำ) เช่น

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คลอง' 'ลำคลอง'	phle:k ^o	prɛ:k	ក្រក	(Ja:1974:141:b)
'รู้สึกนึกปกติ, ชนลุก, ชอบกล'	phlɛ: lo:ᵐ	prɔ̃: rɔ̃:m	ក្រិរាម	(Ja:1974:141:a)
'นาสพราน'	phla:n ^o	prɪ:ɔn	ក្រា	(Ja:1974:140:a)
'เน่า, เป็นโพรง'	phlu:ak ^o	pru:ɔk	ក្រុក	(Ja:1974:141:a)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 37.)

ลศ.4 (3 คำ)

'นาสพราน'	phla:n ^o	prɔmɔk	ក្រាម	(Po:1992:301:a)
'พร'	phlo:ʔ ^o	prɛloh	ក្រា	(Po:1992:329:a)
'ไม้กระบอง'	phlɔ:ŋ ^o	prɛnɔŋ	ក្រង	(Ja:1974:139:b)

ลศ.7 (1 คำ)

'นกนิราบ'	phi:ᵐ la:p ^o	prɪ:ɔp	ក្រា	(Ja:1974:140:a)
-----------	-------------------------	--------	------	-----------------

ลศ.8 (1 คำ) ใต้ต้น

'โพเราะ'	phlɔ:ʔ ^o	pɪ:rɔɔh	ក្រិរា	(สข:2538:310)
----------	---------------------	---------	--------	---------------

ลศ.9 (2 คำ) ใต้ต้น

'สวสเด่น'	phle:ᵐ	pəpraɲ	ចក្រ	(Ja:1974:106:a)
'เป็อ, ช่อ'	phluj ^o	bɔmɔhuj	ចុង	(กน:2526:447:ก)

ลศ.10 (1 คำ) ใต้ถัก

'นිරสเคิม' phle:^๕ praj ๗๐๒ (Po:1992:334:a)

เสียง ph และเสียง p ต่างเกิดที่ริมฝีปาก ไปกันได้ว่าเสียงทั้ง 2 เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน ส่วนความต่างในเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างเสียง -l- และ -r- นั้นอธิบายได้ว่าภาษาไทยถิ่นใต้ (สงขลา) ไม่มีเสียง -r- ในระบบเสียง ครั้นเมื่ออิมคำเขมรที่มีเสียง -r- เข้ามาจึงใช้เสียง -l- ซึ่งมีอยู่ในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้และมีลักษณะใกล้เคียงเข้ามาแทนที่

2.1.21 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นควบคู่ p1- ของคำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น p1- ของคำอิม สัมพันธ์กับเสียง mb, pr, pl ในคำเขมรปัจจุบัน ดังนี้

2.1.21.1 ความสัมพันธ์ p1- : mb มีปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ. 5 เพียงแบบเดียว ดังนี้

ลศ.5 (2 คำ) ใต้ถัก

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปลวก'	plu:ak ^๕	dombok	ជ្រូក	(Kn:2526:587:ก)
'ปลอก'	plw:k ^๕	swombok	ស្រូក	(Ja:1974:204:a)

จากตัวอย่างข้างบนนี้เสียง p- ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียง mb- ในคำเขมรปัจจุบัน ซึ่งสันนิษฐานได้ว่าเสียง mb- ในคำเขมรได้สูญเสียลักษณะนาสิกไป ส่วนเสียง -l- ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียง -b- ในภาษาเขมรปัจจุบัน ความสัมพันธ์แบบนี้มีในตัวอย่างอื่น ๆ อีก เช่น คำอิม klon 'กลม' สัมพันธ์กับคำเขมร kbom <ក្ប> 'กลม' (He:1977:64:a)

2.1.21.2 ความสัมพันธ์ p1- : pr ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 1,4,9,10 ดังนี้

ลศ.1 (9 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ปรอด ๗'	plet ³	prêc	ក្រិច	(Ja:1974:140:b)
'พธาสาม'	plaj ⁴	praj	ក្រិច	(Ja:1974:124:b)
'ประพรหม'	pla:ʔ ⁴	prah	ក្រិច	(กน:2526:683:ก)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 38.)

ลศ.4 (3 คำ) ได้แก่

'ปลัก'	plak ³	prêlak	ក្រិច	(Ja:1974:123:b)
'โพรง, รุ'	plo:ŋ ³	prêhaŋ	ក្រិច	(Ja:1974:123:a)
'(พูด)อย่างไม่ว้าวใจ'	plɔ:ʔ ⁴	prɔ:ʔɔ:ʔ	ក្រិច	(Ja:1974:139:a)

ลศ.9 (3 คำ) ได้แก่

'(บาง)มาก'	plaj ⁴	kompraj	កំក្រិច	(He:1977:54:b)
'ประ(บ่า)'	pla:ʔ ⁴	pəprah	ចក្រិច	(Ja:1974:106:b)
'อ่อนเปลือ'	plo:ʔ ³	komprɔ:ʔ	កំក្រិច	(He:1977:54:b)

ลศ.10 (1 คำ) ได้แก่

'ต้นปรือนา'	plɔ:ʔ ³	prej	ក្រិច	(Po:1992:333:a)
-------------	--------------------	------	-------	-----------------

ภาษาไทยถิ่นใต้ (สงขลา) ใช้เสียง l แทนเสียง r ในภาษาเขมร เนื่องจากไม่มีเสียง r อยู่ในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้

2.1.21.3 ความสัมพันธ์ pl- : pl ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1,6,9 ดังนี้

ลศ.1 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นปลก'	ple:k ⁴	plæk	ក្រិច	(Ja:1974:126:a)

ลศ.6,9 (1 คำ) ได้แก่

'ปากเปือก'	plək ³ plek ³	peplək-	๒๒๒ ๒๒๒	(Ja:1974:106:b)
		peplək		

2.1.22 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นเสียงกรากไม้มีกลุ่มลม

ที่ปุ่มเหงือก s- ของคำเชื่อมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น s- ในคำเชื่อมสัมพันธ์กับเสียง ch, ʔ, ʀ และ t ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.22.1 ความสัมพันธ์ s- : ch ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.3 ดังนี้

ลศ.3 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เหม็นสาบ'	sə:p ¹	chʔa:p	๓๗ ๗	(Ja:1974:53:a)

เสียง ch กับเสียง s เกิดจากฐานที่อยู่ใกล้กัน กล่าวคือเสียง ch เกิดที่เพดานแข็ง ส่วนเสียง s เกิดที่ปุ่มเหงือก เสียงทั้ง 2 นี้ น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน ในภาษาไทยเองก็มีคำที่แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างเสียง s- และ ch- เช่นเสียง s- ในคำ sà:ŋ 'ช้าง' ในภาษาอีสานที่สัมพันธ์กับเสียง ch- ในคำ chà:ŋ 'ช้าง' ในภาษาไทยมาตรฐาน

2.1.22.2 ความสัมพันธ์ s- : ʀ เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมากที่สุด

ปรากฏในความสัมพันธ์แบบ ลศ. 1,2,3,4,7,9 ดังนี้

ลศ.1 (28 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สิง'	siŋ ¹	sɨŋ	๒๒	(Po:1992:483:b)
'คันเค็บเหือฮ'	sə:ŋ ¹ khan ¹	səŋkhwə(r)	๒๒๗	(Po:1992:473:a)
'(เหงื่อ)โชก'	sək ⁷ sək ⁷	səksək	๒๒๒	(กน:2526:12:ก)
'ประสมประเส'	səp ¹ səp ¹	səpsəp	๒๒๒	(Ja:1974:187:b)
'คันสะน'	səŋ ¹ ke: ³	səŋkae	๒๒๒	(กน:2526:1073ก)

(ข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 39.)

ลศ.2 (9 คำ) เช่น

'ฉีก'	sɔk ¹	phsɔk	ชริก	(Po:1992:341:a)
'มะเข็ง(เขือปี)'	ɔiŋ ¹	msaŋ	ชญาต๋	(กน:2524:258:ก)
'คินประฉิว'	siv ¹	msɛ:w	ชชรว	(Ja:1974:154:b)
'แสบ'	sɔ: ¹	phsɔ:	ชญา	(Ja:1974:130:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 40.)

ลศ.3 (17 คำ) เช่น

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เอาหนามกั้นไว้'	sɔ:w ¹	srah	๗๗	(Ja:1974:213:b)
'ลดลง'	sɔ:k ¹	sra:k	๗๗	(กน:2526:503:ก)
'(หอบ)ตั้ง ๆ'	sɔ:k ¹	sra:k	๗๗	(กน:2526:1172:ข)
'ฟ้าสว่าง'	sɔ:ŋ ¹	sra:ŋ	๗๗	(กน:2526:1091:ก)
'สด'	sɔ:t ¹	srah	๗๗	(Ja:1974:212:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 41.)

ลศ.4 (2 คำ) ได้แก่

'เสรีจ'	sɛt ¹	sɔ:raɛ	๗๗	(Po:1992:514:b)
'सानทรก'	sɛ:k ¹	sɔ:raɛk	๗๗	(Ja:1974:184:b)

ลศ.6 (2 คำ) ได้แก่

'สนคาร'	som ¹ khu:an ^๓	kù:ə(r) sɔ:๓	๗๗	(Hu:1970:313:b)
'เสาะแสะ'	sɔ:k ¹ sek ¹	ra:seh-ra:seh	๗๗	(กน:2526:1131:ก)

การเขียนแบบ ลศ. 4 มีการถอนหายไปของเสียงที่อยู่ในที่กลางคำ ดังตัวอย่างในคำ 'เสรีจ' และ 'सानทรก' ส่วนการเขียนแบบ ลศ. 6 นี้ เป็นการเขียนแบบสลับตำแหน่งพยางค์ กล่าวคือพยางค์แรกของคำเขียนจะสัมพันธ์กับพยางค์ที่ 2 ของคำเขมรปัจจุบัน ส่วนพยางค์ที่ 2 ของคำเขียน สัมพันธ์กับพยางค์แรกของคำเขมรปัจจุบัน

ลศ.7 (4 คำ) ไค้แก่

ความหมาย	ครด.	ครป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สะเคา'	sa:ʔ ¹ dɔw ²	sɔaw	ស្កា	(Po:1992:509:b)
'สวี(ชื่อตำบล)'	sa: ² wi: ¹	spɯ:	ស៊ី	(Ja:1974:209:b)
'กำมะถัน'	su: ² phan ⁵	spɔanthɔə(r)	សាវថ័រ	(Hu:1978:582:a)
'คาธ'	si: ² be:ŋ ² (me:ŋ ²)	sɔŋ	ស៊, ម	(Ja:1974:210:a)

ลศ.9 (5 คำ) ไค้แก่

'เส้า'	sɔw ¹	sɔsɔ:(r)	ស្ន	(Po:1992:516:a)
'แม่ช่าน'	sa:j ¹	trɔsa:j	ត្រាច	(Ja:1974:76:a)
'หือส'	sɔ:ŋ ¹ (se:ŋ ¹)	rɔsaŋ	รสาช	(He:1977:844:a)
'บรรจบ'	sɔp ¹	prɔsɔp(r)	ប្រាច	(กน:2526:522:ข)
'ช่อน'	sɔ:n ¹	hɔnsɔl	ច្រន	(กน:2526:97:ข)

เสียง s- มีปรากฏทั้งในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงดังกล่าวภายในคำตัวอย่างจากทั้ง 2 ภาษานี้จึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.23 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักไม่มีกลุ่มลมที่ฐานพื้น

t- ของคำอื่นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียง t- ในคำอื่น สัมพันธ์กับเสียง c, d, t, และ th ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

2.1.23.1 ความสัมพันธ์ t- : c มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.4 ดังนี้

ลศ.4 (1 คำ) ไค้แก่

ความหมาย	ครด.	ครป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ลำคลองเล็ก ๆ'	taŋ ¹ hon ¹	cɔŋɔ:(r)	ច្រូ	(Po:1992:157:b)

เสียง t เป็นเสียงที่เกิดที่ปุ่มเหงือก ส่วนเสียง c เป็นเสียงที่เกิดที่เพดาน ฐานที่เกิดเสียงทั้ง 2 นี้อยู่ใกล้กัน จึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า รูปโบราณของคำนี้เขียนเป็น <tanhor> (K.115, p.a., IC.V, 66:13) จึงอาจเป็นไปได้ว่าคำนี้อาจถูกสืบทอดเข้ามาตั้งแต่สมัยก่อนพระนคร เนื่องจากคำนี้มีเสียงพยัญชนะต้น t- เหมือนตัวเขียนในสมัยสุโขกก่อนพระนคร

2.1.23.2 ความสัมพันธ์ t- : d มีปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ อส. 1,9 ดังนี้

อส.1 (2 คำ) ได้แก่

ความหมาย	อศด.	อศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ติด'	tit ³	dɔt	ติต	(Po:1992:224:a)
'น้ำตก'	to:n ³	duəl	ตุช	(Po:1992:215:a)

อส.9 (1 คำ) ได้แก่

'(เล็ก).ดับ'	tap ³	kɔndɔ:p	ทษ ด	(Ja:1974:2:b)
--------------	------------------	---------	---------	---------------

เสียง d เป็นเสียงกักก้องที่ปุ่มเหงือก ส่วนเสียง t- เป็นเสียงกักไม่ก้องที่ฐานเคียวกันเป็นไปได้ว่าเสียงทั้ง 2 นี้เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน เนื่องจากมีลักษณะร่วมทางเสียงเป็นแบบเคียวกัน

2.1.23.3 ความสัมพันธ์ t- : t เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมากที่สุด

เกิดในความสัมพันธ์แบบ อส. 1,2,8,9 ดังนี้

อส.1 (14 คำ) เช่น

ความหมาย	อศด.	อศป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ติ, ติเคียน'	te:ʔ ⁴	teh-dial	តិះ (ตยฎ)	(Ja:1974:72:a)
'เติกน้อย'	tɛt ³	tec	ติช	(Ja:1974:72:a)
'เติก'	tut ³	to:c	ตช ช	(Ja:1974:73:a)

ความหมาย	คสค.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นกคุเหว่า'	tu:⁴ ʰwɔ:⁴	toɔwɔw	តាវវា	(Po:1992:218:b)
'เหนืฮว, โหน'	to:ŋ³	taoŋ	តោង	(กน:2526:1224:ข)
		(prɔtaoŋ)	ចតោង	(Ja:1974:73:b)

(ข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 42.)

ลศ.2 (4 คำ) ใต้แก้ว

'ภาชนะใส่น้ำ'	tin⁴	phtɔl	បិទ	(กน:2526:(24))
'กระแทกขึ้นด้วยหัว'	tɔ:⁴	khtɔ:t	តឹក	(He:1977:98:a)
'กะตึก'	ta:k⁴	khtɔ:t	តឹក	(กน:2526:(26))
'หุด'	tut³	khto:c	--	(กข: จดหมาย)

ลศ.6 (1 คำ)

'หือตต้องแต่ง'	to:ŋ³ to:ŋ³	taek taok	តែកតែក	(กน:2526:139:ก)
----------------	-------------	-----------	--------	-----------------

ลศ.9 (4 คำ) ใต้แก้ว

'แตก'	te:ŋ⁴	kɔntɔ:k	កែត	(He:1977:16:b)
'อ้วนสั้น'	tun⁴	kɔntɔŋ- kɔntoŋ	ក្លិនក្លិន ក្លិន	(He:1977:13:b)
'ตบ'	to:p³	prɔto:p	ចតប់	(Ja:1974:118:b)
'ตอก(ใช้จิกสาน)'	to:k⁴	bɔnto:h	ចតតាក់	(Ja:1974:105:b)

เสียง t- เกิดทั้งในระบบเสียงภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบัน และนั่นเสียง
ทั้ง 2 น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.23.4 ความสัมพันธ์ t-: th ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ. 3,5 ดังนี้

ลศ.3 (2 คำ) ใต้แก้ว

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ถ่าง'	ta:k ⁴	thwa:k	ថ្នាក់	(บพ:2521:202:ข)
'ต้นตะก'	ta:k ⁴ ku: ³	thksw	ថ្នក ក	(พอ:1992:238:b)
<u>ลศ.9</u> (1 คำ) ใต้แก่				
'ตะคอกใส่หู'	tu:k ⁴	sonthok	ថ្នក ក	(Ja:1974:187:a)

เสียงพยัญชนะต้น t ในคำฮิมและเสียงพยัญชนะต้น th ในคำเขมรปัจจุบันต่าง
เป็นเสียงที่เกิดที่ฐานปุ่มเหงือก เสียงทั้ง 2 นี้จึงอาจเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.24 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักไม่ก้องมีกลุ่มลมที่
ฐานฟัน th- ของคำฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียง th- ในภาษาไทยถิ่นใต้
สัมพันธ์กับเสียง 2 เสียง ในภาษาเขมร ใต้แก่ d,t และ th ดังนี้

2.1.24.1 ความสัมพันธ์ th- : d ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1 ดังนี้

ลศ.1 (3 คำ) ใต้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ที่, ซึ่ง'	the: ⁶	dael	ថេ	(Ja:1974:66:b)
'ดึง, กระตุก'	thok ⁷	dɔ:k	ចក	(กน:2526:402:ข)
'ทอน(เงิน)'	thɔ:n ⁸	dɔ:(r)	ចរ រ	(Ja:1974:66:a)

เสียงพยัญชนะต้น d ในคำเขมรเป็นเสียงกักก้องที่เกิดปุ่มเหงือก ส่วนเสียง
พยัญชนะต้น th ในคำฮิมก็เป็นเสียงที่เกิดที่ปุ่มเหงือก แต่เป็นเสียงกักไม่ก้องมีกลุ่มลม เสียง
ทั้ง 2 เกิดที่ฐานเดียวกันจึงน่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.24.2 ความสัมพันธ์ th- : t เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมาก
ที่สุด เกิดใน ลศ.1, 2, 8, 9 ดังนี้

ลศ.1 (22 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ไม้, เปลา, เลธ'	thi: ^๕	tə:	ṭṭ	(Ma:1915:455:a)
'เอียงลาด'	the: ^๕	tə:	ṭṭṭ ṭṭṭ	(Ma:1915:455:a)
'ทำนบ'	tham ^๕ nɔp ^๗	təmnp	ṭṭṭ	(Ja:1974:89:a)
'เผชิญหน้า'	tha: ^๖	təəh	ṭ:	(Po:1992:10:a)
'สาธนอก'	tha: ^๕	tɪ: ^{๑๓}	ṭṭṭ	(He:1977:111:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 43.)

ลศ.2 (16 คำ) เช่น

'คลอง'	thiŋ ^๗	stəŋ	ṭṭṭ	(Ja:1974:206:a)
'กระเทียม'	thi: ^๕ am ^๕	khtəm	ṭṭṭ	(กน:2526:22:ก)
'กะทิง'	the: ^๖	khtɪh	ṭ: ^๓	(Ja:1974:26:a)
'แมลงป่อง'	thu: ^๖ aj ^๕	khtə: ^๑ aj	ṭṭṭ	(Ja:1974:26:b)
'ปลาเข็ม'	tho: ^๖	phtə: ^๑	ṭṭṭṭ	(กน:2526:589:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 44.)

ลศ.8 (1 คำ) ได้แก่

'ชลาธ'	thuj ^๖	təŋ ṭəŋ	ṭṭṭṭ	(กน:2526:124:ก)
--------	-------------------	---------	------	-----------------

ลศ.9 (8 คำ) ได้แก่

'กัน'	than ^๕	bəntəən	ṭṭṭṭ	(Ja:1974:105:a)
'ถัด'	that ^๑	bəntəəp	ṭṭṭṭ	(Hu:1970:331:b)
'บรรทัด'	that ^๗	bəntəət	ṭṭṭṭ	(Ja:1974:105:a)
'พบ'	tha: ^๖	preteəh	ṭṭ:	(กน:2526:579:ก)
'หาง'	thuj ^๗	kəntəŋ	ṭṭṭṭ	(กน:2526:1210:ข)
'(ไก่)โตเต็มวัย'	tho: ^๖	cəntəəŋ	ṭṭṭṭ	(Ja:1974:58:a)
'ปริกปว่า'	tho: ^๕ t ^๕	bəntə: ^๑ h	ṭṭṭṭṭ	(Ja:1974:105:b)
'ทำพิน้อลดลง'	tho: ^๕ n ^๕	bəntəən	ṭṭṭṭ	(Po:1992:299:a)

เสียงพยัญชนะ th และ t ต่างเกิดที่ฐานปุ่มเหงือกทั้ง 2 เสียง การมีฐานที่เกิดตรงกันเช่นนี้ อาจสันนิษฐานได้ว่าเสียงทั้ง 2 เสียงนี้สัมพันธ์กัน

2.1.24.3 ความสัมพันธ์ th- : th ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลส.1,8,9 ดังนี้

ลส.1 (9 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ใหญ่'	tham ¹	thòm (thùm)	ធំ	(Ja:1974:93:a)
'ภาค'	tha:t ¹	tha:(h)	ថា	(Po:1992:238:a)
'พ่อนคลาอ'	tho: ⁵	thù:(r)	ចូរ ឱ	(Ja:1974:92:b)
'เกาะ(ช็อปี)'	tho:ʔ ¹	thoh	ចា:	(กน:2524:240:ข)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 45.)

ลส.8 (1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หม้อ, ชื่อสถานที่, กลาง'	tha: ² la:η ¹	thla:η	ថា ស	(Ja:1974:81:a)

ลส.9 (3 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แตะ, ถุก'	thεη ⁰	krəthè:k	ក្រចក	(Ur:1984:255)
'กระทั่ง'	thε:k ⁰	kənthè:k	ក្រចក	(Ja:1974:4:b)
'ทอดตัว'	thηη ⁵	sənthùη	ចង្រឹ	(Ja:1974:187:a)

เสียง th- เกิดได้ทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ และในภาษาเขมรปัจจุบัน
เสียงพยัญชนะต้นดังกล่าวจึงจากตัวอย่างข้างบนนี้น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.1.25 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นกักเสียดแทรก ไม่ก้อง

ที่ปุ่มเหงือก ts- ของคำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงพยัญชนะต้น ts- ในคำอิม สัมพันธ์กับเสียง cr-, k-t-, sr-, st-, thl-, tc-, tr- ในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.1.25.1 ความสัมพันธ์ ts- : cr เป็นกลุ่มที่มีข้อมูล

มากที่สุด เกิดในความสัมพันธ์แบบ ลส.1, 4, 6, 8, 9 ดังนี้

ลส.1 (22 คำ) เช่น

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตัก, เล็ม'	tsip ³	crɔp	ចឹប	(He:1977:207:a)
'ผ่าตามแนวยาว'	tsi:ak ³	criek	ចែក	(Ja:1974:49:b)
'แทรกเข้าไป'	tsi:at ⁴	criet	ចិត	(He:1977:263:a)
'แข่ง'	tse:k ⁶	crè:k	ចែក	(กน:2526:300:ข)
'พลิก'	tsan ³	cra:n	ចាន	(Ja:1974:49:a)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 46.)

ลส.4 (3 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หมดส่งาราศรี'	tso:m ⁵	crəh̃:m	ចេញ	(กน:2524:169)
'หุบเขาแคบ ๆ'	tsɔ:ṽ ⁵	crəl̃:ṽ	ចេញ	(Ja:1974:59:b)
'ผสมปนเป'	tsam ³	crəl̃:m	ចេញ	(Ja:1974:49:a)
'บีบ, รัคให้แน่น'	tsa:t ⁴	crəbac	ចាប់	(Ja:1974:48:b)

ลส.6 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ซมซาน'	tsa:n ³	cəcr̃:əl- cəcr̃:k	ចេញចេញ	(กน:2526:290:ข)

ลศ.8 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ริมฝั่งน้ำ'	tse:ʔ ⁴	coṃreh	ចំរ:រ	(Po:1992:160:b)

ลศ.9 (6 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'(นก, เด็ก) ร้อง'	tsei:aw ³	kwɔncrɿəw	ក្រឡាវ	(Ja:1974:2:b) (He:1977:9:a)
'ดะก้า'	tse:ŋ ³	kwɔncraeŋ	ក្រឡាង	(Ja:1974:2:a)
'ต้นข้าวที่เหลือง หลังเก็บเกี่ยว'	tseŋ ^๕	cùəncrɿəŋ	ជុំឡាង	(Ja:1974:54:a)
	(tseŋ ^๕)	(kwɔncraŋ)	(ក្រឡាង)	(He:1977:9:a)
'เลือด'	tsei:at ²	præcriet	ច្រក្រិច	(Ja:1974:118:a)
'นล, จรวด'	tse:at ⁴	kwɔncrɿəc	កាំជ្រុច	(Ja:1974:14:b)
'ทำให้น้ำไหลพุ่ง'	tso:k ⁴	kwɔncrɿ:k	ក្រឡាក	(Ja:1974:2:b)

2.1.25.2 ความสัทพจน์ ts- : k-t- ปรากฏในความ

สัทพจน์แบบ ลศ. 8 ดังนี้

ลศ.8 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระทง'	tso:ŋ ³	kwɔntò:ŋ	ក្រខាង	(Ja:1974:4:a)

2.1.25.3 ความสัทพจน์ ts- : sr ปรากฏในความ

แบบ ลศ. 1,8 ดังนี้

ลศ.1 (6 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'จับสั้น'	tset ¹	srac	ចាច	(Ma:1915:476:b)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พันรอบ ๆ อย่างแน่นหนา'	tsak ¹	srak	ចាក់	(Ja:1974:213:b)
'แห้ง, เจือจาง'	tɕa:ŋ ³	sraŋ	ចាម	(He:1974:1262:b)
'หอม'	tɕu:at ³	sru:əc	ចូច	(Na:1915:477:a)
'เนืองแน่น'	tɕw: ³	sru:	ច	(Ja:1974:210:b) (Na:1983:692)
'(น้ำ)ลด'	tɕw:k ¹	sra:k	ចាក	(Ja:1974:213:a)
<u>ลศ.8</u> (2 คำ) ได้แก่				
'หยุดฮาบ'	tɕo:ʔ ⁵	ʔasorùəh	ឆុះ	(Ja:1974:231:a)
'ซัดเจน'	tɕa:ʔ ⁶	srələh	ចុះ	(Ja:1974:213:a)

2.1.25.4 ความสัมพันธ์ ts- : st ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1 ดังนี้

ลศ.1 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตกปลาด้วยเบ็ด'	tɕut ²	stù:c	ចុះ	(Ja:1974:208:a)

2.1.25.5 ความสัมพันธ์ ts- : tr ปรากฏในความ

แบบ ลศ. 1,4,8,9 ดังนี้

ลศ.1 (11 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'วิ่งคอดัง, ไม่สน ใจคู่สิ่งรอบข้าง'	tɕɕ:ŋ ⁴	trɕŋ	ចង	(He:1977:341:b)
'แอบคอดเข้าใต้ ถุนบ้าน'	tɕa:p ⁶	trɕəp	ចាប់	(Po:1992:247:a)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระสวย'	tson ³	trɔl	ចត	(Ja:1974:76:a)
'รอง(น้ำ)'	tso: ^a	trɔ:	ច	(Ja:1974:89:b)

(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 47.)

ลศ.4 (4 คำ) เช่น ใต้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ลามก'	tso: ^a	trəkùəh	ចតា:	(Ja:1974:89:b)
'คืนให้หลด'	tse:t ^a	trade:-	ចតចត	(Ja:1974:75:a)
		trəɔ:(r)		
'สูงชัน, ระดับสูง'	tsɛ: ^a	trəɔŋ	ចត	(กน:2528:345:ข)

ลศ.8 (2 คำ) ใต้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เหยียดตรง'	tsɔŋ ³ , tsɔŋ ^a	tɔmɔŋ	ចត	(He:1977:315:b)
'ตรวจ'	tsu:at ^a	tɔmru:ət	ចត	(Ja:1974:71:a)

ลศ.9 (9 คำ) ใต้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กรรไกร'	tsaj ³	kontraj	ចត	(Ja:1974:4:a)
'ปลาข้างเขี้ยว'	tsap ³	kontrap	ចត	(กน:2528:591:ข)
'ตราครุฑ'	tsa:k ^a	kontrak	ចត	(Ja:1974:3:b)
'ฟู, ไม่ราบเรียบ'	tsɛ: ³	kontrɛ: ³	ចត	(Ja:1974:4:b)
'หน้าเจ้าชู้' (khi: ^a)	tsɛ: ³	kontraəj	ចត	(Ja:1974:4:a)
'รถคัน'	tsu: ^a	kontrup	ចត	(Ja:1974:4:b)
'กระตัง'	tso: ^a	kontɔ: ³	ចត	(He:1977:16:b)
'กระเซิง'	tsɛ: ^a	kontrɛ: ³	ចត	(He:1977:17:b)
'กะชอน'	tsɔ: ³	kontrɔ: ³	ចត	(He:1977:14:a)

2.1.25.6 ความสัมพันธ์ ts- : thl ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลศ.1 ดังนี้

ลศ.1 (1 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชุมชนหนึ่ง'	tsə:n ¹	thlan	ថ្នាន់ ស	(Ja:1974:81:a)

ในภาษาเขมรไม่มีเสียงกักเสียดแทรก ts อยู่ในระบบเสียง แต่จากตัวอย่างทั้งหมดข้างบนนี้ จะเห็นว่าเสียงพยัญชนะต้นในคำฮิม ts- สัมพันธ์กับเสียงในภาษาเขมรหลายเสียง ปรากฏการณ์นี้แสดงให้เห็นว่า เสียง ts- ในคำฮิมเป็นเสียงที่อาจเกิดจากการปรับเสียงบางเสียงในคำเขมรเมื่อฮิมเข้ามา หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่าเสียงพยัญชนะต้น ts- ในคำฮิม เป็นเสียงเดี่ยวๆที่ไม่มีคู่สัมพันธ์ในคำเขมรปัจจุบันที่มีลักษณะเหมือนตัวมันเองทุกประการเหมือนอย่างเสียงอื่น ๆ โดยทั่วไป

ผลจากการวิเคราะห์พบว่า เสียงพยัญชนะต้น ts- ในคำฮิมนี้สัมพันธ์กับเสียงควบกล้ำหลายเสียง เสียงควบกล้ำทั้งหมดนี้ มีองค์ประกอบอย่างใดอย่างหนึ่งใน 3 แบบต่อไปนี้ 1. เสียงเสียดแทรกควบกับเสียงกัก เช่น ts 2. เสียงเสียดแทรกหรือเสียงกักควบกับเสียงลิ้นรัวหรือเสียงข้างลิ้น เช่น cr, sr, tr, thl 3. เสียงกักควบกับเสียงกักเช่น kt, สำหรับเงื่อนไขที่ภาษาไทกั้นใต้จำเป็นต้องใช้เสียง ts- ซึ่งไม่มีอยู่เดิมในระบบเสียง มาแทนเสียงควบกล้ำเหล่านี้ อาจเป็นเพราะไม่อาจนำเสียงใด ๆ ที่มีอยู่แล้วในระบบเสียงของภาษาไทกั้นใต้เองมาแทนที่เสียงควบกล้ำเหล่านี้ได้ หรืออีกนัยหนึ่งอาจกล่าวได้ว่า /ts/ เป็นหน่วยเสียงใหม่ที่เพิ่มขึ้นในภาษาไทกั้นใต้ อันเป็นผลมาจากการฮิมภาษาต่างประเทศเข้ามา

2.1.26 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นที่เป็นพยัญชนะเปิดที่

ริมฝีปาก h- ของคำฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียง h- ในคำฮิม สัมพันธ์กับเสียง h, ฝ ซึ่งมีการละเสียดดังนี้

2.1.26.1 ความสัมพันธ์ ห- : ห ปรากฏในความ

สัมพันธ์แบบ ลส. ๑ แบบเดี่ยว และมีค่าที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้น ห- ในคำสมาธิในภาษาไทยถิ่นใต้ กับเสียงพยัญชนะต้น ห- ในคำสมาธิปัจจุบันเพียงคำเดียว ซึ่งในที่นี้จะได้อธิบายถึงเหตุที่ทำให้ ห- สัมพันธ์กับเสียง ห- ดังข้างล่างนี้

ลส.๑ (1 คำ) ไค้แก่

ความหมาย	ลขค.	ลขป.	ตัวเขียนสมาธิ	แหล่งที่มา
'กลางใบ, ไร้วัว'	wo:ŋ ^๑	krɔhɔŋ	๑๗๗	(กน:2526:432:๗)

เสียง ห และ เสียงสระ ๗ มีคุณสมบัติที่ตรงกันคือต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ริมฝีปาก และเกิดขณะที่ลิ้นเลื่อนตัวไปข้างหลัง จากตัวอย่างข้างบนนี้ผู้วิจัยจะเทียบเสียงคำสมาธิ wo:ŋ^๑ กับพยางค์หลังของคำสมาธิ -hɔŋ ให้เห็นชัดเจนดังนี้

<u>ไทยใต้</u>	:	u/w	o: ๗
<u>สมาธิปัจจุบัน</u>	:	h/u	๗๑ ๗

ในทางสัทศาสตร์นั้นเสียง /h/ มีค่าเท่ากับเสียงสระที่มีคุณสมบัติไม่ก้อง (voiceless vowel) โดยจะมีคุณสมบัติแบบเดียวกับสระที่ตามมา (เช่น 'หุง'/hɔŋ/ = [hɔŋ]) ดังนั้นจากตัวอย่างข้างบนนี้เสียง ห ใน wo:ŋ^๑ จะสัมพันธ์กับเสียง ๗ เสียงที่ 1 ใน [-๗๑๗] ฉะนั้นการรับ -hɔŋ มาเป็น wo:ŋ^๑ จึงน่าจะเป็นเรื่องของการรับรู้และการได้ยิน เนื่องจากคำทั้ง 2 คำมีคุณสมบัติคล้ายคลึงกันมาก กล่าวคือคนปกติจะได้ยินเสียงคำ hɔŋ แล้วเข้าใจว่าเป็นเสียงของคำ wo:ŋ^๑ จึงใช้ wo:ŋ^๑ แทน hɔŋ ตามที่ได้ยิน หรือสำคัญว่าเป็น

2.1.26.3 ความสัมพันธ์ พ- : ฆ เป็นกลุ่มที่มีข้อมูลมาก

ที่สุด เกิดในความสัมพันธ์แบบ ลศ. 1,2,9 ดังนี้

ลศ.1 (12 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พันรอบ ๆ'	win ^๕	wəl	វិប	(Ja:1974:180:b)
'แหวก, แยกให้มี ที่ว่าง'	wɛ:k ^๑	wɛ:k	វេក	(Ja:1974:182:b)
'ผ่าท้อง, แหะ'	wɛ:ʔ ^๑	wəh	វះ	(Ja:1974:183:a)
'ทำให้งวงว'	wɔŋ ^๗ wɔŋ ^๗	bɔŋwəŋ	ចវង	(Ma:1915:472:a)

(ข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 48.)

ลศ.2 (7 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'วนรอบ'	wi:an ^๕	chwəl	វ័យ	(กน:2526:992:ข)
'ใส'	wɛ:ŋ ^๕	chwɛ:ŋ	វង	(กน:2526:243:ก)
'ถาฮ'	wa:j ^๑	thwa:j	ថា	(Ja:1974:81:b)
'สว่าง, ห่อง'	wɛ:ŋ ^๕	lwɛ:ŋ	វង	(Po:1992:425:a)
'สว่าง'	wɛ:ŋ ^๑	swa:ŋ	សា	(Po:1992:520:a)
'เสียงที่ร้องจาก ที่ไกล'	wɛ:j ^๕	lwɛ:j	វ័យ	(Ja:1974:176:a)

ลศ.9 (13 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ห้วงเขือก'	wiŋ ^๑ , win ^๑	krɔwɔl	កវិ	(Ja:1974:18:a)
'เนา'	wiŋ ^๕	sɾəwŋ	សវិ	(Ja:1974:212:b)
'หลักทางให้'	wɛ:ʔ ^๑	pəŋwəh	កវះ	(Ja:1974:132:a)
'วาด, พาสึกน้ำ'	wa:t ^๕	rowl:ət	វា	(กน:2526:200:ข)

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ทางน้ำเปิดออก สู่ทะเล'	pha:ʔ ^๕	rùəŋpʰəəh	รช: ๑	(Ja:1974:158:a)
				(ดูข้อมูลเพิ่มเติมในภาคผนวก ก. ข้อ 49.)

เสียง ʰ- มีปรากฏทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ และภาษาเขมรปัจจุบัน เป็นไปได้ว่าเสียง ʰ ในคำฮิมกับคำเขมรปัจจุบัน ในตัวอย่างข้างบนนี้เป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

จากการวิเคราะห์เสียงพยัญชนะต้นของคำฮิม เขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ในแนวเปรียบเทียบ กับเสียงพยัญชนะต้นของคำเขมรปัจจุบันสามารถแบ่งเสียงพยัญชนะต้นออกเป็น 2 กลุ่ม คือ

1. พยัญชนะต้นที่สัมพันธ์กับเสียงในภาษาเขมร โดยไม่ได้รับอิทธิพลของเสียงข้างเคียง ซึ่งเสียงในกลุ่มนี้มีปริมาณข้อมูลสนับสนุนมาก เสียงในกลุ่มนี้โดยส่วนใหญ่จะเป็นเสียงที่มีคุณสมบัติทางเสียงเหมือนกับเสียงในภาษาเขมร แต่มีบางเสียงที่มีคุณสมบัติใกล้เคียง ความสัมพันธ์ของพยัญชนะต้นกลุ่มนี้ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ปกติ คือชัดเจนทำนายได้ หมายความว่าเมื่อเห็นเสียงภาษาเขมรปัจจุบันก็สามารถเชื่อมโยงได้ว่าสัมพันธ์กับเสียงอะไรในคำฮิม เสียงในกลุ่มนี้ประกอบด้วยเสียงต่อไปนี้ ก) เสียงที่ปรากฏเป็นพยัญชนะต้นทั้งในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบัน เช่นเสียง ʔ, b, c, ch, t, และ k, เป็นต้น ข) เสียงที่เมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะต้นในคำฮิมจะเป็นเสียงหนึ่ง และเมื่อปรากฏเป็นพยัญชนะต้นในภาษาเขมรปัจจุบันจะเป็นอีกเสียงหนึ่ง เช่น เสียงพยัญชนะต้นในคำฮิม ʰ- ที่สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน ʰ เป็นต้น ค) เสียงที่ภาษาไทยถิ่นใต้รับเข้ามาใหม่เพื่อใช้แทนเสียงควบกล้ำในคำภาษาเขมร ซึ่งเป็นเสียงที่ไม่มีอยู่เดิมในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ ได้แก่เสียง ts- ที่ถูกนำมาใช้แทนเสียงพยัญชนะควบกล้ำเขมรซึ่งประกอบด้วยพยัญชนะกัทหรือเสียดแทรกควบกับเสียงลิ้นร้าวหรือเสียงข้างลิ้น ง) เป็นเสียงที่มีลักษณะบ่งชี้ว่าภาษาไทยถิ่นใต้ได้ยืมคำมาตั้งแต่ก่อนยุคที่พยัญชนะต้นเสียงก้องในภาษาเขมร ได้สูญเสียบรรยากาศไป โดยภาษาไทยถิ่นใต้ได้เก็บเสียงพยัญชนะเหล่านี้ซึ่งเป็นเสียงมีกลุ่มมโนนั้นไว้ แต่เสียงดังกล่าวในภาษาเขมรปัจจุบันได้เปลี่ยนไปแล้ว เสียงในคำฮิมเหล่านี้ ได้แก่ ch, kh, ph, th ที่สัมพันธ์กับเสียง c, k, p, t ในภาษาเขมรตามลำดับ

2. เสียงที่สัมพันธ์กับเสียงในภาษาเขมรโดยได้รับอิทธิพลของเสียงข้างเคียง ซึ่งเสียงในกลุ่มนี้มีข้อมูลสนับสนุนอยู่น้อย โดยส่วนใหญ่จะเป็นเสียงที่มีคุณสมบัติเบี่ยงเบนออกไปจากเสียงพยัญชนะในภาษาเขมรเล็กน้อย ทั้งนี้เนื่องมาจากอิทธิพลของเสียงข้างเคียงที่ส่งผลให้เสียงในคำฮิมเบียงเบนไป แต่จะมีลักษณะร่วมทางเสียงบางประการที่ตรงกับเสียงในภาษาเขมร ความสัมพันธ์ของเสียงแบบนี้เป็นความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะคำและถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ปกติ ความสัมพันธ์ทางเสียงทั้งหมดสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้ (ตัวเลขหลังเสียงแต่ละเสียงในตารางแสดงจำนวนข้อมูลที่สนับสนุนเสียงนั้น ๆ)

ตารางที่ 16 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะต้นของคำฮิมกับเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเขมรปัจจุบัน

เสียงพยัญชนะต้น ของคำฮิมเขมร ในภาษาไทถิ่นใต้	เสียงพยัญชนะต้นในคำ เขมรปัจจุบัน	
	ความสัมพันธ์ปกติ	ความสัมพันธ์พิเศษ

ʔ-	ʔ (40)	h (2) ɲ (1)
b-	b (27)	p (3) ph (2)
bl-		phl (1)
c-	c (47)	ch (3) d (1) s (1) ɲ (1)
ch-	c (26)	ɲ (2)
	ch (27)	
d-	d (34)	l (2) t (2)
h-	h (20)	ʔ (3) w (3)
	ɲ (15)	
j-	j (16)	c (6) ɲ (6)

ตารางที่ 16 (ต่อ)

เสียงพยัญชนะต้น ของคำฮินเขมร ในภาษาไทยถิ่นใต้	เสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน	
	ความสัมพันธ์ปกติ	ความสัมพันธ์พิเศษ
k-	k (45)	
kl-	kr (20)	
	kl (3)	
kh-	k (35)	
	kh (16)	
khl-	kr (16)	
	khl(6)	
khw-	khw (4)	k-w-(2)
l-	l (93)	
	r (52)	
m-	m (36)	b (3) ph (2)
ml-	ml (4)	mđ (1) p-r-(1)
	mr (8)	
n-	n (31)	t (1) r (2) th (1)
ɲ-	ɲ (16)	ch (1) chl(1) chn(1) c-ŋ-(1)
		j (1) ml (1) ŋ (1)
p-	p (15)	b (8)
ph-	p (49)	b (2) m (2) pr (2)
	ph (16)	
phl-	phl (5)	ph (2)
	pr (23)	

ตารางที่ 16 (ต่อ)

เสียงพยัญชนะต้น ของคำฮิมเขมร ในภาษาไทยถิ่นใต้	เสียงพยัญชนะต้นในคำเขมรปัจจุบัน	
	ความสัมพันธ์ปกติ	ความสัมพันธ์พิเศษ
pl-	pr (15) pl (2)	mb (2)
s-	s (68)	ch (1)
t-	t (23)	c (1) d (3) th (3)
th-	t (47) th (13)	d (3)
ts-	sr (8) tr (27) cr (33)	k-t-(1) st (1) thl (1)
w-	w (32)	h (1) m (1)

จากการศึกษาเสียงพยัญชนะต้นทั้งในคำฮิมและคำเขมรปัจจุบัน พบว่าเสียงพยัญชนะต้นที่ปรากฏในคำที่เชื่อว่าสัมพันธ์กันนั้นล้วนมีความคล้ายคลึงกันทางเสียงทั้งสิ้น เสียงพยัญชนะต้นในคำฮิมและคำเขมรปัจจุบันบางคู่มีฐานที่เกิดที่เดียวกัน แต่อาจต่างกันในเรื่องของวิธีการออกเสียง (manner of articulation) หรือต่างกันที่มีหรือไม่มีความก้อง บางคู่มีวิธีการออกเสียงเหมือนกันแต่มีฐานที่เกิดใกล้เคียงกัน ในบางกรณีเสียงที่เป็นพยัญชนะต้นในคำฮิมมีคุณสมบัติรวม ๆ ซึ่งตรงกับคุณสมบัติทางเสียงของพยัญชนะต้นมากกว่า 1 เสียงในคำเขมรปัจจุบัน อย่างไรก็ตามเมื่อพิจารณาอย่างละเอียดแล้วจะเห็นว่าความคล้ายคลึงกันดังกล่าวมานี้ล้วนสนับสนุนความคิดที่ว่าเสียงเหล่านี้ น่าจะเป็นเสียงที่สัมพันธ์กัน

2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระของคำสัทวิทยาภาษาไทยถิ่นใต้ กับคำ

เขมรปัจจุบัน

เพื่อประโยชน์สำหรับการเทียบคู่เสียงสระในทั้งสองภาษา ดังนั้นก่อนที่จะแสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบเสียงสระในคำสัทวิทยากับคำเขมรปัจจุบัน ผู้วิจัยควรจะกล่าวถึงระบบเสียงสระของภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งต้องพาดพิงถึงเรื่องลักษณะน้ำเสียง และเรื่องระบบตัวเขียนของภาษาเขมรเสียก่อนดังนี้

สระในภาษาเขมรปัจจุบันแบ่งออกเป็น 2 ชุด สระชุดที่ 1 พัฒนามาจากสระที่เคอมีน้ำเสียงปกติ ส่วนสระชุดที่ 2 พัฒนามาจากสระที่เคอมีลักษณะน้ำเสียงต่ำกุ่ม ซึ่งในที่นี้จะแสดงสระชุดที่ 2 ด้วยเครื่องหมาย (̣) เพื่อให้ต่างจากสระชุดที่ 1 สระที่เคอมีลักษณะน้ำเสียงปกตินั้น ปรากฏในพยางค์ที่เคอมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักไม่ก้องและเสียงเสียดแทรกไม่ก้อง สระเสียงต่ำกุ่มปรากฏในพยางค์ที่เคอมีพยัญชนะต้นเป็นเสียงกักก้อง (ซึ่งปัจจุบันได้สูญเสียน้ำเสียงไปแล้ว) และในพยางค์ที่มีพยัญชนะต้นเป็นพยัญชนะนาสิกและพยัญชนะเหลว ในภาษาเขมร รูปพยัญชนะจะช่วยบ่งชี้การออกเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน รูปพยัญชนะที่สัมพันธ์กับการออกเสียงในภาษาเขมรแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มดังนี้

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ตารางที่ 17 ตัวเขียนพยัญชนะภาษาเขมรจัดตามกลุ่มที่ทำให้เกิดสระชุดที่ 1 (น้ำเสียงปกติ) และสระชุดที่ 2 (น้ำเสียงต่ำก้ม)

เดิมเป็นเสียงไม่ก้อง			เดิมเป็นเสียงก้อง		
แถวที่ 1 แถวที่ 2 (ทำให้เกิดสระชุดที่ 1)			แถวที่ 3 แถวที่ 4 แถวที่ 5 (ทำให้เกิดสระชุดที่ 2)		
วรรณคดี 1	ค	อ	ค	ช	ช
วรรณคดี 2	ช	ฌ	ฌ	ฌ	ฌ
วรรณคดี 3	ฌ	ช, ฌ	ค	ช	-
วรรณคดี 4	ค	ช	ช	ช	ช
วรรณคดี 5	ช	ช	ค	ค	ช
เศษวรรณคดี	ช ฌ ฌ ฌ		ช ฌ ฌ ฌ		

ในภาษาเขมรปัจจุบันเสียงพยัญชนะในแถวที่ 1 และ 3 ของวรรณคดีเดียวกันจะมีเสียงเหมือนกัน และพยัญชนะในแถวที่ 2 และ 4 จะมีเสียงเหมือนกัน เนื่องจากพยัญชนะแถวที่ 3 และ 4 ซึ่งเคยเป็นพยัญชนะก้องได้สูญเสียความก้องไปแล้วในปัจจุบัน ตัวอย่าง เช่น ค และ ค ซึ่งอยู่ในแถวที่ 1 และ 3 ตามลำดับ ภาสในวรรณคดี 1 มีเสียงเหมือนกันเป็น [k] (พยัญชนะ ค <g> ได้สูญเสียความก้องไป กลายเป็นเสียง [k] เหมือนกับเสียงของ ค ไปแล้วในปัจจุบัน) เป็นต้น สิ่งที่แสดงให้เห็นความต่างก็คือเสียงสระ เช่น คา ออกเสียงเป็น ka: ขณะที่ คา ออกเสียงเป็น kʰa จะเห็นว่าเสียงพยัญชนะเหมือนกัน แต่ต่างกันที่เสียงสระ ทั้ง ๆ ที่รูปสระเหมือนกัน (ดูตารางที่ 18 รูปตัวเขียนและเสียงสระภาษาเขมรปัจจุบันข้างล่างนี้ประกอบ)

ในที่นี้จะแสดงให้เห็นเสียงสระภาษาเขมรทั้ง 2 ชุด ที่เกิดร่วมกับพยัญชนะต้นทั้ง 2 ประเภทดังกล่าวข้างต้น โดยจะใช้พยัญชนะ ค มาแสดงเป็นตัวแทนของพยัญชนะที่เดิมเป็นเสียงไม่ก้อง (ชุดที่ 1) และจะใช้พยัญชนะ ค เป็นตัวแทนของพยัญชนะที่เดิมเป็นเสียงก้อง (ชุด

ที่ 2) สำหรับพยัญชนะชุดที่ 1 ที่ไม่มีรูปสระกำกับจะออกเสียงเป็น ะ: ส่วนพยัญชนะชุดที่ 2 ที่ไม่มีเสียงสระกำกับ จะออกเสียงเป็น ั: ดังนี้

ตารางที่ 18 รูปตัวเขียนและเสียงสระเขมรปัจจุบันแยกตามพัฒนาการของลักษณะน้ำเสียงที่ 1 และ 2 ตามอิทธิพลของพยัญชนะต้น

สระชุดที่ 1 (< ลักษณะน้ำเสียงปกติ)	สระชุดที่ 2 (< ลักษณะน้ำเสียงต่ำกุ่ม)
<p>ก ักว: (แต่จะเป็น a เมื่ออยู่หน้า : * เช่นใน ฮะ = sah)</p>	<p>ค ักว: (แต่จะเป็น ะอ เมื่ออยู่หน้า (:) เช่นใน ะ: = t̄əoh)</p>
<p>กอ^๑ ักว</p>	<p>คอ^๑ ักวอ (แต่จะเป็น ั เมื่ออยู่หน้า พยัญชนะริมฝีปาก p และ m)</p>
<p>กา ักว: (แต่จะมีเสียงสั้น เมื่ออยู่ หน้า ัก เช่นใน กัก=kaə, กักข = taŋ)</p>	<p>คา ักว: (แต่จะมีเสียงสั้นเมื่ออยู่หน้า ัก เช่นใน กัก = kwəə, กักข = t̄əəŋ)</p>
<p>กาอ ka</p>	<p>คาอ k̄əə (เมื่อปรากฏหน้า k, ŋ, ʔ หรือเมื่อไม่มีพยัญชนะท้าย)</p>
<p>กิ ke (ในพยางค์เปิด ของคำฮิม จากภาษาในประเทศอินเดีย และเมื่อเกิดหน้า h และ พยัญชนะที่เกิดที่เพดาน)</p>	<p>คิ k̄i (ในพยางค์เปิด ของคำฮิม จากภาษาในประเทศอินเดีย และเมื่อเกิดหน้า : (h) ใน เขมรเอง แต่โดยปกติจะ เกิดในพยางค์ปิด ในคำฮิม จากภาษาในประเทศอินเดีย)</p>
<p>กข (เมื่อเกิดในบริบทอื่น ๆ)</p>	<p>ค̄ə (หน้าพยัญชนะที่เกิดที่เพดาน)</p>
<p>กข ักขj</p>	<p>ค̄ə (เมื่อเกิดในบริบทอื่น ๆ) ค̄i: ักข:</p>

ตารางที่ 18 (ต่อ)

สระชุดที่ 1 (< ลักษณะน้ำเสียงปกติ)	สระชุดที่ 2 (< ลักษณะน้ำเสียงต่ำกุ่ม)
ก kɯ	ค kù
ก kɯ:	ค kù:
ค ko	ค kù
ค ko:	ค kù:
ก ku:ə	ค kù:ə
ก kaə	ค kə:
ก kaə	ค kə:
ก kie	ค kie
ก ke: (แต่จะเป็น e เมื่อเกิดหน้า (:) เช่นใน กช: = ceh)	ค kə: (แต่จะเป็น ə เมื่อเกิดหน้า (:) เช่นใน กช: = retəh)
ก kae	ค kə:
ก kaj	ค kəj
ก kao (แต่จะเป็น ɔ เมื่อเกิดหน้า (:) เช่นใน กหา: = kɔh)	ค kɔ: (แต่จะเป็น ɔə เมื่อเกิดหน้า (:) เช่นใน กหา: = kɔəh)
ก kaw	ค kɔw

* สัญลักษณ์ : หมายถึงสัญลักษณ์แทนเสียงเสียดแทรก -h ที่ทำนองในคำเขมร

** สัญลักษณ์ ɔ หมายถึงพยัญชนะใด ๆ ที่ปรากฏในตำแหน่งนั้น ๆ

(คัดลอกจาก Jacob (1974) หน้า XV)

เมื่อได้ศึกษาเสียงสระของภาษาไทยถิ่นใต้ปัจจุบัน กับเสียงสระ ของภาษาเขมร ปัจจุบันจะเห็นว่ามีความแตกต่างกันอยู่มาก ภาษาเขมรปัจจุบันมีระบบเสียงสระ ที่ซับซ้อนมากกว่าภาษาไทยถิ่นใต้ปัจจุบันมาก การเปรียบเทียบเสียงสระในคำที่สัมพันธ์กันจึงสามารถทำให้

เห็นความต่างแต่มีลักษณะเสียงที่ใกล้เคียงกันได้อย่างชัดเจน และการที่เสียงสระภายในคำของทั้งสองภาษานี้มีลักษณะต่างที่ใกล้เคียงกันก็เนื่องจากสระเหล่านั้นต่างก็พัฒนามาจากสระดั้งเดิมเดียวกันนั่นเอง เสียงสระสัมพันธ์ที่พบในระหว่างสองภาษานี้อาจแบ่งออกได้เป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1. เสียงสระในคำฮิมที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน 2. เสียงสระในคำฮิมที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันซึ่งจะกล่าวถึงรายละเอียดต่อไป

ดังได้กล่าวในตอนต้นแล้วว่า ตัวอักษรที่ใช้แทนเสียงสระตัวหนึ่งอาจออกเสียงต่างกันเมื่อไปประกอบกับพยัญชนะต้นที่ต่างกัน ซึ่งได้แสดงให้เห็นในตารางที่ 18 ข้างบนนี้ ในชั้นวิเคราะห์เสียงสระนี้ ผู้วิจัยนำเสียงของคำฮิมกับเสียงของคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันมาเทียบดูเสียงสระ ปรากฏว่าคำส่วนใหญ่มีเสียงสระต่างกัน แต่เมื่อนำเอาเสียงของคำฮิมมาเทียบดูกับตัวเขียนของคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันนั้น พบว่าโดยส่วนใหญ่เสียงของคำฮิมตรงกับรูปตัวเขียนของภาษาเขมรปัจจุบัน ตัวอย่างเช่น ตัวเขียน <-a> ในภาษาเขมรปัจจุบัน เมื่อประสมกับพยัญชนะต้น <ค> ในคำ <คาช> 'بيب' ออกเสียงเป็น [kʰi:əp] แต่คำฮิมที่สัมพันธ์กับ kʰi:əp นี้ ออกเสียงเป็น khə:p^๕ จากตัวอย่างนี้อธิบายได้ว่าเสียงของคำฮิมคือ khə:p^๕ ตรงกับตัวเขียนของเขมร <คาช> แต่เขมรปัจจุบันเองออกเสียง <คาช> เป็น kʰi:əp

ลักษณะที่เสียงของคำฮิมขัดกับตัวเขียนของคำเขมรปัจจุบัน แม้ว่าเขมรปัจจุบันออกเสียงต่างออกไปดังกล่าวนี้ ผู้วิจัยถือว่า เสียงสระของคำฮิมนั้น ๆ เป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ทั้งนี้เพราะสันนิษฐานได้ว่า ภาษาไทยถิ่นใต้ได้ยืมคำเขมรเข้ามาตั้งแต่สมัยที่เขมรออกเสียงคำตรงตามตัวเขียน (เช่น อาจออกเสียง <คาช> เป็น khə:p ตรงตามตัวเขียนเป็นต้น) และภาษาไทยถิ่นใต้ยังเก็บเสียงดังกล่าวไว้ จนถึงปัจจุบัน ในขณะที่ภาษาเขมรปัจจุบันได้เปลี่ยนแปลงเสียงสระนั้น ๆ ไปแล้ว (เช่น เปลี่ยน ə: เป็น i:ə ดังปรากฏในปัจจุบัน) ภาษาไทยถิ่นใต้จึงยังเป็นที่ยึดถือได้ว่าตัวเขียนเขมรดังกล่าวนี้น่าเชื่อถือตั้งแต่ขณะเมื่อมีการยืมเข้ามา และยังคงไว้ซึ่งอยู่ถึงปัจจุบันไม่เปลี่ยนแปลงเช่นเดียวกับเสียงที่ยืมเข้ามาในภาษาไทยถิ่นใต้ที่ยังคงอยู่เป็นหลักฐานตรงตามตัวเขียนนั้น ซึ่งข้อสันนิษฐานนี้เป็นไปได้มาก ทั้งนี้เพราะจากการศึกษาภาษาเขมรโบราณพบว่า ตัวเขียนมีการเปลี่ยนแปลงน้อยและช้ามาก

เสียงสระในคำฮิมที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันนี้ เป็นความสัมพันธ์ที่แน่นอนและสามารถทำนายได้ หมายความว่าเมื่อเสียงสระในคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้เป็นเสียงหนึ่ง ก็สามารถทำนายได้ทันทีว่า เสียงสระสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบันเป็นเสียงใด เช่นเมื่อเสียงสระของคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้เป็น i ก็สามารถทำนายเสียงสระสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบันได้ว่าต้องเป็น ช หรือ ฃ เสียงใดเสียงหนึ่ง ส่วนการจะตัดสินใจว่าเมื่อใดเสียง i ในภาษาไทยถิ่นใต้ปัจจุบัน จะสัมพันธ์กับสระเขมรปัจจุบัน ช หรือ ฃ นั้นจะต้องพิจารณาเสียงพยัญชนะต้นอีกชั้นตอนหนึ่ง เสียงสระในกลุ่มนี้มีข้อมูลสนับสนุนเป็นจำนวนมาก

สำหรับเสียงสระในคำฮิมอีกกลุ่มหนึ่ง เป็นสระสัมพันธ์ที่มีข้อมูลคำมาสนับสนุนน้อย คือมีคำตัวอย่างเพียงประปราย (sporadic) เช่นมีเพียง 1-4 คำเป็นต้น เสียงสระสัมพันธ์กลุ่มนี้ได้แก่เสียงสระในคำฮิมที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน กล่าวคือเสียงสระในคำฮิมไม่ตรงกับตัวเขียนเขมรปัจจุบัน แต่จะมีเสียงตรงหรือคล้ายคลึงกับเสียงสระเขมรปัจจุบัน อาจจะสันนิษฐานได้ว่าเสียงสระในกลุ่มนี้เป็นเสียงสระที่ชี้ให้เห็นว่าการฮิมคำเหล่านั้นได้เกิดขึ้นหลังการเปลี่ยนแปลงสระในภาษาเขมรหรือเป็นการฮิมคำในสมัยปัจจุบัน จึงสามารถเทียบให้เห็นชัดว่า เสียงสระในคำฮิมกับคำเขมรปัจจุบันตรงกัน ในอีกแง่มุมหนึ่งสันนิษฐานได้ว่า อาจเป็นอิทธิพลของเสียงข้างเคียง ที่ทำให้เสียงสระในคำฮิมเปลี่ยนแปลงไป ซึ่งทำให้ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระของภาษาเขมรปัจจุบัน

การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนี้อาจเป็นการเปลี่ยนแปลงเนื่องจากอิทธิพลของเสียงบางเสียงภายในคำ เช่น คำเขมร ๓๕:k 'กิ่งไม้' ควรมีเสียงสัมพันธ์ในคำฮิมในภาษาไทยถิ่นใต้เป็นสระหน้า-ต่ำ ๕: เช่นเดียวกับ แต่เนื่องจากในคำฮิมนั้นมีคำเขมรอีกคำหนึ่งคือ ๕๐:ŋ 'ห้อยโหน' ซึ่งมีเสียงสระหลัง-กลาง ๐: ประสมอยู่หน้ามาข้างหน้าเสมอ จึงปรากฏว่าคำฮิมได้เปลี่ยนเสียงสระหน้า-ต่ำ ๕: เป็นเสียงสระหน้า-กลาง ๐: ตามเสียงสระหลัง-กลาง ๐: ที่นำมาข้างหน้าด้วย กลายเป็น ๓๕:ŋ^๑ คำฮิม ๕๐:ŋ^๒ ๓๐:ŋ^๓ แปลว่า 'ห้อยโหน (ซึ่งอาจไม่ใช่ห้อยโหนกิ่งไม้แต่เป็นห้อยโหนอย่างอื่นก็ได้)' อื่นๆ อิทธิพลของพยัญชนะท้าย ๓ ของพยางค์ที่ 1 มีผลทำให้พยัญชนะท้าย k ในพยางค์ที่ 2 เปลี่ยนไปเป็น ๓ ตามไปด้วยเช่นกัน

ในการเสนอผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบนี้ ผู้วิจัยจะแสดงตัวเลขของจำนวนข้อมูลกำกับไว้ข้างหลังเสียงสัมพันธ์แต่ละคู่ เพื่อให้เห็นได้ชัดเจนว่าความสัมพันธ์คู่ใดมีข้อมูลสนับสนุนจำนวนมากน้อยเพียงใด รายละเอียดของความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระในคำสัมพันธ์กับเสียงสระในคำเขมรปัจจุบันมีดังต่อไปนี้

2.2.1 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหน้า - สูง เสียงสั้น i ของคำสัมพันธ์กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (43 คำ)

เมื่อพิจารณาข้อมูลคำสัมพันธ์ในภาษาถิ่นใต้ที่ออกเสียงเป็น i ทั้งหมดปรากฏว่า ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเสียง ช และ ฦ ซึ่งสอดคล้องกับหลักเกณฑ์ในเรื่องระบบเสียงสระของภาษาเขมรปัจจุบันที่ว่า รูปสระ อี เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง ช ในคำที่มีพยัญชนะต้นอยู่ในชุดที่ 1 และแทนเสียง ฦ ในคำที่มีพยัญชนะต้นอยู่ในชุดที่ 2 นอกจากนี้จะแทนเสียง e ในคำสัมพันธ์จากภาษาอื่นที่เป็นพยางค์เปิด แทนเสียง i ในคำสัมพันธ์ที่เป็นพยางค์เปิดและในคำเขมรที่มีพยัญชนะก้ำอ เป็น h (หนึ่งสำหรับตัวเขียนสระ อี ของเขมรนั้น Jacob (1974: XV) กล่าวว่ามักใช้ปะปนกับตัวเขียนสระ อี ซึ่งสัญลักษณ์ทั้งสองนี้ ต่างแทนเสียง ช และ ฦ เหมือนกัน ในแวดวงการศึกษาหรือในโรงเรียนในประเทศกัมพูชาจะมีการสอนหลักเกณฑ์ว่าถ้าคำมีตัวสะกดเป็น ค(k), ซ(ʔ), ซ(๓) และ ฮ(s) ให้ใช้สระ อี หากตัวสะกดของคำเป็นเสียงพยัญชนะอื่น ๆ ก็ให้ใช้สระ อี แต่หลักเกณฑ์ดังกล่าวนี้ ไม่ได้ถูกนำไปใช้อย่างกว้างขวาง ในงานนอกระบบโรงเรียน ผู้อ่านจึงต้องใช้ความระมัดระวังในการจดจำให้มากขึ้น ทั้งนี้เนื่องจากทั้งในหนังสือพิมพ์และในนวนิยายต่างก็ใช้ สระ อี และสระ อี ปะปนกัน) ส่วนเสียงสัมพันธ์เสียงอื่น ๆ อันได้แก่ ๑๑, ๑๒, ๑๓, ๑๔, ๑๕, ๑๖ เป็นเสียงสระสัมพันธ์ที่มีข้อมูลสนับสนุนเพียงเล็กน้อยเท่านั้น เสียงสระสัมพันธ์ทั้งหมดนี้มีดังนี้

2.2.1.1 ความสัมพันธ์ i : ช เป็นกรณีที่เสียงสระ i ในคำสัมพันธ์สัมพันธ์กับเสียงสระ ช (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันมี 24 คำ ดังตัวอย่างข้างล่างนี้ (การเปรียบเทียบเสียงสระนี้ผู้วิจัยจะนำเสนอข้อมูลในแต่ละกลุ่มโดยให้ตัวเลขจำนวนข้อมูลทั้งหมดสนับสนุน และจะให้ตัวอย่าง

เพียงบางส่วนเท่านั้น เนื่องจากข้อมูลในส่วนของการเปรียบเทียบเสียงสระนี้ เป็นข้อมูลชุดเดียวกับตัวอย่างที่ได้นำมาศึกษาเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะต้น อย่างไรก็ตามข้อมูลที่ได้นำมาเป็นตัวอย่างนั้น สามารถดูได้จากภาคผนวก ข.)

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ต้นจิก'	cik ³	phɔk	ឃឹក	(Po:1992:339:a)
'จุ่มจุ่ม'	chim ²	kwɔchɔm	ក្រូច	(He:1977:7:b)
'คลังให้กลม'	khlin ⁵	krəlɔŋ	ក្រឡិច	(Hu:1970:310:b)
'(ผี)สิง'	siŋ ¹	sɔŋ	សិង	(Po:1992:483:b)
'ลิด, เจียนออก'	tsip ³	crɔp	ចឹប	(กน:2526:955:ข)

2.2.1.2 ความสัมพันธ์ i : ឃ เป็นกรณีที่เสียงสระ i ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ឃ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 12 คำ เช่น

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คลอง'	ca? ³ thɔŋ ⁷	stəŋ	សិង	(Po:1992:169:a)
'ตรงหน้า'	phlin ²	phləŋ	ភ្លង	(Ja:1974:146:a)
'ริม'	lin ⁵	rəŋ	រឹង	(Ja:1974:166:a)
'ไหลเอื่อย ๆ'	lin ⁵ lin ⁵	rəŋ rəŋ	រឹង ๆ	(กน:2526:1246:ก)

2.2.1.3 ความสัมพันธ์ i กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่เสียง i ในคำอิม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ɔ หรือ ឃ ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
i : e (1 คำ)	'ดินประสี'	(din ³)siw ¹	mse:w	ឃ្មុវ	(Ja:1974:154:b)
i : ɔ (1 คำ)	'ก.ป.'	ci:t ⁴	gə:c	ច្រូច	(กน:2526:543:ข)

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
i : e (1 คำ)	'เคล็ด'	khlit ⁵	krêc	គ្រេច (Ja:1974:38:a)	
i : ae(1 คำ)	'ผักกระเฉด'	chi:t ¹	kr̥chaet	ក្រចេត (He:1977:8:a)	
i : ə(2 คำ)	'อิงพิน'	piŋ ¹	kr̥paəŋ	ក្រប៊ែង (Ja:1974:12:a)	
	'ขอบ, ริม'	ciŋ ²	cəŋcaəŋ	ច្រើង (ผบ:2536:380)	
i : a (1 คำ)	'ปี่มะเส็ง'	siŋ ²	msaŋ	ម្សៅ (กน:2524:258:ก)	

เมื่อนิจารณาคำทั้งหมดข้างบนนี้จะเห็นว่า แต่ละคำล้วนมีเสียงพยัญชนะต้นหรือเสียงพยัญชนะท้ายเสียงใดเสียงหนึ่งเป็นพยัญชนะที่เกิดที่เพดาน (ch- หรือ -c, -ŋ) ซึ่งพยัญชนะเหล่านี้มีแนวโน้มสูงที่จะทำให้เสียงสระภายในคำกลายเป็นเสียงสระที่สูงขึ้นกว่าเดิม ผู้วิจัยสันนิษฐานว่าคนปักษ์ใต้ได้คิดว่ามีเสียงสระหน้าสูงอยู่ในคำเหล่านี้ อันเกิดจาก gliding จาก c- และ -c กับสระ จึงรับเข้ามาเป็น i ทุกคำ ทั้ง ๆ ที่ตามความเป็นจริงเป็นเสียงสระอื่น

2.2.2 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหน้า- สูง เสียงยาว i: ของคำอื่นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (15 คำ)

เมื่อนิจารณาคำอื่นเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีเสียงสระเป็น i: พบว่าส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเสียง ɛ และ ɨ ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับระบบเสียงสระของภาษาเขมรปัจจุบัน(คูตารางที่ 18) รายละเอียดมีดังต่อไปนี้

2.2.2.1 ความสัมพันธ์ i: : ɛ เป็นกรณีที่เสียงสระ i: ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียงสระ ɛ (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 5 คำ ได้แก่

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'อิง'	khi:ŋ ¹	khɨɛj	ខ្សែ	(Ja:1974:26:a)
'ต้องการ'	mi: ²	khɨɛj	ខ្សែ	(Ja:1974:27:a)

ความหมาย	ขยด.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สลี'	ɓliː ¹	ɓwɓliɓj	ស្លី	(Ja:1974:192:a)
'ท่าโม'	thiː ¹	thɓj	ថៃ	(กน:2524:240:ข)
'จิ้งหรีด'	ciŋ ⁴ li:t ¹	coŋrɓt	ច្រើត	(Ja:1974:39:b)

จากตัวอย่างข้างต้นนี้ จะเห็นว่าถ้าคำฮีมมีลักษณะเป็นคำพยางค์เปิด คำภาษาเขมร ปัจจุบันจะมีเสียงพยัญชนะท้าย -j ตามมาด้วยเสมอ ทั้งนี้อาจเป็นอิทธิพลของเสียงสระ i: ภายใต้น้ำที่ ทำให้มีเสียงพยัญชนะท้าย -j ดังกล่าวเกิดขึ้นเนื่องจากการออกเสียงสระ i: นั้น ตำแหน่งของลิ้นอยู่ใกล้กับการออกเสียงพยัญชนะเปิด ɓ ซึ่งเป็นเสียงเพดาน สำหรับในคำที่มีเสียงพยัญชนะท้ายอยู่หน้าก็ยังคงเสียงนั้นไว้ในทั้ง 2 ภาษา สำหรับคำ khi:ŋ¹ 'ขิง' จะเห็นว่าคำฮีมมีพยัญชนะท้ายเป็น -ŋ ซึ่งสัมพันธ์กับพยัญชนะท้าย -j ในคำเขมรปัจจุบัน สำหรับเรื่องนี้อาจอธิบายได้ว่า หากขณะฮีมภาษาเขมรมีเสียง *kɓhi: ตามตัวเขียน ก็อาจเป็นอิทธิพลของเสียงนาสิก ɓ ภายใต้น้ำที่ ทำให้คำฮีมมีพยัญชนะท้ายนาสิก -ŋ เพิ่มขึ้น ดังกล่าว

2.2.2.2 ความสัมพันธ์ i: :: ɓ: เป็นกรณีที่เสียงสระ i: ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียงสระ ɓ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 2 คำ ได้แก่

ความหมาย	ขยด.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชนะ'	liː ^๕	rɓŋiː	រឿ	(Ja:1974:158:b)
'ฮู้ฮู้'	ŋuː ^๕ ɓiː ^๕	kɓhiːw- kɓhoːw	អ៊ូរអ៊ូរ	(Ja:1974:26:a)

จากตัวอย่าง คำ 'ฮู้ฮู้' เป็นการฮีมแบบสลับตำแหน่งพยางค์ (ฉส.๘)

มีคำฮู้ 1 คำ ที่มีลักษณะคล้ายคลึงกับคำในกลุ่มนี้ แต่เสียงสระในคำฮีมแทนที่จะมีเสียงฮาวเป็น i: กลับมีเสียงสั้นเป็น ɓ ในเรื่องนี้อาจสันนิษฐานได้ว่าเสียงฮาวได้กลายไปเป็น

เสียงสั้นเมื่อขึ้นเข้ามาปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้ระยะหนึ่งแล้ว ผู้วิจัยจึงจัดให้คำดังกล่าวอยู่ในกลุ่มนี้ คำดังกล่าวได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นิการ'	kliw ⁴	kwkri:w	គគីរ	(Po:1992:77:a)

2.2.2.3 ความสัมพันธ์ i: กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียง i: ในคำฮิม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ɛ หรือ ɨ: ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมរ	แหล่งที่มา
i: : i (2 คำ)	'เร็วปรืด'	phli:t ¹	plic	ប្រិច	(กน:2528:906:ก)
	'จิ้งจก'	ti:n ² cək ³	ciŋcək	ជិចក់	(Po:1992:164:b)
i: : ɛ: (1 คำ)	'(ไม้)...เลข'	'tchi: ⁵	tɛ:	តេ	(Ja:1974:87:b)
i: : əe (1 คำ)	'จู้จี้'	cu: ⁴ ci: ⁴	caeco:w	ចូចូ	(Ja:1974:45:a)
i: : əə (1 คำ)	'ช่าง'	ci: ³	chʔəə(r)	ចើរ	(Ja:1974:53:a)

คำ 'จู้จี้' เป็นความสัมพันธ์แบบ ฉส. 6 คือเป็นความสัมพันธ์แบบสลับที่ตำแหน่งพยางค์

2.2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสม i:a ของคำฮิมกับ

เสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (49 คำ)

เสียงสระ i:a ในคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ ที่ศึกษามีเสียงสัมพันธ์กับคำที่เขียนด้วยตัวเขียน ɾ-ɽ ซึ่งสอดคล้องกับระบบเสียงของภาษาเขมรปัจจุบัน กล่าวคือตัวเขียนดังกล่าวจะแทนเสียง iə และ ɨə (ดูตารางที่ 18 ประกอบ)

2.2.3.1 ความสัมพันธ์ i:a : iə เป็นกรณีที่เสียงสระ

i:a ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงสระ iə (สระสุดท้ายที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 28 คำ เช่น

ความหมาย	ขยด.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เสียง'	ʔi:an ³	phʔiəŋ	វ្រូង	(กน:2528:359:ก)
'เด็ก'	ʔi:at ⁴	cəŋʔiət	ចេញត	(กน:2528:165:ข)
'แถบขาว, ผนัง'	ci:aʔ ⁴	cəŋriək	ចេញត	(Ja:1974:41:b)
'เป็ด'	bi:at ⁴	biət	ប្រត	(Ma:1915:458:a)
'ดักของบนผ้าน้ำออก'	ki:at ⁴	kiəh	ក្រុម	(Ja:1974:11:a)

2.2.3.2 ความสัมพันธ์ i:a : ใจ เป็นกรณีที่เสียงสระ

i:a ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระ ใจ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 15 คำ เช่น

ความหมาย	ขยด.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ป่าทาก'	li:at ¹	liəh	ត្រុម	(Ho:1878:147:a)
'เรือ'	li:aw ⁵	riəw	ត្រូវ	(Po:1992:406:b)
'กิ้งกือ'	ni ² ni:an ¹	nəŋləl	ត្រូវ	(กน:2528:41:ก)
'หัวข้อง'	tsi:aw ³	kəŋriəw	ក្រុម	(Ja:1974:2:a)

2.2.3.3 ความสัมพันธ์ i:a กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียง i:a ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ใจ หรือ ใจ ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	ขยด.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
i:a : ใจ (2 คำ)	'ปิ่น'	mi:a ⁵	məŋ:	មី	(กน:2524:256:ก)
	'ดินตะเคียน'	khi:an ⁵	kəki:(r)	គីរ	(Po:1992:141:b)
i:a : ใจ (1 คำ)	'คือ, พยาธาม'	mi: ⁷	khəŋj-	ខ្លឹម	(Ja:1974:27:a)
		mi:at ⁶	khəlet		
i:a : e:(1 คำ)	'ดำเจ๊ก'	lam ⁵	rumce:k	វ័រត	(Po:1992:395:a)
		ci:ak ⁴			
i:a : ๕:(2 คำ)	'เหวี่ยง'	wi:an ¹	krəwə:ŋ	ក្រុម	(Ja:1974:35:a)

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชต'	คชป'	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
	'แหลม'	li:am ^๒	lɔlɔ:ɓ	ឆរឆ	(Ja:1974:171:b)
i:a : ឃ (1 คำ)	'กระเทียม'	thi:am ^๒	khtɔm	វិឃ ្ក	(กน:2526:22:ก)

จากตัวอย่างทั้งหมดข้างบนนี้จะเห็นว่าเสียง i:a ในคำนี้ไม่ได้สัมพันธ์กับตัวเขียน ɾ-ɽ ในภาษาเขมรตามหลักเกณฑ์ทางเสียงสระในภาษาเขมร จึงสามารถสันนิษฐานได้ว่าการที่เสียงสระ i:a ในคำนี้ สัมพันธ์กับเสียงสระเหล่านี้เนื่องจากได้มีคำเหล่านี้มาในระยะหลังคือหลังจากที่ได้มีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระครั้งใหญ่ในภาษาเขมรแล้ว การสัมพันธ์นี้จึงเห็นได้ว่าเป็นความเหมือนระหว่างเสียงสระ หรืออีกนัยหนึ่งคือสระในคำนี้เหมือนหรือคล้ายกับเสียงสระในคำเขมรปัจจุบัน ไม่ใช่เหมือนหรือตรงกับตัวเขียนเขมร ดังจะเห็นได้ชัดเจนจากตัวอย่างคำนี้ mi: mi:at^๒ 'คือ พยายาม' ซึ่งถ้าพิจารณาเพียงแต่เสียงสระในปัจจุบัน (คือสระคำนี้ i:a สัมพันธ์กับสระของคำเขมรปัจจุบัน iə) ก็จะเข้าใจว่าเป็นเสียงสัมพันธ์ที่สอดคล้องตามระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน แต่เมื่อได้พิจารณาอย่างรอบคอบโดยดูที่ตัวเขียนเขมร (វិឃ) ตัวนี้ก็เห็นว่ากรณีที่เสียงสระตรงกันนั้น เป็นเพราะเขมรปัจจุบันออกเสียงสระ ឃ (-a) เป็น iə หากใช่เป็นความสัมพันธ์ระหว่างสระ i:a ในคำนี้กับตัวเขียนสระ ឃ (<ɾ-ɽ>) ไม่

2.2.4 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหน้า-กลาง e: ของคำนี้

กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (54 คำ)

เสียงสระ e: ในคำนี้เขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับสระ e: และ e: ซึ่งเป็นเสียงที่แทนด้วยตัวเขียน <ɾ-ɽ> ในภาษาเขมรปัจจุบัน (สระทั้ง 2 เสียงนี้ จะมีเสียงสั้นเป็น e เมื่อปรากฏหน้า (:) = -h) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.4.1 ความสัมพันธ์ e: : e(:) เป็นกรณีที่เสียงสระ

e: ในคำนี้สัมพันธ์กับเสียงสระ e หรือ e: (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 20 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ไหม้ไฟ'	che:ʔ ^๑	cheh	ចេះ	(Ja:1974:51:a)
'คืนเช้า ๆ , กระเชือกกระสน, อาการอย่างคนว่า น้ำแบบตกรรเสียง'	de:ʔ ^๒	trəde:- trədɔ:	ច្រេន(ច្រេន)	(Ja:1974:75:a)
'ติดตาม'	de:ŋ ^๓	de:ŋ	ចេញ	(Po:1992:217:a)
'เป็นเด็ก'	xe:ŋ ^๑	khæ:ŋ	ក្មេង	(Ja:1960:9)
'ดีเตือน'	te:ʔ ^๔	teh-diel	តិះចេញ	(Ja:1974:72:a)

2.2.4.2 ความสัมพันธ์ e: : ะ: เป็นกรณีที่เสียงสระ e:

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ะ: (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 20 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นอนราบ'	khe:ŋ ^๕	khə:ŋ	ក្រេង	(กน:2526:184:ก)
'แหล่งน้ำ'	le:ʔ ^๖	tùnlə:	ទន្លេ	(Ja:1974:83:a)
'นอนขดตัว'	phe:ŋ ^๗	pə:ŋ	ក្រេង	(Po:1992:235:b)
'แห้ง'	the:t ^๘	prətə:c	ច្រេច	(กน:2526:288:ก)
'ใส่แจว'	we:ŋ ^๙	chwə:ŋ	ក្រេង	(กน:2526:243:ก)

2.2.4.3 ความสัมพันธ์ e: กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียงสระ e: ในคำอิม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง e: หรือ ะ: ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน กล่าวคือผู้วิจัยพบว่านอกจากคำอิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีเสียงสระ e: จะสัมพันธ์กับคำเขมรปัจจุบันที่เขียนด้วย ๕- ([e:, ə:]) แล้ว ยังสัมพันธ์กับคำที่เขียนด้วย ๕- ([ə, ə]) ในปริมาณสูงด้วยเช่นกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากเสียงทั้งหลายเหล่านี้ มีลักษณะใกล้เคียงกันมาก นอกจากนั้นแล้วจะเห็นได้ว่า ภาษาไทยถิ่นใต้ไม่มีหน่วยเสียง /ə/ อยู่ในระบบภาษา เมื่อจะมีการอิมหน่วยเสียง

สระ /ae/ ของเขมรเข้ามาจึงใช้เสียงสระ e: ซึ่งมีคุณสมบัติใกล้เคียงกับ ae ในเขมรมาก
มาขึ้นแทน ดังตัวอย่างข้างล่างนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด'	คชป'	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
e: : ɨ (2 คำ)	'ที่(น.)'	the: ^๕	tɨ:	ទី	(Ja:1974:85:b)
	'กะทิก'	the:ʔ ^๕	khtɨh	ទឹះ ខ្មែរ	(กน:2524:226:ข)
e: : ɛ: (3 คำ)	'โคลงเคลง'	khle:ŋ ^๕	krɔlɛ:ŋ	ក្រវិល	(กน:2526:193:ข)
	'กิ่งไม้'	me:ŋ ^๕	mɛ:ŋ	រមក	(Ja:1974:153:a)
	'เน่นะ'	ne: ^๕	nɛ:	រន	(กน:2526:511:ก)
e: : ɛ̃ (1 คำ)	'ตะลึงปลิง'	le:ŋ ^๕ - te:ŋ ^๕	trɔlɛ̃ŋtɛ̃ŋ	ច្រើនទឹះ	(He:1977:417:b)
	e: : ɛ̃ (3 คำ)	'กักระดุก'	ke: ^๕	kɛj	កឹ
'โจงกระเบน'		cu:ŋ ^๕ - be:ŋ ^๕	cɔŋkbrɛn	ចក្រប្រិម	(กน:2526:243:ก)
'คาส'		si ^๕ - be:ŋ ^๕	sɛjŋ	សឹ ខ្មែរ	(Ja:1974:210:a)
e: : a (1 คำ)	'ไม่เค็มไม่จืด'	phle: ^๕	praj	វិច្ឆ	(Ja:1974:125:b)
e: : ae (11 คำ)	'อ้อม'	ʔe:ŋ ^๕	phʔaem	វែម រ	(Po:1992:291:a)
	'ปลากระเบน'	be:ŋ ^๕	babaɛl	ចវែម	(กน:2526:589:ก)
	'ดวงจันทร์'	khe:ŋ ^๕	khæ	ខែ	(กน:2524:226:ก)
	'จิ้งเหลน' (ciŋ ^๕)	le:ŋ ^๕	thlaen	វែម	(บพ:2512:202:ก)
e: : ə (1 คำ)	'หม้อคินในน้ำ'	phle:ŋ ^๕	phaəŋ	វែម	(Ja:1974:127:a)
	ภาษาคนเฒ่า				
	ขนาดใหญ่อาจ ใช้ใส่ข้าวสาร'				

2.2.5 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหน้า - คำ ɛ, ɛ: ของคำอื่น

กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (102 คำ)

เสียง *ɛ, ɛː* ในคำฮิม สัมพันธ์กับตัวเขียน <ɛ-> ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งตัวเขียนดังกล่าวจะแทนเสียง *ae* ในคำที่มีสระชุดที่ 1 และจะแทนเสียง *ɛ, ɛː* ในคำที่มีสระชุดที่ 2 สระสัมพันธ์ที่เหลือนักเป็นสระหน้า ได้แก่ *e, ɛ, ɛː, ɛɔ, ɛ, a* ส่วนสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่สระหน้า ได้แก่ *ɔ, ɔ̀, ɔ̀, ɔ̀* แต่สระกลุ่มหลังนี้มีจำนวนข้อมูลสนับสนุนน้อยมาก ซึ่งรายละเอียดมีดังนี้

2.2.5.1 ความสัมพันธ์ *ɛ, ɛː* : *ae* เป็นกรณีที่เสียงสระ

ɛ, ɛː ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงสระ *ae* (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 42 คำ เช่น

ความหมาย	ขยต.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เง'	chew ¹	chaew	វង្ស	(Kn:2526:254:ข)
'แขนคอก'	hɛŋ ⁷	kŋaɛŋ	វង្ស	(Kn:2526:161:ก)
'ตะขาบ'	khɛp ¹	kʔaɛp	វង្ស	(He:1977:86:6)
'แอบ'	ʔɛ:p ⁴	ʔaɛp	វង្ស	(Ja:1974:240:b)
'แจก'	chɛ:k ¹	chaek	វង្ស	(Po:1974:176:a)
'แสงสว่าง'	cɛ:ŋ ⁴	cɔŋcaɛŋ	ចិន្ទ	(Ja:1974:43:a)
'กระแกรีน'	ke:n ³	krɔŋaɛŋ	ក្រចក	(He:1977:66:b)
'ไม้ระแนง'	ne:ŋ ⁵	rɔŋaɛŋ	វង្ស	(Kn:2526:812:ข)
'เสาทรก'	sɛ:k ¹	sɔŋraek	វង្ស	(Ja:1974:184:b)

2.2.5.2 ความสัมพันธ์ *ɛ, ɛː* : *ɛː* เป็นกรณีที่เสียงสระ

ɛ, ɛː ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงสระ *ɛː* (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 23 คำ เช่น

ความหมาย	ขยต.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เขม่า'	leŋ ⁶	krɔlɛːŋ	ក្រវង្ស	(Kn:2526:532:ข)
'ว่อน'	leŋ ⁶	rɛːŋ	វង្ស	(Ja:1974:168:a)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เข้ามาไฟ'	meŋ ¹	mrê:ŋ	រឿង	(กน:2526:130:ฆ)
'ถึงที่สุด'	che:ŋ ¹	khcê:ŋ	ខ្ពស់	(He:1977:95:b)
'ตะแครงร้อน'	leŋ ⁰	crê:ŋ	រឿង	(Ma:1915:466:b)
'แพะ'	phe:ʔ ⁰	pəpə:	ព្រៃ	(กน:2526:738:ก)
'ปีมะแม'	me:ʔ ⁵	moŋə:	ច្រវ	(Ja:1974:149:a)

2.2.5.3 ความสัมพันธ์ e, ɛ กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณี
 ที่เสียงสระ e, ɛ: ในคำสัมผัสสัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ae หรือ e, ɛ: หรือไม่ได้สัมพันธ์กับคำที่เชื่อมด้วย <ʔ> ในภาษาเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

เสียงสัมพันธ์ที่ไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ของระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
e, ɛ: : e (11 คำ)	'ริมฝั่งน้ำ'	tse:ʔ ¹	cəmrɛh	ចំរើ	(Po:1992:160:b)
	'ฆ่าเขียดคอก'	mlɛ:ʔ ¹	səmlɛh	សំរុះ	(Ja:1974:206:a)
	'เค็ด'	dɛt ³	kdec	ក្រិច	(Ja:1974:15:a)
	'แคะ'	khwek ⁷	khweh	ខ្លូ	(กน:2526:191:ฆ)
	'เหลาะแหละ'	lɔk ¹ lɛk ¹	leh-lɔh	រុះរុះ	(Ja:1974:221:a)
	'เล็กน้อย'	tɛt ³	tec	តិច	(กน:2524:239:ก)
	'โกรธเกรี้ยว'	krəŋ ¹ meŋ ¹	krəŋe:ŋ-C	ក្រហម- ក្រហម	(Ja:1974:16:b)
			krəŋa:ŋ	ក្រហម	
ɛ, ɛ: : ɛ (11 คำ)	'หลักทางให้'	we:ʔ ⁰	wɛh	វរ	(กน:2526:1181:ก)
	'ปรอส ๗'	plet ³	prɛc	ព្រិច	(กน:2526:565:ฆ)
	'ประเคี้ยว'	phɛt ⁰	rumpɛc	រំព័ច	(Ja:1974:169:a)
	'เซ, คั้น'	tset ⁷	trɛ:t	ត្រច	(กน:2526:299:ก)

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
๕,๕ : ๓๑ (3 คำ)	'โพลผันเปลือกละน'	le:n ^๕	liən	រលេង (Ja:1974:173:a)	
	หุ้ม'				
	'คค,ไม่ตรง'	khwet ^๗	wìəc	វិយេច (Ja:1974:182:a)	
๕ : ๖ (2 คำ)	'หนีค'	met ^๗	mət	មិច (กน:2526:1177:ก)	
	'นกค้อตวิค'	ci ^๔	trədeiw-	ចក្រព័ទ្ធវិច (กน:2526:478)	
		ci:aw ^๓ het ^๑	wət		:ก)
๕ : ๘ (2 คำ)	'เฉียว'	chet ^๑	prəçət	ច្រឡិច (กน:2526:256:ข)	
	'เก็บรักษา'	kep ^๓	kəp	ក្រប (He:1977:63:a)	
๕,๕ : ๘ (7 คำ)	'ลูกกบ'	ʔe:t ^๔	kʔat	ក្រាត់ (Ja:1974:23:a)	
	'สว่าง'	ce:ŋ ^๔	trəcaŋ	ច្រមាង (Po:1992:207:b)	
	'เสิร์ฟ'	set ^๑	sraç	ច្រាច់ (Ja:1974:205:b)	
	'ต้นเสม็ด'	met ^๔	smac	ស្រាច់ (กน:2526:396:ข)	

2.2.6 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกลาง-สูง เสียงสั้น ๗ ของ

คำยืมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (26 คำ)

เสียง ๗ ในคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ สัมพันธ์กับเสียง ๘ และ ๖ ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งภาษาเขมรใช้ตัวเขียนเป็นสระ อี เสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรเสียงอื่น ๆ ได้แก่ i, a:, u, o เสียงกลุ่มหลังนี้มีข้อมูลสนับสนุนเสียงละ 1 คำเท่านั้น

2.2.6.1 ความสัมพันธ์ ๗ : ๘ เป็นกรณีที่เสียงสระ ๗

ในคำยืมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๘ (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 15 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สะอึก'	ʔək ^๓	tʔək	ត្រុក	(Ke:1976:31)
'งูกัก'	çək ^๓	cək	ចឹក	(Ja:1974:43:b)
'กระดิ่ง'	dŋɔ̄ ^๓	kɔ̄ndɔ̄ŋ	កង្វង់	(He:1977:10:b)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คัม'	ʔkʰ	phɔk	ឝឹក	(Ja:1974:127:a)
'ถลึงดาใส่'	ʔlɔŋ ¹	swɔlɔŋ	ឝឝិ ល	(Ja:1974:192:a)

2.2.6.2 ความสัมพันธ์ ឝ : ឝ เป็นกรณีที่เสียงสระ ឝ ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระ ឝ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 9 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ทอดตัวลง'	thɔŋ ^๕	swɔtɔŋ	ឝឝិ ល	(Ja:1974:187:a)
'เหงื่อโชก'	sɔk ⁷ sɔk ⁷	tətɔk	ឝឝឹក	(กน:2526:1220:๒)
'(บาง)มาก'	plɔŋ ^๔	kwɔprɔŋ	កឝឹក	(He:1977:54:b)

2.2.7 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกลาง - สูง เสียงฮวา ឝ ของคำสัมพันธ์กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (9 คำ)

เสียงสระ ឝ: ในคำสัมพันธ์ในภาษาไทยถิ่นใต้ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเสียง ๕: และ ๖: ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งเขียนด้วยตัวเขียนสระ อี ปรากฏการณ์เช่นนี้สอดคล้องตามหลักเกณฑ์ของระบบเสียงในภาษาเขมร (คูตารางที่ 18) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.7.1 ความสัมพันธ์ ឝ : ๕: ๖: เป็นกรณีที่เสียงสระ ๕: ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระ ๕: (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สูดหายใจเข้า'	hɔ:t ¹	hɔ:t	ឝឹក	(Ja:1974:218:a)

2.2.7.2 ความสัมพันธ์ ๓ : ๖ : เป็นกรณีที่เสียงสระ

๓ : ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียงสระ ๖ : (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 2 คำ เช่น

ความหมาย	คขค.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คือ'	khɯː ^๕	khəː	គី	(Ja:1974:32:a)
'ขลุ่ย'	phlɯː ^๗ loː ^๘	prəːrɔː ^๓	ក្រីរោម	(กน:2526:959:ข)

2.2.7.3 ความสัมพันธ์ ๓ : กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณี

ที่เสียงสระ ๓ : ในคำอื่น สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ๖ : หรือ ๖ หรือไม่ได้สัมพันธ์กับคำที่เขียนด้วยสระ อี ในภาษาเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คขค.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
๓ : ๖ (3 คำ)	'ควาย'	bɯː ^๓	krəbɯj	ក្របី	(กน:2526:159:ข)
	'เลื่องลือ'	lɯː ^๕	lbɯj	ឆ្លី	(Ja:1974:175:b)
	'ต้นปรีอ'	plɯː ^๓	prɯj	ក្រី	(Po:1992:333:a)
๓ : ๖ : (1 คำ)	'ฮีนฮาว'	jɯːn ^๕	jùː(r)	ចូរ	(สข:2536:316)
๓ : ๐ : (1 คำ)	'เสียงตรง'	hmɯː ^๑	thŋoː(r)	ថ្ង	(กน:2526:148:ข)

2.2.8 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสม ๓ : a ของคำอื่นกับ

เสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (9 คำ)

เสียง ๓ : a ในคำอื่นเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ น่าจะสัมพันธ์กับเสียง ๓ o และ ๖ o ซึ่งใช้ตัวเขียน ๓-จ็ เป็นสัญลักษณ์แทนเสียง แต่ผู้วิจัยพบว่ากลับไปสัมพันธ์กับเสียงอื่น ๆ ทั้งสิ้น น่าจะสันนิษฐานได้ว่าในภาษาเขมรไม่มีเสียง เอือ ในเขมรโบราณจึงไม่มีการอิมค่าที่มีเสียงสระ เอือ เข้ามาในสมัยนั้น คำอิมกับคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันนี้จึงเป็นการอิมค่าจากสมัยปัจจุบัน ซึ่งจะเห็นว่าเสียงสระที่สัมพันธ์นี้มีลักษณะเพี้ยนคล้ายกันเท่านั้นไม่ได้เหมือนกันโดย

อนึ่ง Sakamoto(1977) ได้ทำการศึกษาเสียง ๓๐ ในภาษาเขมรโบราณ พบว่าเสียงสระ ๓๐ ในภาษาเขมรปัจจุบัน ล้วนปรากฏในคำที่เขมรได้อืมจากภาษาที่แวดล้อมภาษาเขมรออู๋ (ดูบทที่ 2)

2.2.8.1 ความสัมพันธ์ ๓:๑ กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีก

เสียงสระ ๓:๑ ในคำอืม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ๓๐ หรือไม่ได้สัมพันธ์กับคำที่เขียนด้วยสระ <๓-๓> (เอื้อ) ในภาษาเขมร นับเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คตค'	คขป'	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
๓:๑ : i:๑(2คำ)	'พลาธิ'	d๓:๑n ^๓	?ien	พรุช	(Ja:1974:239:b)
	'มะเคื้อ'	d๓:๑ ^๓	lw๑	๓า	(Po:1992:424:b)
๓:๑ : ๗ (1คำ)	'เอี่ยม, ชุ่ม'	?๓:๑p ^๔	s?๗t	๓ิต ๓ร	(Ja:1974:216:b)
	: ๗:(1คำ)	'แสงวาบ'	l๓:๑p ^๓	๓ร๓๓	(Ja:1974:162:b)
๓:๑ : ๑๑(2คำ)	'เล็สน(รฝ), ?๓:๑n ^๓		ch?๑๑	๓๓ ๓ร	(กน:2526:978:๗)
	เหม็นเขี้ยว'				
๓:๑ : ๖๑(1 คำ)	'เหยื่อขจน	c๓:๑n ^๓	c๖๑	๓่า	(Ja:1974:55:b)

ฮับเฮิน'

2.2.9 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกลาง-กลาง เสียงฮา ๗: ของคำอืมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (56 คำ)

เสียง ๗: ในคำอืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียง ๑๑ และ ๗: ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งเสียงสระทั้ง 2 เสียงนี้เขมรปัจจุบันใช้ตัวเขียนแทนเสียงเป็น ๓^๓ ซึ่งมีการละเอื้อคมีดังนี้

2.2.9.1 ความสัมพันธ์ ๕ : ๑๐ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๕: ในคำสัมผัสกับเสียงสระ ๑๐ (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 23 คำ เช่น

ความหมาย	คขค.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เดือนโค้ง'	lɕ:ŋɕ	tləəŋ	តិច	(กน:2526:(25))
'เสมอ'	mɕ: ¹	sməə	រឹ	(Po:1992:153:b)
'คลับขัณฑ์'	phɕ:t ¹	phaət	រឹត	(กน:2524:251:ก)
'หนุ่ม, ระหง'	sɕ: ¹	srwəəŋ	ចរវិច	(กน:2526:875:ก)
'หญ้าเจ้าชู้' (khi: ²)tsɕ:j ²		kəntɕəəj	កត្រី	(กน:2526:1147:ข)

2.2.9.2 ความสัมพันธ์ ๕ : ๕, ๕ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๕: ในคำสัมผัสกับเสียงสระ ๕, ๕: (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 23 คำ เช่น

ความหมาย	คขค.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'วัง, เชื้อ'	mɕ: ^๑	prɕ:l	រឹត	(Ja:1974:141:b)
'เสียง, ฐาน'	chɕ:ŋ ^๑	cɕ:ŋ	រឹង	(Po:1992:190:b)
'๕เง้อ, เข็ดหน้า ขัณฑ์รอกอ'	hɕ:t ¹	ŋɕ:t	រឹត	(Ja:1974:38:b)
'ห้อง'	lɕ:t ¹	lɕ:h	រឹต	(Ja:1974:178:a)

2.2.9.3 ความสัมพันธ์ ๕: กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียงสระ ๕: ในคำสัมผัสสัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ๕ หรือ ๕, ๕: หรือไม่ได้สัมพันธ์กับคำที่เขียนด้วยสระ <รឹ> (-๑) ในภาษาเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คพด'	คขป'	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
ช : ɿ:(1 คำ)	'กึ่งฟอส'	khɿ:ɿ ⁵	ki:	គី	(กน:2524:227:ข)
ช : e:(1 คำ)	'กระดิ่งมีรู'	cɿ:ɿ ⁴	cɔŋʔe:(r)	ច្រូត	(Ja:1974:40:a)
๕ (1 คำ)	'ฟันยื่น'	ŋɿ:ŋ ¹	sɔŋŋəŋ	ច្រូត	(Ma:1915:447:b)
ช : no(1 คำ)	'โธนี่'	khɿ:ɿ ⁵	kɔndu:əj	កណ្ដុរ	(He:1977:11:a)
ช : o:(3 คำ)	'รูระบาส'	hɿ:ɿ ¹	cɔŋho:ɿ	ច្រូត	(Ja:1974:47:b)
	'เนิน'	ŋɿ:ŋ ⁵	phno:(r)	ផ្ស	(Ja:1974:129:b)
	'ฉิว, ผล'	ʔɿ:ʔ ⁴	sʔo:c	ច្រូត	(กน:2524:270:ก)
ช : ɔ:(1 คำ)	'เปียบ'	pɿ:p ⁴	pɔ:ɿ	ក្រ	(Ja:1974:133:a)

2.2.10 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกลาง-ต่ำ เสียงสั้น a ของคำฮิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (142 คำ)

เสียง a ในคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้สัมพันธ์กับเสียง ในภาษาเขมรปัจจุบันหลายเสียง (โปรดดูตารางที่ 18 ประกอบคำอธิบาย) ในแง่ของตัวเขียนนั้น เสียงสระ a จะตรงกับตัวเขียนที่ไม่มีรูปสระประกอบ หรือมีตัวเขียน <-a> และมีพยัญชนะที่มีเครื่องหมายกำกับเสียงสั้นตามมา กรณีเมื่อเป็นเสียงที่ทนด้วยเฉพาะรูปพยัญชนะ (ไม่มีรูปสระกำกับมา) จะเป็นเสียง ɔ:, ə เมื่อพยัญชนะต้นเป็นชุดที่ 1 และเป็น ɔ:, əo เมื่อพยัญชนะต้นนั้นเป็นชุดที่ 2 แต่เมื่อพยัญชนะ 2 ตัว วางเรียงติดกันโดยไม่มีรูปสระ แต่พยัญชนะตัวหลังถูกกำกับด้วยเครื่องหมายบังคับให้เป็นเสียงสั้น (') สระในพยางค์จะเป็นเสียง ɔ เมื่อพยัญชนะต้นเป็นชุดที่ 1 และเป็นเสียง əo, ə เมื่อพยัญชนะต้นเป็นชุดที่ 2 เมื่อพยัญชนะต้นประกอบด้วยรูปสระ -a มีพยัญชนะตัวสะกดตามมาและพยัญชนะตัวสะกดดังกล่าวนั้น มีเครื่องหมายบังคับให้เป็นเสียงสั้นกำกับอยู่ข้างบนด้วย เสียงสระจะเป็น ə เมื่อพยัญชนะต้นเป็นชุดที่ 1 และเป็น əo, əo เมื่อพยัญชนะต้นเป็นชุดที่ 2 ส่วนสระอื่น ๆ ซึ่งไม่ตรงตามหลักเกณฑ์ของระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันมีข้อมูลสนับสนุนน้อยได้แก่ ə, ɔ, ɿ, o: ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.2.10.1 ความสัมพันธ์ a : a เป็นกรณีที่เสียงสระ a

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ a (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 73 คำ เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ต่อสู'	caŋ ³	cbaŋ	ច្បាប់	(Ja:1974:48:a)
'ครกตำหมาก'	baŋ ³	tbaŋ	ត្បាញ	(Ja:1974:74:a)
'อับทิม'	ʔap ³	srəʔap	ច្រាប	(Po:1992:479:b)
'เป็นสัด'	kat ³	baŋkat	ច្បាប់	(กน:2526:1083:ข)
'เกือบ'	nak ⁷ nak ⁷	thnaŋ	ថ្ម	(กน:2526:80:ก)

2.2.10.2 ความสัมพันธ์ a : ɔ, ɔ: เป็นกรณีที่เสียง

สระ a ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ɔ, ɔ: (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 8 คำ เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขี้หูด'	kaŋ ³	ka:ŋ	ក្រ	(สบ:2536:336)
'สืบสน'	laŋ ¹	crəlaŋ	ច្រង	(Ja:1974:49:a)
'สะกด(ผี)'	paŋ ³	baŋ	ចប់	(Ja:1974:99:b)
'ไม้ดับ'	taŋ ³	kəndə:p	ក្រ	(Ja:1974:2:b)

2.2.10.3 ความสัมพันธ์ a : ə เป็นกรณีที่เสียงสระ a

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ə (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 16 คำ เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แห้งแล้ง'	laŋ ⁷	rəŋ	រាំង	(กน:2526:983:ก)
'หนองน้ำ'	phaŋ ⁵	trəphaŋ	ច្រាំង	(Ja:1974:76:a)

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นางข้าว'	tsaŋ ⁵	cũncreəŋ	ចាវ	(He:1977:227:a)
'กั้น'	laŋ ⁵	rəəŋ	រាវ	(Ja:1974:170:a)
'วัง'	waŋ ⁵	phəəŋ	វាវ	(กน:2526:276:a)

2.2.10.4 ความสัมพันธ์ a : ๖๑ เป็นกรณีที่เสียงสระ a

ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระ ๖๑ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 23 คำ เช่น

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ฮัด'	jat ⁷	kat	ចាត់	(He:1977:273:a)
'นามมงคล'	khat ⁷	khəh	គាត់	(กน:2526:481:ข)
'ผลัดตก'	lat ⁷	ləh	តាត់	(Ja:1974:172:a)
'นับ'	nap ⁷	rəp	រាត់	(Ja:1974:165:b)
'บรรทัด'	that ⁷	bəntəət	ចាត់ តុ	(Ja:1974:105:a)
'กำมะถัน'	su: ² phan ⁵	spəən	សាវ(ថ្ម) ក	(Ja:1974:209:a)

2.2.10.5 ความสัมพันธ์ a : ๖๒ เป็นกรณีที่เสียงสระ a

ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระ ๖๒ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 4 คำ เช่น

ความหมาย	คยต.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เครื่องดักสัตว์'	kap ³	ʔaŋkəp	កាប់	(Ja:1974:222:a)
'ใหญ่'	tham ¹	təhm	ធំ	(สพ:2538:314)
'กำนบ'	tham ⁵ nɔp ⁷	təhməp	ទប់	(Ma:1915:454:b)

2.2.10.6 ความสัมพันธ์ a : ๖๓ เป็นกรณีที่เสียงสระ a

ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระ ๖๓ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียง

สระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'จันทัน'	can ^๓ than ^๕	contón	ចន្ទ	(Po:1992:254:a)

2.2.10.7 ความสัมพันธ์ a : ๖: เป็นกรณีที่เสียงสระ a

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๖ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ฮัน'	chan ^๕	hanchón:(r)	ចង្ក	(He:1977:481:b)

2.2.10.8 ความสัมพันธ์ a กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียงสระ a ในคำอิม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง a, ๖, ๖: หรือ ๖:, ๖๑, ๑๑, ๖๑, ๖: ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
a : ๗ (2 คำ)	'ค้อรัน'	lan ^๕ lan ^๕	rón̄tʔɿŋ	វិភិក	(Ja:1974:78:b)
	'บัน'	ban ^๓	kbɿl	ក្បិល	(He:1977:83:a)
a : ๑ (1 คำ)	'ควันเขือก'	wan ^๕	wəŋ	វង្ស	(Ja:1974:182:a)
a : ๑: (1 คำ)	'จวก'	wak ^๓	wə:k	វក	(กน:2528:810:๗)
a : ๖ (1 คำ)	'ริดสีดวง'	lat ^๑ du:an ^๓	rón̄do:ŋ	ប្រូម	(He:1977:277:a)

2.2.11 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกลาง-ต่ำ a ที่ตามหลังด้วย

พยัญชนะท้าย -j คำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน เสียงสระ aj ในคำอิม สัมพันธ์กับตัวเขียน <ʔ> ในภาษาเขมร ซึ่งตัวเขียนดังกล่าวแทนเสียง aj ในคำที่เคมีลักษณะน้ำเสียงที่ 1 และแทนเสียง ๑j ในคำที่เคมีลักษณะน้ำเสียงที่ 2 จากข้อมูลที่รวบรวมได้ปรากฏว่าเป็นคำที่มีสระชุดที่ 2 ซึ่งเคมีลักษณะน้ำเสียงต่ำๆ ดังนี้

2.2.11.1 ความสัมพันธ์ อจ : ๑จ เป็นกรณีที่เสียงสระ อจ

ในคำอิม สัมพันธ์กับเสียงสระ ๑จ (สระชุดที่ 2) ที่เป็นลักษณะน้ำเสียงที่ 2 และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 13 คำ เช่น

ความหมาย	ขยต.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระทาส'	thaj ^๕	stəj	ໄຈູ	(Kn:2526:21:๗)
'ไว'	waj ^๕	พ๑จ	ໄຈ	(Ja:1974:182:b)

มีคำที่มีสระชุดที่ 1 อยู่ 1 คำ แต่มีเสียงสัมพันธ์ในคำอิมเป็นเสียงฮวา a: ไม่ใช่เสียงสั้น a อาจสันนิษฐานว่าคำอิมนี้เพิ่งมาเปลี่ยนแปลงจากสระสั้นไปเป็นสระฮวาเมื่อภายหลัง คำดังกล่าวได้แก่

ความหมาย	ขยต.	ขยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ช่วงครึ่งวัน'	ha:j ^๕	thəaj	ໄຈູ	(Po:1992:550:b)

2.2.12 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระกลาง-คำ เสียงฮวา a:

ของคำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (217 คำ)

เสียงสระ a: ในคำอิมสัมพันธ์กับตัวเขียน <-> ในคำเขมร ตัวเขียนดังกล่าวนี้แทนเสียง a, a: ในคำที่มีสระชุดที่ 1 และแทนเสียง ɿ:ə, ə:ə, ə:ə ในคำที่มีสระชุดที่ 2 ในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งอาจกล่าวโดยละเอียดดังนี้ กรณีเมื่อ <-> ประสมกับพยัญชนะชุดที่ 1 จะเป็นเสียง a: แต่จะเป็น a เมื่อใช้ตัวเขียน <-> อีกกรณีหนึ่งคือหากมีพยัญชนะท้ายที่มีเครื่องหมายกำกับเสียงสั้นอยู่ข้างบน จะออกเสียงเป็น a หาก <-> ประสมด้วยพยัญชนะชุดที่ 2 จะแทนเสียง ɿ:ə และแทนเสียง ə:ə เมื่อเป็นเสียงสั้นโดยใช้ตัวเขียน <-> แต่หากมีพยัญชนะเสียงอื่นตามมา จะแทนเสียง ə:ə ในกรณีที่ <-> มีพยัญชนะท้าย -h, -ŋ, -ʔ ตามมา และพยัญชนะท้ายนั้นมีเครื่องหมายกำกับเสียงสั้นอยู่ข้างบน จะแทนเสียง ə:ə ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.12.1 ความสัมพันธ์ a : ะ a เป็นกรณีที่สองสระ a :

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ a (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 32 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ไกละ (คือไกลพลิก หน้าคินเป็นครึ่ง แรกเพื่อให้ผู้ คาช'	da:ʔ ⁴	dah	ជាតិ	(Ja:1974:85:b)
'ครึ่ง'	ka:ʔ ⁴	kwɔnlah	ក្រវាត់	(Ja:1974:4:b)
'ฤดู'	ka:ɲ ¹	chnam	ឆ្នាំ	(กน:2526:612:ข)

2.2.12.2 ความสัมพันธ์ a : ะ a เป็นกรณีที่สองสระ a :

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ a (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 82 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แม่, กระจาย'	ca:n ³	khca:(r)	ម្តាយ	(Po:1974:61:b)
'พื้นโล่ง'	kla:ɲ ³	krəla:	ក្រឡា	(Ja:1974:19:a)

2.2.12.3 ความสัมพันธ์ a : ะ ɨ:ə เป็นกรณีที่สองสระ a :

ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ɨ:ə (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 58 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ริม, ขอบ'	cha:j ⁵	ci:əj	ជ្រុង	(Po:1992:188:a)
'เพราะเหตุที่...'	cha:ɲ ⁵	ɔwɲci:ə	ម្តង	(กน:2526:1047::ข)
'กำนาค'	ja:ɲ ⁵	ji:əɲ	ក្រាប	(Ja:1974:155:b)
'หนีบ'	kha:p ⁵	kl:əp	ក្រាប	(กน:2524:225:ข)

มีคำในกลุ่มนี้คำหนึ่งที่เสียงสระในคำฮีมได้เป็นเสียงสั้น คำดังกล่าวได้แก่

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หัน เวียน'	wəŋ ^h	rəwŋ:ə(r)	វរាវ	(กน:2526:396:ก)

2.2.12.4 ความสัมพันธ์ ะ : ะอ เป็นกรณีที่เสียงสระ

ะ ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียงสระ ะอ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 24 คำ เช่น

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เป็นหนี้'	ja:k ^h	cumpəək	ជំពាក់	(กน:2524:235:ก)
'สักไซ'	pha:ʔ ^h	pəəʔ	ពាក់	(Ja:1974:134:a)
'ปิ่น'	phla:ʔ ¹	bəntəəh	ប៊ុន	(กน:2526:615:ก)
'มะระ'	mla:ʔ ^h	mɾəəh	ម្រះ	(He:1977:773:b)
'หัดเจน'	tɕa:ʔə	crəəh	ជ្រះ	(Ja:1974:61:a)
'ทางออก'	wa:ʔ ^h	ruəŋwəəh	រូង	(Ja:1974:158:a)

มีคำในกลุ่มนี้อยู่ 1 คำ ที่เสียงสระกลายเป็นเสียงสั้น ได้แก่

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'น้ำเดือดคลัก'	khlak ^h	kəkkrəəʔ	គ្រក់	(กน:2526:501:ก)

2.2.12.5 ความสัมพันธ์ ะ : ะอ เป็นกรณีที่เสียงสระ

ะ ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียงสระ ะอ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 1 คำ เช่น

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ไถคราค'	la:t ^h	rəəh	តា	(กน:2526:148:ข)

2.2.12.6 ความสัมพันธ์ อ: กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียงสระ อ: ในคำสืม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง a, e: หรือ i: ๑๑, ๕๑, ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด ^๑	คทป ^๒	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
อ: : ๑๑ (1 คำ)	'อินทผลัม'	lu:²	๓๑:¹	l๓๑๑	รฐี (กน:2526:1299:ก)
อ: : ๕: (1 คำ)	'ช่วง, ะหว่าง'	wa:๓ ^๕	lv๕:๓	វង្ស	(Ja:1974:176:a)
อ: : ๕ (6 คำ)	'คาบ, ทรควิด าวงชนิดหนึ่ง'	da:k ^๕	kd๕t	កិត	(He:1977:60:b)
๕: (1 คำ)	'ห้วนเกรง'	ka:t ^๕	kh๓๕:t	ក្រឹត	(กน:2526:(27))
อ: : ๐: (1 คำ)	'อารมณืบุค'	la๓ ^๕	๓๑:๓ ^๕	kr๑๐:๓	ក្រុម (Ja:1974:16:b)
อ: : ๑ (8 คำ)	'ประพรหม'	pla:๓ ^๕	pr๑h	រក្ស:	(Ja:1974:125:b)
อ: : ๑: (1 คำ)	'เปิดกว้าง เปิดล้า'	ha:๓ ^๕	๑๑๓๑:๑	ខ័ត	(Ja:1974:47:b)

2.2.13 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหลัง-ส่ง เสียงสั้น ๓ ของ

คำสืมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (76 คำ)

เสียง ๓ ในคำสืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเสียง ๐, ๓ ในภาษาเขมร ซึ่งใช้ตัวเขียนสระ ๑ แทนเสียงทั้ง 2 นี้ สระ ๑ ที่ประสมกับพยัญชนะชุดที่ 1 จะแทนเสียง ๐ ส่วนสระ ๑ ที่ประสมกับพยัญชนะเขมรชุดที่ 2 จะแทนเสียง ๓ ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.2.13.1 ความสัมพันธ์ ๓ : ๐ เป็นกรณีที่เสียงสระ ๓

ในคำสืมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๐ (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 30 คำ เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'อ้วนสั้น'	ʔun ⁴	kreʔol	ក្រេវ៉ុល	(He:1977:75:a)
'ป้อน'	cuk ³	bəŋcok	បងកុក	(กน:2526:598:ก)
'อุ้ง'	chuk ¹	bəŋchok	បងចុក	(Ja:1974:102:a)
'สมุก(ภาชนะสาน)'	muk ¹	snok	ស្នុក	(กน:2526:1054:ก)
'ผู้หญิง'	mum ²	krəmoa	ក្រម៉ា	(Ja:1974:17:b)
'สนุก'	nuk ¹	sɾənok	ស្រនុក	(Ja:1974:211:b)
'เปือย, คุ้ม'	phluj ⁶	bəŋphoj	បងផុយ	(กน:2526:447:ก)

มีคำในกลุ่มนี้อยู่ 3 คำที่เสียงสระในคำฮิมเป็นเสียงฮวา ซึ่งสันนิษฐานว่าเพี้ยนเปลี่ยนแปลงที่หลัง คำดังกล่าวได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ดุ่น'	du:n ⁴	dol	ដុល	(He:1977:287:ข)
'จุมุก'	muk ¹	crəmoŋ	ក្រម៉ា	(Po:1992:172:b)
'สวนทวาร'	su:n ¹	sol	សុល	(กน:2526:1063:ข)

2.2.13.2 ความสัมพันธ์ น : ุ เป็นกรณีที่เสียงสระ น ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ุ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 34 คำ เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ลอค'	lut ⁷	mùc	លុត	(Ja:1974:151:b)
'ตุ้ม'	phum ⁶	krəpùŋ	ក្រពុំ	(Ja:1974:17:a)
'หาง'	thuj ⁷	kəntùj	កងតុយ	(กน:2526:1210:ข)
'มูม, เต็ม'	tsun ⁶	crùŋ	ក្រុង	(Ja:1974:80:a)

2.2.13.3 ความสัมพันธ์ น กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียงสระ น ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ๐ หรือ ù ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
น : ๕ (1 คำ)	'ชื้อ, ทุน'	thun ⁿ	təp	ຈີតូ	(Po:1992:252:a)
น : ๗ (1 คำ)	'ลุด'	tsup ⁿ	trɔp	ຕືຍ	(Po:1992:71:b)
น : ๗ (1 คำ)	'หลย'	lup ⁿ	lɔp	ລັຍ	Ja:1974:177:b)
น : ù (1 คำ)	'รื้อนระอ'	lum ⁿ	rəŋum	រង	(สพ:2536:318)
น : ù๐ (1 คำ)	'ร่วน, ชุ'	tsunj ⁿ	crùəj	ជួញ	(He:1977:262:b)
น : ๘๐ (2 คำ)	'สีหม่น'	mun ⁿ	sraənaol	ស្រាមាត	(Po:1992:113:b)
น : ๖, ๖: (5 คำ)	'ถนน'	nun ⁿ	thnɔl	ថ្ន	(Ja:1974:80:a)
	'หยิก(หม)	ruk ⁿ	khɔk-	អ៊ិក	(Ja:1974:25:b)
			khɔk		
	'สับ'	sup ⁿ	sɔp	សប់	(Ja:1974:187:b)

2.2.14 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหลัง-สูงเสียงฮวา น: ของ

คำสัมพันธ์กับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (49 คำ)

เสียง น: ในคำสัมพันธ์กับเสียง ๐:, ù: ซึ่งเขียนด้วยสระ ๑๒ ตัวเขียนนั้นแทนเสียง ๐: ในคำที่มีสระชุดที่ 1 และแทนเสียง ù: ในคำที่มีสระชุดที่ 2 ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.2.14.1 ความสัมพันธ์ น: : ๐: เป็นกรณีที่เสียงสระ

น: ในคำสัมพันธ์กับเสียงสระชุดที่ 1 และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 18 คำ เช่น

ความหมาย	คขต.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เพ็ญบุ'	phək ⁿ	phɔək	ផក	(He:1977:625:b)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'หางเสือ'	ku:t ⁴	ɛwŋko:t	ขชค ค	(Ja:1974:39:a)
'มะกรูด'	klu:t ⁴	kro:c	คช ค	(He:1977:79:b)
'ผ้าสอด'	lu:t ¹	rɔho:t	รชค ช	(กน:2526:348:ก)
'ท่านาบ'	bu:n ^๑	phno:l	บช ช	(Ja:1974:129:b)
'เคียว'	tsu:t ⁴	cro:t	คชค ค	(Ja:1974:49:b)

มีคำในกลุ่มนี้อยู่จำนวนหนึ่งที่เสียงสระในคำฮิมเป็นเสียงสั้น อาจสันนิษฐานได้ว่าเสียงสระในภาษาไทยถิ่นใต้ได้เปลี่ยนเป็นเสียงสั้นในภายหลัง คำดังกล่าวได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ผลไม้อ่อน'	khlu:t ¹	khlo:t	ชค ค	(กน:2526:392:ข)
'เล็ก'	tut ^๓	to:c	ทช ช	(Po:1992:218:b)
'กิน, สับ'	hup ⁷	ho:p	ทช ช	(กน:2524:270:ข)

2.2.14.2 ความสัมพันธ์ ๐ : ๐ : ๐ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๐ ในคำฮิมสัมพันธ์กับเสียงสระที่เป็นสระขุคที่ 2 และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 20 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขุค'	khu:t ¹	kù:h	คช ช	(กน:2524:227:ข)
'พูน'	phu:n ^๑	pù:n	ทช ร	(Ma:1915:461:b)
'พล'	phlu: ^๑	mlù:	ช ค	(Po:1992:87:a)
'รวมเข้าด้วยกัน'	mn:n ^๑	mlù:l	ทช ช	(Ma:1915:462:b)

2.2.14.3 ความสัมพันธ์ ๐ กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่

เสียงสระ ๐ ในคำฮิม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่มีเสียง ๐: หรือ ๐: หรือไม่มีได้

สัมพันธ์กับตัวเขียนที่เป็นสระ อู ในภาษาเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คตค.	คตป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
น : ุ (1 คำ)	'ตะคอกใส่หู'	tu:k ⁴	son ⁴ ta:k	តូក	(Ja:1974:187:a)
น : ษ (2 คำ)	'ข้าวคั่ว'	du: ²	so ² dɔw	ចេវ	He:1977:1056:a)
	'เขยีน'	thu:n ⁵	stɔl	ថេ	(He:1977:1224:a)
น : ao(1 คำ)	'ปูน.'	pu:n ²	kombao(r)	កំបោរ	(Ja:1974:13:a)
น : ะอ(1 คำ)	'สมพงศ์'	bu:n ²	kbu:ɔn	ក្បូន	(Ja:1974:16:a)

2.2.15 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระประสม น:า ของคำสืมกับ

เสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (55คำ)

เสียงสระประสม น:า ในคำสืมในภาษาไทยถิ่นใต้ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเสียงสระ น:อ ในคำที่มีสระชุกที่ 1 และสัมพันธ์กับเสียง น:ะอ ในคำที่มีลักษณะน้ำเสียงที่ 2 ในภาษาเขมรปัจจุบันดังนี้

2.2.15.1 ความสัมพันธ์ น:า : น:ะอ เป็นกรณีที่เสียงสระ

น:า ในคำสืมสัมพันธ์กับเสียงสระ น:ะอ (สระชุกที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 14 คำ เช่น

ความหมาย	คตค.	คตป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'อาเจียร'	ʋn:ak ⁴	kʋn:ət	កត	(Ja:1974:23:a)
'กรวด'	klu:at ⁴	kru:ɔh	ក្រូច	(Po:1992:118:b)
'ขาบ'	khu:ap ³	khu:ɔp	ខូច	(He:1977:92:a)
'กรอบ'	sru:aj ³	sru:ɔj	ក្រូច	(กน:2526:8ธ)
'มุนแหลม'	tsu:at ⁵	sru:ɔc	ក្រូច	(กน:2526:790:ก)

2.2.15.2 ความสัมพันธ์ นะ:า : ุ:อ เป็นกรณีที่เสียงสระ

นะ:า ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียงสระ ุ:อ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 22 คำ เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พรุโไฟ'	tsu:at ⁴	kwɔcrɔ:oc	คำ _๒ ซุช	(He:1977:58:a)
'แขวาน'	ɲu:an ^๕	ɲu:ɔ(r)	ซุช	(กน:2526:139:ก)
'แท้งลูก(ทารกอายุ นะ:าน ^๑ น้อยกว่า 4 เดือน'	lu:an ^๑	rɔ:ɔk	รูช	(Ja:1974:167:a)
'แมลงป่อง'	thu:aj ^๕	khtɔ:ɔj	อช รู ผ	(กน:2526:801:ก)

2.2.15.3 ความสัมพันธ์ นะ:า กับเสียงสระอื่น ๆ เป็นกรณี

ที่เสียงสระ นะ:า ในคำอื่น สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ุ:อ หรือ ุ:อ หรือไม่ได้สัมพันธ์กับตัวเขียนที่เป็นสระ อัว ในภาษาเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
นะ:า : ุ: (3 คำ)	'ม้าน'	ɲu:an ^๗	ɲu:(r)	ซุช	(Ja:1974:151:b)
	'พวก'	phu:ak ^๕	cɔmpɔ:k	ชก _๒	(Po:1992:459:b)
	'บ้าน'	bu:an ^๑	khpɔ:l	อ _๒ ร _๒	(กน:2526:(26))
นะ:า : ุ: (12 คำ)	'ตีบตัวจอบ'	cu:ak ^๑	co:k	ชก _๒	(Ja:1974:44:a)
	'บวก'	bu:ak ^๑	bo:k	ชก _๒	(Hu:1978:8:b)
	'ไหล'	hu:an ^๑	ho:(r)	ช _๒ ร _๒	(Ja:1974:218:b)
	'กวน'	ku:an ^๑	ko:(r)	ก _๒ ร _๒	(Ja:1974:10:a)
	'จอมปลวก'	plu:ak ^๑	dɔnbok	ช _๒ ช _๒	(Ja:1974:67:b)
	'สวาด'	su:at ^๑	so:t(r)	ช _๒ อ _๒	(Po:1992:464:a)

2.2.16 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหลัง-กลาง เสียงสั้น ๐ ของ
คำฮีมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (26 คำ)

เสียงสระ ๐ ในคำฮีมเขมร สัมพันธ์กับรูปตัวเขียนที่ประกอบด้วยพยัญชนะต้น และพยัญชนะท้ายที่วางประชิดกันโดยไม่มีรูปสระใด ๆ มาคั่นกลาง เช่น <รช>, <คช> เป็นต้น โดยที่ส่วนใหญ่รูปพยัญชนะท้ายจะมีเครื่องหมายกำกับเสียงสั้น (') กำกับอยู่ข้างบน ในทางเสียงพบว่า ๐ ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียง ๑, ๑: ในคำที่มีสระชุดที่ 1 และสัมพันธ์กับเสียง ๒๐ และ ๑: ในคำที่มีสระชุดที่ 2 ดังนี้

2.2.16.1 ความสัมพันธ์ ๐ : ๑, ๑: เป็นกรณีที่เสียงสระ ๐ ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๑, ๑: (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 16 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระสวย'	tson ^๑	trɔl	ក្រស័	(Ja:1974:75:a)
'ทำให้ริ้ว'	blon ^๑	svaɾɔn	ស័ក្រ	(Ja:1974:191:a)
'ส่งจากนั้น'	son ^๑	srɔŋ	ក្រស័	(กน:2526:1035:ข)
'ผสม'	son ^๑	phsɔɔ	ផ្សំ	(Ja:1974:131:a)
'ทางผ่าน'	lon ^๑	knɔɔ:ŋ	ក្រស័	(Po:1992:89:a)
'จำหนึ่'	son ^๑	sv:ŋ	ស័	(Po:1992:505:a)

2.2.16.2 ความสัมพันธ์ ๐ : ๒๐ เป็นกรณีที่เสียงสระ ๐ ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๒๐ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 6 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คงอยู่'	khon ^๑	khon	ក្រស័	(Ja:1974:29:b)
'ชน'	chon ^๑	hvɔɔ:ɔɔl	ច្រក	(กน:2526:89:ก)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ทน'	thon ^๕	tón	ច័	(Ja:1974:83:b)
'รู้เห็น'	thon ⁵	cùntón	ជ័	(Ja:1974:58:a)
'วาง'	won ^๕	wón	វ័	(Ja:1974:177:a)

2.2.16.3 ความสัมพันธ์ ๐ : ๖ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๐ ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๖: (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 2 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เข้าสิง'	lon ^๕	lón	ឈ	(Ja:1974:170:b)
'คำราม'	mlon ^๕	ponró:n	ព័ឆ	(He:1977:628:a)

2.2.16.4 ความสัมพันธ์ ๐ : ៉ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๐ ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ៉ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 2 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ทำให้สุก'	bom ^๓	bontùm	ប័ ត្ន	(Ma:1915:455:b)
'ประพรม'	phlom ^๕	prùm	ព័ ឆ	(Ja:1974:142:a)

2.2.17 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหลัง - กลางเสียงยาว ๐:

ของคำอิมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (102 คำ)

เสียงสระเดี่ยว ๐: ในคำอิมในภาษาไทยถิ่นใต้ส่วนใหญ่สัมพันธ์กับเสียงสระ ๑๐ ในคำที่มีสระชุดที่ 1 และสัมพันธ์กับเสียงสระ ๐: ในคำที่มีสระชุดที่ 2 ในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

2.2.17.1 ความสัมพันธ์ ๐ : ๐ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๐ ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๐ (สระชุดที่ 1) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 35 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คันดาล'	no:t ¹	tnaot	តាក	(กน:2524:240:ก)
'คันคุดหุดคุดหมา'	pha: ^๕ ho:m ¹	phaom	ផាម	(Ja:1974:127:b)
'โซคไม้ดี'	so:j ^๕	kwmsaoj	កំសាយ	(Ja:1974:14:a)
'โตงเตง'	to:ŋ ^๓ te:ŋ ^๓	rtəoŋ-	រតេសតាក	(กน:2526:395:ก)
'ปลาเข็ม'	tho:ŋ ^๕	phtaoŋ	ផាម ខ្ញុំ	(กน:2526:589:ข)

2.2.17.2 ความสัมพันธ์ ๐ : ๐ เป็นกรณีที่เสียงสระ

๐ ในคำอิมสัมพันธ์กับเสียงสระ ๐ (สระชุดที่ 2) และเป็นเสียงสระที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 23 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คินต้า'	cho:n ^๕	ch:(r)	ចារ	(Ja:1974:58:a)
'กระโดด'	do:t ^๔	lò:t	តាក	(กน:2526:320:ข)
'โล้งชิงช้า'	jo:n ^๓	job:l	តោ	(Po:1992:388:b)
'โรย'	lo:j ^๕	rb:j	រាយ	(Po:1992:407:b)

มีคำในกลุ่มนี้ที่เสียงของคำอิมเป็นเสียงสั้น ๐ อยู่ 1 คำ ได้แก่

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระจง'	coŋ ^๓	kwncrò:ŋ	ក្រុង	(Ja:1974:2:b)

2.2.17.3 ความสัมพันธ์ ๐ : กับสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่เสียง

สระ ๐ ในคำอิม สัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ๐ หรือ ๐ หรือไม่ได้สัมพันธ์กับตัวเขียนที่เป็นสระ <ร-า> (โ) ในภาษาเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด	คชป	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
o: : ๗ (2 คำ)	'เสมอ'	lo:ʔ ¹	lɔ̀k	លឹក	(Ja:1974:63:a)
	'พุงนี้'	phlo:k ^๑	prɔ̀k	កឹក	(Ja:1974:140:b)
o: : ๘ (1 คำ)	'เก็บเต็ม- ข้าวที่เหลือ'	lo:ʔ ^๑	rɔ̀h	រឹម	(Hu:1978:253:b)
o: : ๙ (1 คำ)	'ดีกว่า'	so:ʔ ^๒	sɔ̀w	សវ ឃ	(Ja:1974:200:a)
o: : o: (4 คำ)	'ผลมีหนอง'	bo:ʔ ⁴	bo:h	បឃ ឃ	(Ja:1974:113:a)
	'ธารน้ำ'	ʔo:ʔ ^๒	ʔo:(r)	គវ ឃ	(กน:2526:475:ข)
	'กุ่ม'	ko:ʔ ⁴	ko:k	កក ខ	(He:1977:40:b)
	'ตรง, ขี้ไต้'	tso:ŋ ^๓	cro:ŋ	ចវ ឃ	(He:1977:207:a)
o: : ๖: (7 คำ)	'พองน้ำ'	pho:ʔ ¹	papɔ̀h	កព: ៧	(Hu:1978:230:b)
: ๖	'เคียด'	pho:ʔ ^๑	pɔ̀h	ក: ៧	(Ja:1974:137:a)
	'ลดลง, อากาศ ป่าลดลง'	tho:ʔ ^๕	thù:(r)	ចវ ឃ	(Ja:1974:92:b)
o: : ๗๑ (6 คำ)	'ปากแจ๋'	bo:ʔ ⁴	rabu:əh	រឃ ឃ	(Ja:1974:160:b)
(๖๑)	'น้ำตก'	to:n ^๒	tu:əl	តឃ ឃ	(Po:1992:215:a)
	'หุดคำหยาบ'	tso:ʔ ⁴	trəkùəh	ចវ តា:	(Ja:1974:89:b)
	'โท่ว'	wə:ŋ ^๒	krəhù:əŋ	កវ ឃ	(กน:2526:432:ข)
o: : o (7 คำ)	'สองสี่ตัว (เช่น lo:ʔ ¹ โหละกบ=สองกบ)'		chloh	ច: ៧	(กน:2526:121:ข)
	'แผล, ขี้ผึ้ง'	do:ʔ ⁴	bəndoh	ប: ៧	(Ja:1974:104:a)
	'โถ่ง'	ʔo:ŋ ^๓	ʔoŋ	តវ ៧	(Ja:1974:236:b)
	'จ'	co:ʔ ⁴	coh	ច: ៧	(Po:1992:166:b)
o: : ๖: (2 คำ)	'โอบ'	ʔo:p ⁴	ʔo:p	តឃ	(กน:1915:427:a)
	'ขาดโหล'	lo:ʔ ¹	krəlɔ:	កវ ឃ	(Po:1992:78:b)
o: : ๖: (10 คำ)	'แตกต้น'	cho:l-	chù:-	ចវ ឃ	(He:1977:266:b)
		cho:l	chɔ:		

'นอกวัด, รั้ว'	ko:ŋ ³	chkɔ:ŋ	ชข ค	(Ja:1974:51:b)
'ว่าง, ไร'	plo:ŋ ³	kwɔmpɔ:ŋ	คกข	(He:1977:54:b)
'อุ้ม, ว่างเล็ก ไว้บนไหล่'	pho:°	pɔ:°	ก	(Ma:1915:460:b)
'รวงน้ำ'	tso:°	trɔ:°	จ	(Ja:1974:89:b)
'บอบ'	tso:°	trɔ:°	จข	(Ja:1974:90:a)
๐ : ๖ (1 คำ) 'หลุดพ้น, สำเร็จงาน'	lo:°	lɔh	รช:	(Po:1992:423:a)

2.2.18 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหลัง-คำเสียงสั้น ๖ ของ

คำสั้นกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (๑1 คำ)

เสียงสระ ๖ ในคำสั้น สัมพันธ์กับเสียงสระ ๖ ในคำที่มีสระชุด 1 และสัมพันธ์กับเสียง ๖, ๖อ ในคำที่มีสระชุดที่ 2 ในแง่ตัวเขียนนั้นสัมพันธ์กับตัวเขียนพยัญชนะต้นและพยัญชนะท้ายที่วางประชิดกันโดยไม่มีรูปตัวเขียนสระใด ๆ มาคั่นกลาง ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.2.18.1 ความสัมพันธ์ ๖ : ๖ เป็นกรณีที่สระ ๖ ในคำสั้น สัมพันธ์กับเสียงสระในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 1 ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 55 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พอบ'	pha:°	ʔɔp ³	preʔɔp	จขค (Kn:2526:35:ข)
'ตั้งตรง'	tsɔŋ ⁴	tsɔŋrɔŋ	กจข	(Hu:1970:70:b)

2.2.18.2 ความสัมพันธ์ ๖ : ๖ เป็นกรณีที่สระ ๖ ในคำสั้น สัมพันธ์กับเสียงสระในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 2 ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันมี 9 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ครบ'	khlop ⁷	krɔp	จขค	(Po:1992:141:b)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นูน'	phoŋʔ	kwəpəŋ	កំពង	(กน:2526:512:ข)
'ปิดทับ'	thəpʔ	khtəp	ខប់ ដុំ	(Ja:1974:26:a)
'พบ'	phəpʔ	phəp	ភប់	(Ja:1974:143:a)
'โกป็น'	no:kʔ	rəŋək	រតក ្រ	(Mo:1978:128:a)
'ลบ'	lo:pʔ	rələp	រតប់	(Ja:1974:162:a)
'ตอนสี่ตัว'	lotʔ	rùmlət	រតត ឥតត បូ	(Ja:1974:169:b)

2.2.18.3 ความสัมพันธ์ ๖ : ๖๐ เป็นกรณีที่สระ ๖ ในคำ
ฮีม สัมพันธ์กับเสียงสระ ๖๐ ในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 2 ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 8 คำ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ดอง'	tsəkʔ	crəək	ចត់	(Ja:1974:59:b)
'ตด'	phətʔ	pət	ពត់	(Ja:1974:132:a)
'ตอนสี่ตัว'	lotʔ	rələəh (rùmlət)	រតត រតត	(Ja:1974:162::a) (Ja:1974:169:b)

2.2.18.4 ความสัมพันธ์ ๖ กับสระอื่น ๆ เป็นกรณีที่เสียง
๖ ในคำฮีมสัมพันธ์กับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ๖ หรือ ๖, ๖๐ ในคำเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในคำเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
๖ : a (4คำ)	'เหือดแห้ง'	khəkʔ	khəh	ខះ	(Ja:1974:25:b)
	'กลืนอุณ'	həŋʔ	hə:ŋ	ពាខ	(He:1977:1281:a)
	'อื่น'	krəkʔ	krəŋəŋ	ក្រពាខ	(Ja:1974:16:b)
	'รา(ตามผ้า)'	no:vʔ	kəv	រតវ ដុំ	(He:1977:100:b)
๖ : ๖๐ (1คำ)	'เขา'	khəvʔ	kəvət	គាត់	(Ja:1974:31:b)

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คขด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
ว : ๐ (6 คำ)	'ต้นตะขบ'	khlop ¹	krəkhop	ក្រុប	(กน:2526:358:ก)
	'ดี'	mak ¹	bok	បុក	(Ja:1974:111:a)
ว : ๕(ะ) (2 คำ)	'กระเปาะ'	pwə ³	m̄r:m	រឹម	(Hu:1978:79:b)
	'นอนเซา'	tsəw ⁵	crəw	ច្រា	(Po:1992:195:a)
ว : ๕๐ (1 คำ)	'ลูกขี้'	jak ⁷	phləək	ក្រាក់	(Ja:1974:145:b)
ว : ๖:๐ (1 คำ)	'ข้อน'	lak ⁷ -	ləək-	ឆាក់ត្រូប	(กน:2526:298:ก)
		kwəp ¹	li:əp		
ว : ๘๐ (2 คำ)	'มด'	mət ⁷	srēmaoc	ច្រមាច	(กน:2526:760:ก)
	'กำ(เล็ก.)'	chəw ⁵	hao	ចា	(สบ:2536:300)
ว : ๕: (1 คำ)	'(เปลือก)มาก'	cəh ³	cə:h	ចា	(He:1977:254:b)

2.2.19 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระหลัง-คำเสียงยาว ๖: ของ

คำเชื่อมกับเสียงสัมพันธ์ในภาษาเขมรปัจจุบัน (100 คำ)

เสียงสระ ๖: สัมพันธ์กับตัวเขียนเขมร <ร-า> อย่างหนึ่ง กับอีกอย่างหนึ่ง สัมพันธ์กับสระในคำที่เชื่อมด้วยพยัญชนะต้นกับพยัญชนะท้ายที่วางประชิดกันโดยไม่มีตัวเขียนแทน เสียงสระใด ๆ มาตรฐานระหว่างกลางแต่อย่างใด ในแง่ของเสียงนั้นพบว่าเสียง ๖: ในคำเชื่อม สัมพันธ์กับเสียง ๖, ๖: ในคำที่มีสระชุดที่ 1 และสัมพันธ์กับเสียง ๖๐, ๖: ในคำที่มีสระชุดที่ 2 ดังนี้

2.2.19.1 ความสัมพันธ์ ๖: : ๖ เป็นกรณีที่สระ ๖: ใน คำเชื่อม สัมพันธ์กับเสียงสระ ๖: ในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 2 ถือว่าเป็นความสัมพันธ์ที่ สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 12 คำ เช่น

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คขด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กร่อน'	tsəwə ³	crəh		ច្រា:	(Ja:1974:50:a)
'ปีเถาะ'	təwə ³	təwəh		ចា:	(กน:2524:240:ข)

ความสัทนัย	ความหมาย	คขด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'วิษหน่ม'	kw:ʔ ¹	kwɔɓɔh		កវៈ	(Ma:1915:432:b)
'ขมิง, หลอก'	lw:k ¹	swɔɓɔk		សក	(Kn:2526:96:ข)

2.2.19.2 ความสัทนัย ɔ: : ɔ: เป็นกรณีที่สระ ɔ: ใน

คำสัทนัย สัทนัยกับเสียงสระ ɔ: ในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 1 ถือว่าเป็นความสัทนัยที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 35 คำ เช่น

ความหมาย	คขด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'งูจาง'	hw:ŋ ³	chw:ŋ	ចង្ក	(Po:1992:170:b)
'ฉ้อ'	chw: ²	chwɔɓɔ:	ចង្ក	(Ma:1915:467:a)
'พู'	tsɔ: ³	srɔ:	ច	(Ja:1974:210:b)

2.2.19.3 ความสัทนัย ɔ: : ɔ: เป็นกรณีที่สระ ɔ: ใน

คำสัทนัย สัทนัยกับเสียงสระ ɔ: ในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 2 ถือว่าเป็นความสัทนัยที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 13 คำ เช่น

ความหมาย	คขด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'โพเราะ'	phlɔ: ²	pɪ:rɔɓɔh	ពីររា	(Ja:1974:136:b)
'ดอก(ไม้สาม)	tw:k ⁴	hwntɔɓɔh	ចតុរា	(Ja:1974:105:b)
'กระเพาะ'	thɔ: ²	khtɔɓɔh	ត្បា	(Kn:2526:50:ข)
'ตัดให้สั้น'	thɔ: ²	hwntɔɓɔk	ចតុរ	(Ja:1974:105:a)

2.2.19.4 ความสัทนัย ɔ: : ɔ: เป็นกรณีที่สระ ɔ: ใน

คำสัทนัย สัทนัยกับเสียงสระ ɔ: ในคำเขมรปัจจุบันที่มีสระชุดที่ 2 ถือว่าเป็นความสัทนัยที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน มี 14 คำ เช่น

ความหมาย	คขด.	คขป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'รางน้ำ'	thɔ: ²	tɔ:(r)	ទ	(Kn:2526:885:ก)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชอก'	tsɔw:ŋ ^๕	crəɔlɔ:	ច្រឡ	(Ja:1974:59:b)
'กอง(น.)'	khɔw:ŋ ^๕	kùɔnɔ:(r)	កង	(Ja:1974:34:a)

2.2.19.5 ความสัมพันธ์ ะ กับสระอื่น ๆ เป็นกรณีพิเศษ

ะ ในคำสัมผัสกับเสียงสระอื่น ๆ ที่ไม่ใช่เสียง ɔ, ɔ: หรือ ɔ̀, ɔ̀: ในคำเขมร ถือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในคำเขมรปัจจุบัน ดังนี้

ความสัมพันธ์	ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
ɔ: : ɔ: (4คำ)	'น้ำค'	tsɔk ¹	sra:k	ច្រាក	(Ja:1974:213:b)
	'ถอด'	thɔ:t ¹	sra:t	ច្រាត	(กน:2526:402:ข)
ɔ: : ɔ̀ (1คำ)	'กอบ'	khɔ:p ⁴	kaop	កែប	(Ta:1974:10:b)
ɔ: : ɔ̀ (1คำ)	'โน้มตัวลง'	ʔɔ:n ³	ʔaon	ទ្រ	(Ja:1974:240:b)
ɔ: : ɔ̀ (3คำ)	'กระตอก'	lɔ:k ^๕	kaɔprok	កំច្រក	(Ja:1974:13:a)
	'คล้องแครง'	tsɔw:ŋ ^๕	trol	ច្រ	(กน:2526:152:ข)
	'สั้น, ไม่ไค้ส่วน'	khɔw:ʔ ^๕	khɔh	ក្រ	(He:1977:59:b)
ɔ: : ɔ̀ (9คำ)	'ลาคลี'	ʔɔ:lɔt ⁷	ʔɔ:lo:t	ឃ្រាត	(กน:2526:319:ข)
	'โหนก'	khɔ:k ¹	sno:k	ស្រក	(Ja:1974:208:b)
ɔ: : ɔ̀ (5คำ)	'ตกลอ'	khɔw:๕	khɔkɔ:	ច្រោ	(Ja:1974:102:b)
	'โพล'	lɔw:๕	lɔ:	ត្រា	(Po:1992:421:b)
ɔ: : ɔ̀ (2คำ)	'รือร่อน'	lɔw:n ⁷	rɔ̀on	ត្រង	(Po:1992:77:a)
	'(ผัก)จัม'	(phak ¹)khɔw:ʔ ¹	ʔɔnɔk	ក្រក	(กน:2526:646:ก)

เมื่อได้วิเคราะห์เสียงสระของคำสัมผัสเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้แล้ว สามารถสรุปได้ว่า เสียงสระในคำสัมผัสเขมรแบ่งออกเป็น 2 ประเภทคือ ประเภทที่ 1 ได้แก่เสียงสระในคำสัมผัสที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ซึ่งถือเป็นความสัมพันธ์ตามปกติ ความสัมพันธ์แบบนี้เสียงสระส่วนใหญ่ในคำสัมผัสจะไม่เหมือนกับเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กัน แต่จะมีเสียงตรงกับตัวเขียนเขมรปัจจุบันและสามารถทำนองได้ กล่าวคือเมื่อพบเสียงสระในคำสัมผัสเสียงหนึ่ง ก็สามารถทำนองได้ว่า เสียงสระเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันนั้นเป็นเสียงใด

เสียงสระของคำอิมประเภทนี้มักสัมพันธ์กับทั้งสระชุดที่ 1 และสระชุดที่ 2 ในภาษาเขมรปัจจุบันอย่างเป็นระบบ คือตรงตามลักษณะการเปลี่ยนแปลงเสียงสระเขมร จากความสัมพันธ์ดังกล่าวนี้ ทำให้สันนิษฐานได้ว่าภาษาไทถิ่นใต้ได้ยืมคำประเภทที่ 1 นี้เข้ามาตั้งแต่ยุคเขมรโบราณ คือก่อนที่ภาษาเขมรจะมีการเปลี่ยนแปลงเสียงสระ ทั้งนี้เนื่องจากปรากฏชัดเจนว่า คำอิมประเภทนี้มีเสียงสระต่างจากเสียงสระของภาษาเขมรปัจจุบัน แต่เสียงกลับไปพ้องกับรูปตัวเขียน หากการยืมเกิดขึ้นในยุคเขมรปัจจุบัน เสียงสระของคำอิมก็น่าจะตรงกับเสียงสระของเขมรปัจจุบัน ข้อสันนิษฐานดังกล่าวนี้อยู่ภายใต้สมมุติฐานที่ว่า ตัวเขียนเขมรปัจจุบันกับตัวเขียนเขมรโบราณนั้น เหมือนหรือคล้ายคลึงกัน หรืออีกนัยหนึ่งอาจสันนิษฐานได้ว่าภาษาเขมรปัจจุบันยังรักษาระบบตัวเขียนส่วนใหญ่ของภาษาเขมรโบราณไว้ ในขณะที่เสียงได้เปลี่ยนไปแล้ว ทั้งนี้เพราะตัวเขียนเปลี่ยนแปลงช้ากว่าเสียง เสียงสระประเภทนี้มีจำนวนข้อมูลสนับสนุนสูงมากคือมีข้อมูลร้อยละ 79.4 ของข้อมูลทั้งหมด

เสียงสระประเภทที่ 2 ได้แก่เสียงสระในคำอิมที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ถือเป็นความสัมพันธ์พิเศษหรือเป็นความสัมพันธ์ที่ไม่ปกติ ความสัมพันธ์แบบนี้เสียงสระในคำอิมส่วนใหญ่ จะเหมือนหรือคล้ายคลึงกับเสียงสระเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กัน เสียงสระในคำอิม จะไม่ตรงกับรูปตัวเขียนของภาษาเขมรปัจจุบัน เป็นความสัมพันธ์ที่ไม่สามารถทำนายได้ กล่าวคือเมื่อเห็นเสียงสระในคำอิม ก็ไม่อาจทำนายได้อย่างถูกต้องว่าเสียงสระในภาษาเขมรที่สัมพันธ์กันนั้นคือเสียงใด เสียงสระในคำอิมประเภทนี้อาจสัมพันธ์กับเสียงสระเขมรที่มีสระชุดที่ 1 หรือ 2 ก็ได้ จากลักษณะความสัมพันธ์ดังกล่าวสันนิษฐานได้ว่าภาษาไทถิ่นใต้ได้ยืมคำประเภทนี้เข้ามาในยุคเขมรปัจจุบัน กล่าวคือได้ยืมคำเขมรเข้ามาเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงของเสียงสระในภาษาเขมรเกิดขึ้นเรียบร้อยแล้ว ทั้งนี้จะเห็นได้จากความเหมือนหรือความคล้ายคลึงกันของเสียงสระในคำอิมกับคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กัน และเสียงของสระในคำอิมไม่ตรงกับตัวเขียนเขมรปัจจุบัน นอกจากนี้แล้วจากการวิเคราะห์ยังพบว่า ความสัมพันธ์ของเสียงสระประเภทนี้ มีข้อมูลสนับสนุนน้อยกว่าแบบแรกมาก คือมีเพียงร้อยละ 20.5 ของข้อมูลทั้งหมด ความสัมพันธ์ของเสียงสระในคำอิมกับคำเขมรปัจจุบัน อาจสรุปให้เห็นชัดเจนเป็นตารางดังข้างล่างนี้ (ตัวเลขข้างหลังเสียงแต่ละเสียงแสดงจำนวนข้อมูลที่สนับสนุนเสียงนั้น ๆ)

ตารางที่ 19 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงสระในคำขี้มเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้กับเสียงสระในคำเขมรปัจจุบัน

เสียงสระของคำขี้มเขมร ในภาษาไทยถิ่นใต้	เสียงสระในคำเขมรปัจจุบัน		
	ความสัมพันธ์ปกติ	ความสัมพันธ์พิเศษ	
i	ย(24)	ุ(12)	e, ะ, ะ, ae, ao(2), a
i:	ย(6)	ิ:(2)	ิ(2), ะ:, ae, ao
i:a	ิอ(28)	โอ(15)	ิ:(2), โอ, ะ:(2), ุ
e:	e, e:(10)	ะ:(10)	ิ(2), ะ(3), ุ, ย(3), a, ae(10), ao
e, e:	ae(42)	ะ:(23)	e(11), ะ(11), โอ(3), ุ(2), ย(2), a(7)
u	ย(15)	ุ(9)	
u:	ย:(1)	ุ:(2)	ย(3), ุ, o:
u:a	---	---	ิ:อ(2), ย, ะ:, ao(2), ัวอ
ɤ:	ao(23)	ย(ะ)(23)	ิ:, e, ะ, uo, o:(3), ัว:
a	a(73)	ะอ(16)	ย(2), ะ, ะ:, ุ
	ว, ะ:(8)	ัวอ(23)	
		ุ(4)	
		ัวอ	
		ัว:	
aj	---	ะj(18)	---

ตารางที่ 19 (ต่อ)

เสียงสระของคำเดิมในภาษาไทยถิ่นใต้	เสียงสระในคำเขมรปัจจุบัน	
	ความสัมพันธ์ปกติ	ความสัมพันธ์พิเศษ

า:	า(32)	โ:อ(58)	อา, อ, ฮ(:)(6), อ:, ง(8), า:(82) ฮอ(24) ง:, โ:
		ัวอ	
อ	อ(30)	ุ(34)	อ, ฮ, ุ, ุ, ุอ, ออ ง(:)(5)
อ:	อ:(14)	ุ:(20)	ุ, ฮ(2), ออ, ุ:อ
อ:า	อ:อ(14)	ุ:อ(22)	ุ:(3), ุ:อ, อ:(12), ุ:(3)
อ	ง, ง:(16)	ุอ(6)	---
		โ:(2)	
		ุ(2)	
อ:	ออ(35)	โ:(23)	ุ(2), ฮ, ฮ, ง-ออ-(1), อ:(4), ุ:(7), ุ, ุอ(3), ออ(2), อ(7), ง:(2), โ:(10),
อ	ง(55)	ุ(10)	า(4), ัวอ, อ(6), ฮ(:)(2), ฮอ, ุอ(8) โ:อ, ออ(2), โ:
ง:	ง(12)	ุอ(13)	า:(4), ออ, ออ, อ(3), อ:(9)
	ง:(35)	โ:(14)	โ:(5), ัวอ(2)

ตัวเลขข้างหลังเสียงสระแสดงจำนวนข้อมูลที่สนับสนุนเสียงนั้น ๆ, ส่วนเสียงสระที่ไม่มีตัวเลขข้างหลังหมายถึงเสียงสระนั้น ๆ มีข้อมูลสนับสนุนเพียง 1 ตัวอย่าง

2.3 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะท้ายของคำสยามในภาษาไทยถิ่น

ใต้กับคำเขมรปัจจุบัน เมื่อพิจารณาระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบันจะพบว่า มีระบบเสียงพยัญชนะท้ายต่างกัน (ดูตารางที่ 7 ในบทที่ 2) หน่วยเสียงบางหน่วยเสียงปรากฏในทั้ง 2 ภาษา ในขณะที่บางหน่วยเสียงปรากฏเพียงเฉพาะในภาษาหนึ่งและไม่ปรากฏในอีกภาษาหนึ่ง ดังจะออกมาให้เห็นชัดเจนดังนี้

ตารางที่ 20 การเปรียบเทียบเสียงพยัญชนะท้ายของภาษาสงขลาและภาษาเขมรปัจจุบัน

พยัญชนะท้ายในไทยถิ่นใต้	-p, -t, -k, -ʔ, -m, -n, -ŋ, -j, -w, (-h)
พยัญชนะท้ายในเขมรปัจจุบัน	-p, -t, -k, -ʔ, -m, -n, -ŋ, -j, -w, -h, -c, -ɲ, -l, -s, (-r)

จากตารางข้างต้นนี้ จะเห็นว่าหน่วยเสียงที่ปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะท้าย ทั้งในภาษาไทยถิ่นใต้(สงขลา) และในภาษาเขมรปัจจุบันมีอยู่ 10 หน่วยเสียงคือ p, t, k, ʔ, m, n, ŋ, j, w, h ส่วนหน่วยเสียงพยัญชนะท้ายที่ปรากฏเฉพาะในภาษาเขมรปัจจุบันและไม่ปรากฏในภาษาไทยถิ่นใต้มีอยู่ 5 หน่วยเสียง ได้แก่ c, ɲ, l, s, (-r)

เสียงพยัญชนะท้าย h ในภาษาสงขลาจะเกิดเฉพาะในคำที่เป็นคำลงท้าย (final particle) เช่น tah⁴ 'ซี' ใน ma:⁵ tah⁴ = 'มาซี' คำแสดงการชี้เฉพาะเจาะจงเช่น nih¹ 'นี่ไง', nuh¹ 'นั่นไง' คำแสดงคำถาม เช่น heh¹ = 'หรือ' ใน kin³ kha:w² le:w⁷ heh¹ = 'กินข้าวแล้วหรือ' เป็นต้น ส่วนเสียงพยัญชนะท้าย /r/ ในภาษาเขมรปัจจุบันได้สูญเสียงไปแล้ว ซึ่งเรื่องนี้ Jacob (1966) ได้อธิบายว่าเสียง -r ได้สูญเสียงไปแล้ว ยกเว้นในเขตพระตะบองที่ยังมีการออกเสียงพยัญชนะท้ายที่เขียนด้วย <r> โดยออกเสียงเป็นเสียง r ที่ลิ้นไก่ (uvular /r/) สำหรับถิ่นอื่น ๆ ไม่ออกเสียงพยัญชนะท้ายตัวนี้เลย ทำให้คำกลายเป็นคำพยางค์เปิด ในที่นี้ผู้วิจัยยังคงไว้ให้เห็นเพราะเสียงพยัญชนะท้าย -r แต่เดิม

ของเขมรนั้น ยังปรากฏในตัวเขียนปัจจุบันอย่างสมบูรณ์ และในทางเสียงนั้นยังแสดงให้เห็นเสียงสัมพันธ์ในคำอื่นอยู่ เช่นสัมพันธ์กับเสียง -n, -j, -ŋ ในคำอื่น ซึ่งกรณีดังกล่าวนี้ชี้ให้เห็นชัดว่า การสืบทอดขึ้นก่อนที่ภาษาเขมรจะสูญเสียเสียงพยัญชนะท้าย -r ไป

2.3.1 เสียงพยัญชนะท้ายในคำอื่นที่เหมือนกับเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบัน เมื่อได้วิเคราะห์พยัญชนะท้ายในข้อมูลคำอื่นเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรปัจจุบันแล้วพบว่า หากคำอื่นเป็นคำที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียง p, t, k, ʔ, m, ,ŋ, j, w และ h ซึ่งมีปรากฏเป็นเสียงพยัญชนะท้ายในระบบเสียงของทั้งสองภาษา เสียงดังกล่าวจะตรงกันทั้งสองภาษา ดังจะนำผลการวิเคราะห์มาแสดงให้เห็นดังนี้

ตารางที่ 21 เสียงพยัญชนะท้ายที่ตรงกันภาษาในคำอื่นกับคำเขมรปัจจุบัน

พยัญชนะท้ายใน คพด.	พยัญชนะท้ายใน คขป.	จำนวน(คำ)
-j	-j	97
-k	-k	159
-m	-m	109
-n	-n	81
-ŋ	-ŋ	251
-t	-t	134
-p	-p	89
-w	-w	40
-h	-h	2
- (พยางค์เปิด)	-ø (พยางค์เปิด)	111
รวม		1076

2.3.2 เสียงพยัญชนะท้ายในคำอื่นที่ต่างจากเสียงพยัญชนะท้ายของคำ

เขมรปัจจุบัน

นอกจากเสียงพยัญชนะท้ายในคำอื่น และคำเขมรปัจจุบันจะตรงกันดังได้กล่าวข้าง

ต้นนี้แล้ว พบว่ายังมีเสียงพยัญชนะท้ายที่สัมพันธ์กันแต่มีความแตกต่างกันอยู่จำนวนหนึ่ง ซึ่งจะกล่าวถึงโดยละเอียดดังนี้

2.3.2.1 คำอื่นเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะท้ายเป็น

เสียง -ʔ เสียง -ʔ ในคำอื่นสัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะท้ายที่ต่างออกไปในคำเขมร 4 เสียง คือ -c, -h, -t, และ -k นอกจากนั้น -ʔ ในคำอื่นยังปรากฏในคำที่สัมพันธ์กับคำของคำเปิดในภาษาเขมรอีกด้วย หรือจะกล่าวอีกนัยหนึ่งว่าเป็น -ʔ ที่ไม่มีเสียงสัมพันธ์ในคำเขมร ดังรายละเอียดต่อไปนี้

2.3.2.1.1 ความสัมพันธ์ -ʔ : -c (1 คำ)

ความหมาย	คพค.	คพป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ฝัน'	ʔɤ:ʔ ^๓	sʔo:c	ឆប ៗ	(He:1977:1275:a)

2.3.2.1.2 ความสัมพันธ์ -ʔ : -h (77 คำ)

ความหมาย	คพค.	คพป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ซ่าแหละ'	mlɛ:ʔ ^๓	crɔleh	ច្រឡះ	(กน:2526:278:ก)
'เป็นปิ่น'	mia:ʔ ^๓	mrɛəh	ម្រះ	(He:1977:773:b)
'ชัดเจน'	tɕa:ʔ ^๓	crɛəh	ច្រះ	(Ja:1974:61:a)
'งู'	pa:ʔ ^๓	pùəh	កង	(วส:2514:338)
'ละทิ้ง'	la:ʔ ^๓	lɛəh	ឆះ	(Ma:1915:467:a)
'(ดวงอาทิตย์)ขึ้น'	la:ʔ ^๓	rɛəh	រះ	(Ja:1974:170:a)
'ชักใบ, สร้างบ้าน'	pha:ʔ ^๓	pɛəh	ពាក់	(Ja:1974:134:a)
'น้ำท่วม'	pha:ʔ ^๓	pì:əh	ពាប	(Ja:1974:134:b)
'น้ำสาค, น้ำชะ'	cha:ʔ ^๓	cɛəh	ជះ	(Ja:1974:59:a)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ผ้าทอ'	wa:ʔ ¹	wəəh	វះ	(กน:2526:647:ก)
'เอาหนามกันไว้'	sa:ʔ ¹	sra:h	សាវ	(Ja:974:213:b)
'ไถพรวนครั้งแรก'	da:ʔ ⁴	dah	ដាវ	(Ja:1974:65:b)

2.3.2.1.3 ความสัมพันธ -ʔ : -t (2 คำ)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กินข้าวเหลือ'	ka:ʔ ¹	chʔaet	ចាក វ	(Ja:1974:53:a)
'กระทั่งขึ้น(อย่าง ลูกวัวใช้หัวกระทั่ง เต้านมแม่เพื่อให้ น้ำนมออกดี)	ta:ʔ ⁴	htaet	ចាក វ	(He:1977:98:a)

2.3.2.1.4 ความสัมพันธ -ʔ : -k (11 คำ)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เอาเบ็ดล่อปลา'	ja:aʔ ⁰	ji:ək	ចាក	(Po:1992:384:b)
'(ผัก)จิ้ม'	ka:ʔ ¹	ʔaŋlək	ចាក់ ស	(กน:2526:46:ก)
'(งู)ฉก'	ca:ʔ ⁴	kaŋchək	ចាក់ ស	(Ja:1974:2:a)
'ปะปน, สกปรก และทะเล'	lu:ʔ ¹ -la:ʔ ⁴	prələk-	ចាក់ចាក់	(Ja:1974:123:b)
'ปะทะ'	tha:ʔ ⁰	ʔa:tək	ចាក់	(กน:2526:599:ก)
'วัดถ้ำที่มีถ้ำขาว'	ci:aʔ	caŋlək	ចាក់	(Ja:1974:41:b)

2.3.2.1.5 ความสัมพันธ -ʔ : -ə พยางค์เปิด

(3 คำ) ได้แก่

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'อ้ากว้าง'	ha:(ʔ) ⁰	caŋhə:	ចាក់	(Ja:1974:41:b)
'แห'	phe:ʔ ⁰	pəpə:	ចាក់	(Po:1992:435:a)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'นกั'	ke:(?) ⁴	kae	ក	(Ja:1974:11:a)

เสียงพยัญชนะก้ำอในคำเขมรปัจจุบันตามตัวอย่างทั้งหมดข้างบนนี้ มีอยู่ 2 เสียงที่มีคุณสมบัติใกล้เคียงกับคุณสมบัติของเสียงกัก -ʔ ในคำฮิมไต๋นั กั เสียง -h ซึ่งเป็นเสียงเสียดแทรกที่เกิดร่วมฐานกรกับเสียง ʔ คือต่างเกิดที่เส้นเสียง อีกเสียงหนึ่งคือเสียงกักที่เกิดที่เพดานอ่อน -k เสียงหลังนี้แม้ไม่ได้เกิดที่เส้นเสียงเช่นเดียวกับ -ʔ แต่ก็ยังเป็นเสียงกักเหมือนกับเสียง ʔ อีกทั้งยังเป็นเสียงกักที่เกิดใกล้เคียงเสียงกัก -ʔ มากที่สุด จึงอาจเกิดการแทนที่กันได้เมื่อเกิดการฮิมคำขึ้น

จะเห็นได้ว่าเสียงกักที่เกิดที่พยัญชนะก้ำอในคำเขมรทั้ง 2 เสียงนี้ มีสัมพันธกันกับเสียงกัก -ʔ ในคำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ในอัตราสูง น่าจะเป็นความเปลี่ยนแปลงโดยตรงอย่างมีระบบ ซึ่งต่างจากเสียงเขมรที่สัมพันธ์กับเสียง -ʔ ในคำฮิม อีก 2 เสียงที่เหลือซึ่งได้แก่เสียง -c และ -t ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีข้อมูลสนับสนุนน้อยมาก น่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงพิเศษเฉพาะคำ

สำหรับความสัมพันธ์ของพยัญชนะก้ำอ -ʔ ในคำฮิมกับ -ɸ (พยางค์เปิด) ในคำพยางค์เปิดในภาษาเขมรนั้น จะเห็นได้ว่า -ʔ ในคำฮิมอาจมีหรือไม่มีก็ได้(ยกเว้นคำ 'พะ' ต้องมี -ʔ เสมอ) จึงน่าจะสันนิษฐานว่าเกิดจากการเทียบแบบ (analogy) มากกว่าจะเกิดอย่างเป็นระบบ

ผู้วิจัยมีข้อสงสัยว่าเหตุใดคำ phe:ʔ^o 'พะ' ในคำฮิมจึงจำต้องมีพยัญชนะก้ำอ-ʔ เสมอน่าจะมีเงื่อนไขบางอย่างต่างกับข้ออื่น จึงได้ทำการสืบประวัติคำโดยสืบค้นคำดังกล่าวจากภาษาอูก ๆ ของตระกูลมอญ เขมร อื่น ๆ จึงพบว่า ในภาษาอูกของตระกูลมอญ เขมร อย่างน้อย 2 ภาษาที่คำดังกล่าวนี้มีพยัญชนะก้ำอ -ʔ ซึ่งได้แก่คำ 'พะ' ในภาษา Pacoh ซึ่งเป็น mbeq และในภาษา Stieng ซึ่งเป็น bey bheq จึงน่าจะสันนิษฐานได้ว่า คำ 'พะ' ใน

proto Mon-Khmer น่าจะมีพยัญชนะก้ำกึ่ง -ʔ อยู่ด้วย การที่ภาษาไทยถิ่นใต้ได้รับคำนี้เข้ามาโดยคงเสียงพยัญชนะก้ำกึ่ง -ʔ ไว้ นั่นย่อมแสดงว่ามีการยืมตั้งแต่ยุคโบราณที่เขมรถิ่นใต้ถิ่นหนึ่งซึ่งเป็นถิ่นที่ภาษาไทยถิ่นใต้ได้รับคำนี้เข้ามา ได้เก็บเสียงดังกล่าวไว้ จากปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้มีแนวคิดต่อเนื่องได้ว่า ลักษณะภาษาบางอย่างในคำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ อาจเป็นข้อมูลสำคัญสำหรับการทำนาย ลักษณะบางอย่างของภาษากลุ่ม มอญ-เขมร ซึ่งลักษณะดังกล่าวได้สูญหายไปแล้วในภาษามอญ-เขมรเองในปัจจุบัน

2.3.2.2 คำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะก้ำกึ่งเป็น

เสียง -j

2.3.2.2.1 ความสัมพันธ์ -j : -r, -l

(5 คำ) สัมพันธ์กับ -r 4 คำ สัมพันธ์กับ -l 1 คำ เช่น

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กระคังมีรุ'	cʰɛːj ^h	cɔŋʔeː(r)	ចក្រ	(Ja:1974:40:a)
'ระบาส, ข้าว'	jɔːɔj ^h	ruŋjɔːl	វាចា	(Po:1992:396:b)

เสียง -r, -l ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ เมื่อยืมคำเขมรซึ่งมีเสียงดังกล่าวเข้ามา จึงใช้เสียง -j มาแทนที่ เรื่องนี้อธิบายได้ว่า ในการออกเสียง r, l นั้นลิ้นส่วนหน้าจะเคลื่อนตัวเข้าใกล้ปุ่มเหงือก และลิ้นจะเคลื่อนเข้าใกล้เพดานแข็ง ซึ่งตำแหน่งดังกล่าวใกล้เคียงกับตำแหน่งลิ้นขณะเมื่อออกเสียง j จากตำแหน่งลิ้นที่ใกล้เคียงกันระหว่างการออกเสียง r, l กับ j นี้ ภาษาไทยถิ่นใต้เลือกที่จะใช้เสียง -j ซึ่งเป็นเสียงที่มีข้อมูลอยู่ในระบบเสียงมาแทนที่เสียง -r และ -l ซึ่งไม่มีใช้ในระบบเสียง นอกจากนั้นแล้วเสียง r, l และ j ต่างเป็นเสียงพยัญชนะเปิด (approximants) เหมือนกันจึงอาจเกิดแทนที่กันได้ ทั้งนี้เพราะเสียงทั้งสามเกิดจากวิธีการออกเสียง (manner of articulation) แบบเดียวกัน

2.3.2.3. คำยืมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะก้ำกึ่งเป็น

เสียง -k สัมพันธ์กับเสียง -h, -t, และ -ʔ ดังนี้

2.3.2.3.1 ความสัมพันธ์ -k : -h (12 คำ)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แคะ'	khwək ⁷	khweh	ខ្មែរ	(Ja:1974:28:b)
'ทะเลาะทะเล'	lɔk ¹ lek ¹	leh-lɔh	ត្រូវត្រូវ	(Ja:1974:221:a)
'กระจัดกระจาย'	plɔ:k ⁴	prɔh	ច្របា	(Po:1992:331:b)
'เสาะแส'	sɔk ¹ sɛk ¹	rɔsɛh-rɔsɔh	រករក	(กน:2526:1131:n)
'แห้งสนิท'	khɔk ¹	khah	ខ	(Ja:1974:25:b)
'เกือบ'	nak ⁷ nak ⁷	thnah	ថ	(กน:2526:80:n)
'เลือก'	lɔ:ək ⁰	rɔh	រើ	(Ma:1915:466:a)

2.3.2.3.2 ความสัมพันธ์ -k : -t (3 คำ)

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เสียงโก่งตึก'	khɔk ⁰ tɔ:k ⁴	tokkətɔ:t	តកត	(Ja:1974:72:b)
'ดาก, วัดสีดาง ชนิดหนึ่ง'	dɔ:k ⁴	kɔt	ក្រំ (> កាត archaic)	(He:1977:60:b)
'อาเจียร'	ʔu:ək ⁴	kʔu:ət	កក វ វ	(Ja:1974:23:a)

2.3.2.3.3 ความสัมพันธ์ -k : -ʔ (2 คำ)

'กระตุก, สั่น'	jak ⁷	krɔʔ	ក្រាក់	(กน:2524:236:n)
'น้ำเค็มคณาน'	khlak ⁷	krɔʔ	ក្រាក់	(กน:2526:501:n)

ความสัมพันธ์ระหว่าง -k กับ -h, -ʔ เป็นความสัมพันธ์ที่เกิดได้เสมอตามปกติ และมีพบบ่อยมากดังได้อธิบายไว้แล้วใน ข้อ 2.3.2.1 ส่วนความสัมพันธ์ -k กับ -t นั้น น่าจะเกิดเป็นกรณีพิเศษเฉพาะคำ ซึ่งไม่ได้เป็นไปอย่างมีระบบหรือมีเหตุผลทางสัทศาสตร์

อย่างไรก็ตามผู้วิจัยพบว่า แม้ในภาษาเขมรเองระหว่างคำเขมรโบราณกับคำเขมรปัจจุบันก็ยังมีการใช้ -p และ -k แทนที่กันอยู่ เช่น ในคำ 'อิงแอบ' (คยพ.) <pha-ek> สัมพันธ์กับ (คยป.) ʔaep (Po:1992:337:a) เป็นต้น

2.3.2.4. คำสันเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียง -๓ สัมพันธ์กับเสียง -n ดังนี้2.3.2.4.1 ความสัมพันธ์ -๓ : -n (1 คำ)

ความหมาย	ขรค.	ขรป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'(ข้าว)หลาม'	la:๓ ¹	krəla:n	ក្រាឆា	(กน:25261187:8)

เสียง -๓ กับเสียง -n เป็นเสียงที่สัมพันธ์กันเพราะต่างเป็นเสียงที่มีลักษณะนาสิกเหมือนกัน สำหรับคำที่มีความหมาย 'ข้าวหลาม' นี้ มีรูปตัวเขียนของภาษาเขมรโบราณเป็น <kanraa> 'toughening, coagulated' (Po:1992:77:a)

2.3.2.5. คำสันเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะท้ายเป็นเสียง -n สัมพันธ์กับเสียง -l, -r, -ɾ, -ŋ และ -ɲ (พยางค์เปิด) ดังนี้2.3.2.5.1 ความสัมพันธ์ -n : -l (63 คำ)

ความหมาย	ขรค.	ขรป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แกว่งไกว'	jo:n ¹	jo:l	ចោច	(Ja:1974:157:a)
'เกลือกกลิ้ง'	ni: ¹ ni:an ¹	noŋlɔl	នរន្យ	(Ja:1974:94:b)
'ตระเวน'	we:n ¹	krɔwael	ក្រវាត	(Ja:1974:18:a)
'ก.พัน'	win ^๓	wɔl	វិច	(Ma:1915:471:b)
'คล้องแคล้อง'	tsɔ:n ³	trol	ត្រូ	(กน:2526:152:๓)
'ถนน'	nun ¹	thnɔl	ថង	(Ja:1974:80:a)
'อ่าน, สั้น'	ʔun ^๔	krəʔol	ក្រាច	(He:1977:75:a)

2.3.2.5.2 ความสัมพันธ์ -n : -ɾ (33 คำ)

ความหมาย	ขรค.	ขรป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'รานกิ่งไม้'	la:n ^๓	rɔɾ	រាច	(Po:1992:391:a)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'อิงพัน'	liŋ ¹	kwəŋaəŋ	កំរើង	(Ja:1974:12:a)
'เต็ม'	phɛ:n ⁵	pəŋ	រក្ស	(Ja:1974:137:b)
'นาพราน'	phla:n ⁵	prəŋaŋ	ប្រមាញ់	(Ja:1974:121:a)
'พลาญ'	phla:n ¹	phla:n	ផ្លាញ	(Ma:1915:460:a)
'สิ้นจืดจู้'	tun ⁴	kontɔŋ- kəntɔŋ	កង្វិកកង្វិក	(He:1977:13:b)
'(หางสัตว์)สิ้นมาก'	lun ²	krəlon	ក្រឡាញ់	(He:1977:74:b)

2.3.2.5.3 ความสัมพันธ์ -ŋ : -r (60 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'โตน'	ko:n ³	kao(r)	កោរ	(Ja:1974:11:b)
'ร่วนซุย, คั้นตัว'	cho:n ⁵	cə:(r)	ចោរ	(กน:2526:179:ก)
'ทำให้บิน'	pho:n ¹	bəŋhaə(r)	បង្ហាញ	(He:1977:469:b)
'เนินดิน'	nɔ:n ⁵	phno:(r)	ផ្ស	(Ja:1974:129:b)
'คันตะเคียน'	khi:an ⁵	kəkɪ:(r)	គគរ	(Ja:1974:29:a)
'ร่องน้ำ, รางน้ำ'	thə:n ⁵	tə:(r)	ទរ	(กน:2526:885:ก)
'ก. พัน'	wəŋ ⁵	wəŋ	វេង	(Po:1922:429:a)

2.3.2.5.4 ความสัมพันธ์ -ŋ :- หนองเปิด

(1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'พระจันทร์'	khe:n ¹	khəe	ខែ	(Po:1992:126:b)

2.3.2.5.5 ความสัมพันธ์ -ŋ :- ฤ (1 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เล่น'	lɛn ⁵	lɛ:ŋ	លេង	(Po:1992:420:b)

2.3.2.5.6 ความสัมพันธ์ -ก : -ก (1 คำ)

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'มันจนเลียน, เหม็นเขียว'	ʔm:an ³	chʔaom	រឹម រ	(กน:2526:978:ข)

เสียง -l, -r, -ก ไม่มีในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ ถ้าเดิมคำเขมรมีเสียงพยัญชนะก้ำกึ่งเป็น *-l, *-r, *-ก ก็เป็นไปได้ว่าเมื่อมีการยืมเสียงดังกล่าวเหล่านี้เข้ามา จึงใช้เสียง -ก แทน ทั้งนี้เพราะเสียง -ก มีลักษณะคล้ายกับ -l, -r ตรงที่ต่างเป็นเสียงที่เกิดที่ปุ่มเหงือก และคล้ายกับเสียง -ก เพราะต่างก็มีลักษณะนาสิกด้วยกันเช่นเดียวกับที่สัมพันธ์กับ -ก และ -ก อย่างใน ข้อ 2.3.2.5.5 และข้อ 2.3.2.5.6

สำหรับความสัมพันธ์ของ -ก กับ -๑ (พยางค์เปิด) ของคำที่เป็นพยางค์เปิดในคำเขมรซึ่งมีความหมายว่า 'พระจันทร์' ในข้อ 2.3.2.5.4 นั้น สันนิษฐานได้ว่าเสียง ae ในคำเขมรใกล้เคียงกับเสียง aj มาก กล่าวคือเสียง e ใน ae กลายเป็นเสียงสระสูง i หรือ j และเสียง i หรือ j ดังกล่าวนี้นั้นแนวโน้มจะเป็นเหตุให้ช่องที่เปิดให้ลมผ่านออกทางจมูกเปิดออก ซึ่งปรากฏการณ์เช่นนี้จะทำให้เกิดเสียงนาสิกอย่างเสียง -ก ขึ้นได้ ความสัมพันธ์ระหว่าง -ก กับ -j ยังมีพบเห็นได้บ่อยในตัวอย่างอื่น ๆ อีก เช่นในคำ 'คืน' ในข้อ 2.3.2.5.6 เป็นต้น ในแง่ของเสียงแล้วจึงอาจกล่าวได้ว่า เสียง -ก ในคำฮิม kbe:n³ 'พระจันทร์' สัมพันธ์โดยตรงกับเสียง -e (ซึ่งมีคุณสมบัติสูงกว่า e ธรรมดา) ในคำเขมร khae 'พระจันทร์'

2.3.2.6. คำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะก้ำกึ่งเป็นเสียง -ก สัมพันธ์กับเสียง -ก, -๑, -j, -r, -l, และ -๑ (พยางค์เปิด) ดังนี้

2.3.2.6.1 ความสัทพันธ์ -η : -η (3 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตามหลัง'	de:η ³	de:η ³	den	den (Po:1992:217:a)
'ปีมะเส็ง'	siη ¹	msa:η	ชราญ	(Ja:1974:154:b)
'หลิกทอง'	krəη ¹	krənaη	คราทู	(He:1977:66:a)

2.3.2.6.2 ความสัทพันธ์ -η : -η (3 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'เครื่องยิงทำข้าว ไม้ง่ามและหนังสือ'	pa:η ³	comp):əη	ชกาช	(Ja:1974:47:a)
'ผึ่งมัน'	miη ²	khəuη	ชี่	(Ja:1974:37:a)
'พันกันยุ่ง'	so:η ¹ so:η ²	srəmə:η	สรช	(Ja:1974:212:a)

2.3.2.6.3 ความสัทพันธ์ -η : -j (2 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชิง'	khi:η ¹	khəj	ชี่	(Ja:1974:26:a)
'ลอสละล่อง'	pho:η ⁷ pho:η ⁸	rəpəoj-rəpəoj----		(Ka:1962:122)

2.3.2.6.4 ความสัทพันธ์ -η : -r (2 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กองไม้'	khə:η ⁵	kūmno:(r)	คชร	(กน:1974:34:a)
'มากมาย'	kwə:η ³	koh-kwə:(r)	คะคร	(Ja:1974:10:a)

2.3.2.6.5 ความสัทพันธ์ -η : -l (1 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ห้วงเขือก'	wiη ¹ , (win ¹)	krəwəl	ครวิช	(กน:2526:1190:ข)

เสียง -ŋ ในคำฮิมซึ่งเป็นเสียงนาสิก สัมพันธ์กับเสียงนาสิกในภาษาเขมรหลายเสียง เช่น -ŋ, -ŋ̃ ดังในข้อ 2.3.2.6.1 และ 2.3.2.6.2 สำหรับความสัมพันธ์ของเสียง -j ในภาษาเขมร กับเสียง -ŋ ในคำฮิมนั้น อาจอธิบายได้ว่า หากเดิมขณะฮิมคำเขมรนั้น คำเขมรมีเสียงพยัญชนะท้ายเป็น * -j อยู่แล้ว อาจเป็นไปได้ว่าการออกเสียง * -j นั้นมันจะเคลื่อนตัวไปชิดเพดาน และในขณะที่ชิดกันส่วนหลังของเพดานอ่อนอาจลดต่ำลงมากกว่าปกติ ทำให้มีช่องว่างที่ลมจากปอดจะผ่านออกทางช่องจมูก ซึ่งทำให้เกิดเสียงนาสิก -ŋ ขึ้นมาได้

นอกจากนั้นเสียง -ŋ ในคำฮิมยังสัมพันธ์กับเสียง -r ที่มีเสียงสระ ๖: นำมาข้างหน้า อย่างในข้อ 2.3.2.6.4 สันนิษฐานว่าเสียง ๖: ซึ่งเป็นเสียงสระหลังจะมีอิทธิพลทำให้เสียง -r กลายเป็นเสียง -ŋ เสียง -ŋ นี้เกิดที่เพดานอ่อนใกล้กับตำแหน่งที่เกิดเสียงสระ ๖: หรือมีฉะนั้นก็อาจเป็นอิทธิพลของเสียงสระนาสิก(nasalized vowel)

ส่วนความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะท้าย -ŋ ในคำฮิมกับเสียงพยัญชนะท้าย -l ในคำเขมรในข้อ 2.3.2.6.5 นั้นน่าจะเป็นความสัมพันธ์กับพยัญชนะท้าย -ŋ ในคำฮิมมากกว่า ทั้งนี้เพราะ เสียง -ŋ และ -ŋ̃ เกิดปรีอิสระระหว่างกันในคำดังกล่าว

2.3.2.7 คำฮิมเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะท้ายเป็น

เสียง -p สัมพันธ์กับเสียง -k, -t, อย่างละ 1 คำ ดังนี้

ความหมาย	คชค.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'กรรไกรผ่าหมาก'	nap ¹	prəna:k	ក្រណាត	(He:1977:118:b)
'(น้ำตาล)เข้ม, (เหงื่อ)ชุ่ม'	ʔɛ:ap ⁴	sɔ:t	ទឹក រយ	(Ja:1974:218:b)

ความสัมพันธ์ในข้อ 2.3.2.7 นี้เป็นความสัมพันธ์พิเศษเฉพาะคำ เกิดในข้อมูลน้อย สันนิษฐานว่าการที่เสียงพยัญชนะท้ายในคำฮิมกับคำเขมรปัจจุบันต่างกันนั้น อาจเกิดการเปลี่ยนแปลงที่หลัง คือหลังจากที่ได้ฮิมคำเข้ามาในภาษาไทยถิ่นใต้แล้ว

2.3.2.8 คำเชื่อมในภาษาไทยถิ่นใต้ที่มีพยัญชนะท้ายเป็น

เสียง -t สัมพันธ์กับเสียง -c, -h, -ŋ, -p, -r, -k ดังนี้

2.3.2.8.1 ความสัมพันธ์ -t : -c (47 คำ)

เสียง t กับ c เป็นเสียงกักไม่ก้องเหมือนกัน และมีฐานกรออยู่ใกล้กัน คือปุ่มเหงือกกับเพดานแข็ง เสียงกักที่เพดานแข็งในภาษาไทยถิ่นใต้ไม่ปรากฏเป็นพยัญชนะท้าย หากพิจารณาตัวเชื่อมเขมรที่ใช้แทนเสียงพยัญชนะท้าย -c จะเห็นว่าอักษรวิชัยของเขมรใช้รูปพยัญชนะอยู่ 2 ตัว คือ "ช" และ "ต" ตัวอย่างคำคู่สัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะท้ายนี้ เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเชื่อมเขมร	แหล่งที่มา
'กลัว'	khla:t ¹	khla:c	ฮาช ๗	(Ja:1974:27:b)
'ทั้งหมดทั้งสิ้น'	ba:t ⁴	bac	บช	(Ja:1974:109:a)
'ลอด'	mut ⁷	mùc	มช 7	(Ja:1974:151:b)
'เคล็ดขัดดอก'	khlit ⁷	krèc	รคช	(กน:2526:789:ข)
'सान้ำ'	sa:t ¹	sa:c	ซาช	(กน:2524:266:ก)
'เล็ก'	tut ³	to:c	ทช ๗	(Po:1992:218:b)
'บ่ให้ค้าย'	ci:t ⁴	chè:c	เชช ๗	(He:1977:275::b)

2.3.2.8.2 ความสัมพันธ์ -t : -h (38 คำ)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเชื่อมเขมร	แหล่งที่มา
'ถาด'	tha:t ¹	tha:(h)	ช่าช	(Ja:1974:79:a)
'สด'	sot ¹	srɔh	สรช	(กน:2526:1039:ก)
'กลัด'	klat ³	klah	กัวช	(He:1977:83:b)
'ก. วัด'	wat ⁷	wəɔh	วาช	(Ja:1974:178:b)
'กราด'	klu:at ⁴	kru:ɔh	ครูช	(Po:1992:118:b)
'มีความใคร่'	?a:t ⁴	?a:h	ทาช	(He:1977:1425:b)

ภาษาเขมรปัจจุบันออกเสียงตัวเขียน "ช" ที่ท้ายพยางค์เป็น -h แทนที่จะเป็น

เสียง s ตรงตามตัวเขียนเหมือนอย่างกรณี "ซ" ปรากฏที่ต้นพยางค์ การเปลี่ยนเสียงที่ แทนด้วยตัว "ซ" ที่ท้ายพยางค์จาก -s เป็น -h นี้เพิ่งเกิดขึ้นทีหลัง ซึ่งหมายความว่าคำเดิม ตัว "ซ" ที่ท้ายพยางค์ก็แทนเสียง -s ด้วยเช่นเดียวกัน

เสียง -s เป็นเสียงที่ไม่มีปรากฏในระบบเสียงของภาษาไทยถิ่นใต้ การมีเสียง -s เข้ามาจึงได้ใช้เสียง -t ซึ่งเป็นเสียงที่เกิดที่ฐานฟันเช่นเดียวกับเสียง -s เข้ามาแทนที่ การที่เสียง -t ในคำสัมผัสพันธ์กับเสียงเขมร -h นั้น ย่อมแสดงให้เห็นชัดว่าการมีเสียงนี้เกิดขึ้น ตั้งแต่ก่อนที่เสียง -s ซึ่งแทนด้วยตัวเขียน "ซ" จะกลายเป็นเสียง -h ในภาษาเขมรซึ่งเป็นลักษณะของภาษาเขมรโบราณ ดังนั้นจึงสันนิษฐานได้ว่าคำตัวอย่างข้างบนนี้ เป็นคำที่ถูกยืม มาตั้งแต่สมัยโบราณ

ข้อเปรียบเทียบที่เห็นได้ชัดเจน ได้แก่กรณีภาษาไทยถิ่นใต้มีเสียงพยัญชนะท้ายที่ แทนด้วย "ซ" มาเป็นเสียง -k ซึ่งต่างจากกรณีที่ยืมมาเป็นเสียง -t อย่างที่ได้อธิบายไว้ แล้วในย่อหน้าข้างบนนี้ การมีเสียงพยัญชนะท้ายที่แทนด้วยตัวเขียน "ซ" มาเป็นเสียง -k นั้น แสดงว่าเป็นการยืมในเวลาทีเสียงที่แทนด้วย "ซ" ได้เปลี่ยนจากเสียง -s ไปเป็น เสียง -h แล้ว ซึ่งเป็นลักษณะของเสียงในภาษาเขมรปัจจุบัน ดังนั้นกรณีภาษาไทยถิ่นใต้ มีเสียงพยัญชนะท้ายที่แทนด้วยตัวเขียน "ซ" มาเป็นเสียง -k จึงน่าเป็นการยืมคำในสมัย ปัจจุบันเช่นคำยืม lək 'เลือก' ซึ่งยืมคำ rəh (เรีซ) 'เลือก' จากภาษาเขมร

2.3.2.8.3 ความสัมพันธ์ -t : -k (1 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สืบสนอ้งเหิง'	nut ¹ nit ¹	smok-smək	ស្រុក	(Ja:1974:210:a)

2.3.2.8.4 ความสัมพันธ์ -t : -p (3 คำ)

ความหมาย	คยค.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ป้ายทา'	li:at ¹	liəp	តាប	(He:1977:917:b)
'กัคมา'	that ¹	bəntəp	បាប	(Hu:1970:331:b)

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'คืบ'	khat ⁷	khəp	គាប៍	(Ja:1974:31:b)

เสียงพยัญชนะท้าย -p และ -t มีเกิดในลักษณะแทนที่กันได้ในระหว่างคำเชื่อมกับคำเขมร บางครั้งคำเชื่อมเป็น -p คำเขมรเป็น -t หรือคำเชื่อมเป็น -t คำเขมรเป็น -p แม้ในคำเขมรโบราณก็มีเช่น คำเชื่อม phap⁷ 'พับ' สัมพันธ์กับ (คชก.) <pnat>, (คชพ.) <phnat>, (คชป.) phnat ฯลฯ 'ขาด' อีกตัวอย่างหนึ่งได้แก่ คำเชื่อม tet² 'น้อย' สัมพันธ์กับคำเขมรโบราณ (คชก.) <dik>, (คชพ.) <dik> 'น้อย' เป็นต้น

2.3.3 เสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบันที่ไม่มีเสียงสัมพันธในคำเชื่อม
นอกจากเสียงพยัญชนะท้ายที่สัมพันธ์กันดังได้กล่าวแล้วข้างต้น ผู้วิจัยพบว่า มีข้อมูลอยู่จำนวนหนึ่งที่ปรากฏว่าคำเชื่อมที่ไม่มีพยัญชนะท้าย หรือเป็นคำพยางค์เปิด สัมพันธ์กับคำเขมรที่มีพยัญชนะท้าย หรือคำพยางค์ปิด เสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรดังที่กล่าวนี้มีหลายเสียงได้แก่ -w, -r, -h, -j, -k, -l, -n, และ -ŋ เป็นต้น ดังรายละเอียดข้างล่างนี้

2.3.3.1 ความสัมพันธ์ -๑ : -w (8 คำ) เช่น

ความหมาย	คชต.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'สาธุ'	๓๓:¹	srajo:w	ស្រាជូ	(He:1977:1247:a)
'พูดมาก'	cu:⁴ ci:⁴	caeco:w	ចៃចវ	(Ja:1974:45:a)
'ดีกว่า'	so:²	sɔw	សវ	(Ja:2974:200:a)
'ปอด'	lu:¹	chlo:w	ចល	(Ja:1974:52:b)
'เข้าดู'	du:²	sɔw	សវ	(He:1977:1056:a)

ในทางสัทศาสตร์ เสียง ow มีลักษณะเป็น [ou] เช่น sɔw (CVC) มีค่าเท่ากับ sɔw (CV๑) เป็นต้น

2.3.3.2 ความสัมพันธ์ -๑ : -r (16 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ฝึก(ลัก)'	khv: ²	ku:ə(r)	កូរ	(กน:2526:768:ข)
'อกฮอ'	jav: ⁵	bəŋcə:(r)	ចង្កាវ	(Ja:1974:102:b)
'(วัว)ขวิด'	thv: ⁵	tə:(r)	ចរ	(Ja:1974:83:b)
'เ็น'	de: ³	de:(r)	តេ	(Ja:1974:86:b)
'ม่อนคลาส'	tho: ⁵	thù:(r)	ចរ	(Ja:1974:92:b)

2.3.3.3 ความสัมพันธ์ -๑ : -h (11 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'แมงคา'	kha: ⁵	klɔh	ក្រុម	(He:1977:83:b)
'โหลค้วครก'	che: ⁵	kwɔcah	ក្រុម	(He:1977:8:b)

2.3.3.4 ความสัมพันธ์ -๑ : -j (10 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ขี้'	ji: ⁵	krəŋɔj	ក្រុម	(Ja:1974:16:b)
'อันที่จริง..' (cip) ³ mi: ¹		khəɔj	ក្រុម	(Po:1992:113:a)
'สาดี'	mli: ¹	səmlɔj	ក្រុម	(Ja:1974:192:a)
'ทำไม,อะไร'	thi: ¹	thɔj	ក្រុម	(Ja:1974:79:a)
'ต้นปรีอ'	plɔ: ²	prɔj	ក្រុម	(Po:1992:333:a)

ในทางสัทศาสตร์ เสียง j มีค่าเท่ากับเสียง i ที่มีตำแหน่งสูงกว่าเสียง i ปกติ เช่น thɔj (CVC) มีค่าเท่ากับ thɔi (CV๑)

2.3.3.5 ความสัมพันธ์ -๑ : -k (2 คำ) เช่น

ความหมาย	คยด.	คยป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตะโกน, กู'	ko: ⁴	ko:k	កូ	(Ja:1974:10:a)

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ตะกร้า, ตะกร้อ'	tsɔː ^๕	trɔːk	ចក	(Ja:1974:74:b)

2.3.3.6 ความสัมพันธ์ -๑ : -l (1 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'ชิง(คำเชื่อม)'	theː ^๕	dael	ធរ	(Ja:1974:66:b)

2.3.3.7 ความสัมพันธ์ -๑ : -n (1 คำ) เช่น

ความหมาย	คชด.	คชป.	ตัวเขียนเขมร	แหล่งที่มา
'รุ่น, ระหง'	sɔː ^๕	srɔːwaon	ចរវិ	(กน:2526:875:ก)

จากตัวอย่างคำทั้งหมดที่ยกมานี้ สันนิษฐานได้ว่าเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรได้สูญ
 เสียดไปเมื่อสัมผัสคำเข้ามา จึงไม่ปรากฏเสียงพยัญชนะท้ายในคำอิม แม้ว่าจะมีปรากฏในคำร่วม
 สัมพันธ์ในภาษาเขมรก็ตาม

ผลจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบเสียงพยัญชนะท้ายของคำอิมเขมรในภาษาไทยถิ่น
 ได้กับเสียงพยัญชนะท้ายของคำเขมรปัจจุบัน สรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ของเสียงพยัญชนะท้าย
 แบ่งออกได้เป็น 3 แบบ คือ 1. เสียงพยัญชนะท้ายในคำอิมที่เหมือนกับเสียงพยัญชนะท้ายใน
 คำเขมรปัจจุบัน 2. เสียงพยัญชนะท้ายในคำอิมที่ต่างจากเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบัน
 แต่อาจอธิบายได้ด้วยเหตุผลทางสัทศาสตร์ 3. เสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบันที่ไม่มี
 เสียงสัมพันธ์ในคำอิม

เสียงพยัญชนะท้ายในคำอิมที่เหมือนกับเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบันมีอยู่ด้วย
 กัน 10 เสียง คือ -p, -t, -k, -ʔ, -ɓ, -n, -ŋ, -j, -v, และ -h, ซึ่งเสียงทั้งหมดนี้ล้วน
 ปรากฏเป็นพยัญชนะท้ายในระบบเสียงของทั้งภาษาไทยถิ่นใต้และภาษาเขมรทั้งสิ้น

สำหรับเสียงพยัญชนะท้ายในคำอื่นที่ต่างจากเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบันนั้น มีเป็นจำนวนมาก ซึ่งสามารถสรุปเป็นตารางได้ดังนี้

ตารางที่ 22 ความสัมพันธ์ระหว่างเสียงพยัญชนะท้ายของคำอื่นกับเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบันที่ต่างกัน

พยัญชนะท้ายในคำอื่น : พยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบัน

-ʔ	:	-c(1) -h(77) -t(2) -k(11) ∅ (4)
-j	:	-r(4) -l(1) -∅(1)
-k	:	-h(12) -t(3) -ʔ(2)
-m	:	-n(1)
-n	:	-l(63) -n(33) -r(60) -∅(1) -ŋ(4) -j((1) -m(1)
-ŋ	:	-n(3) -m(3) -j(2) -r(2) -l(1) -∅(1)
-t	:	-c(47) -h(38) -n(1) -p(3)
-∅	:	-w(8) -r(16) -h(11) -j(10) -k(2) -l(2)

เมื่อได้วิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางโครงสร้างของคำอื่นเขมรในภาษาไทยถิ่นใต้ กับคำเขมรปัจจุบันแล้วสามารถสรุปผลโดยสังเขปดังนี้คือ พบว่าลักษณะการยืมคำเขมรเข้ามาในภาษาไทยถิ่นใต้นั้นมีอยู่ด้วยกัน 10 แบบ(ดูตารางที่ 15 ประกอบ) ซึ่งลักษณะการยืมทั้งหมดนี้มีอยู่ 7 แบบที่เป็นการตัดเสียงบางเสียงออกไป หรือตัดเสียงบางเสียงออกไปและกร่อนคำจาก 2 พยางค์ให้เหลือเพียง 1 พยางค์ ลักษณะการกร่อนเสียงนี้ส่วนใหญ่ไม่ได้เป็นไปตามลักษณะทางไวยากรณ์ของภาษาเขมร กล่าวคือการกร่อนเสียงไม่ได้กร่อนโดยเอาหน่วยทางไวยากรณ์ (grammatical elements) อันได้แก่หน่วยเติมหน้าศัพท์หรือหน่วยเติมกลางศัพท์ออกอย่างมีระบบ แต่เป็นการกร่อนเสียงเพียงเพื่อให้คำมีพยางค์ลดลง เช่น คำเขมร 'เป็นโทรง เป็นรุหนุ' *prehaon* ซึ่งประกอบด้วยหน่วยเติมหน้าศัพท์ *pre-* และรากศัพท์ *haon* แต่การยืมคำนี้เข้ามาเป็น *plo:ŋ* นั้น ไม่ได้ยืมอย่างมีแบบแผนโดยการละหน่วยเติมหน้าศัพท์

ออกไป เหลือเพียงรากศัพท์ แต่กลับฮิมโดยนำเอาเสียงบางเสียงของหน่วยเติมหน้าศัพท์ pl- (ซึ่งในที่นี้สัมพันธ์กับ pr- ในคำเขมร) และบางเสียงของรากศัพท์ -o:ŋ (ซึ่งในที่นี้สัมพันธ์กับ -aŋ ในคำเขมร) เข้ามา การฮิมที่ไม่มีแบบแผนทางไวยากรณ์เช่นนี้น่าจะสันนิษฐานได้ว่าเป็นการฮิมเสียงโดยการรับเข้ามาโดยตรงจากการได้ยิน ไม่ใช่เป็นการรับเข้ามาโดยผ่านทางตัวเขียนหรือรับเข้ามาโดยผ่านทางทางการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผลจากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของโครงสร้างคำภาษาไทยถิ่นใต้กับคำเขมรปัจจุบันซึ่งมีอยู่ 10 แบบนี้ สามารถใช้เป็นเกณฑ์เพื่อยืนยันว่าคำในภาษาไทยถิ่นใต้ที่นำมาศึกษาทั้งหมดเป็นคำฮิมที่ฮิมมาจากภาษาเขมร

สำหรับผลของการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของเสียงนั้น ในส่วนของเสียงพยัญชนะต้นพบว่าอาจแบ่งความสัมพันธ์ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1. พยัญชนะต้นของคำฮิมที่สัมพันธ์กับเสียงในภาษาเขมร โดยไม่ได้รับอิทธิพลจากเสียงข้างเคียง กลุ่มนี้มีปริมาณข้อมูลสนับสนุนมาก ถือเป็นความสัมพันธ์แบบปกติ 2. พยัญชนะต้นในคำฮิมที่สัมพันธ์กับเสียงพยัญชนะต้นในภาษาเขมร โดยได้รับอิทธิพลจากเสียงข้างเคียง กลุ่มนี้มีปริมาณข้อมูลสนับสนุนน้อย ลักษณะของเสียงในคำฮิมจะเบี่ยงเบนออกไปจากเสียงที่สัมพันธ์กันในภาษาเขมรปัจจุบัน ถือเป็นความสัมพันธ์ไม่ปกติ หรือเป็นความสัมพันธ์เฉพาะคำ (คูตารางที่ 16 ประกอบ) ในส่วนของเสียงสระก็สามารถแบ่งออกเป็น 2 กลุ่มเช่นเดียวกัน ได้แก่ 1. เสียงสระในคำฮิมที่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน คำในกลุ่มนี้มีจำนวนมาก 2. เสียงสระในคำฮิมที่ไม่สอดคล้องกับระบบเสียงสระในภาษาเขมรปัจจุบัน ถือเป็นความสัมพันธ์พิเศษมีข้อมูลสนับสนุนไม่มากนัก เมื่อเทียบกับกลุ่มแรก (คูตารางที่ 19 ประกอบ) สำหรับเสียงพยัญชนะท้ายนั้นพบว่ามี 3 กลุ่มคือ 1. เสียงพยัญชนะท้ายในคำฮิมที่เหมือนกับเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบัน 2. เสียงพยัญชนะท้ายในคำฮิมที่ต่างจากเสียงพยัญชนะท้ายในคำเขมรปัจจุบัน และ 3. กรณีที่คำฮิมไม่มีเสียงพยัญชนะท้าย หรือเป็นคำพยางค์เปิด แต่คำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันมีเสียงพยัญชนะท้าย (คูตารางที่ 21 และ 22 ประกอบ) จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ทางเสียงของคำในภาษาไทยถิ่นใต้ กับคำเขมรปัจจุบันที่สัมพันธ์กันดังรายละเอียดที่ได้นำเสนอไว้ข้างต้นในบทนี้ จะเห็นได้ว่าความสัมพันธ์ทางเสียงดังกล่าว ก็เป็นอีกเกณฑ์หนึ่ง ที่นำมาตัดสินคำในภาษาไทยถิ่นใต้นอกจากเกณฑ์เรื่องความสัมพันธ์ทางโครงสร้างคำ ในอันที่จะทำให้เชื่อได้ว่าคำในภาษาไทยถิ่นใตีสันนิษฐานว่าคำในภาษาไทยถิ่นใตีสันนิษฐานว่าเป็นคำที่ภาษาถิ่นใตีสันนิษฐานมาจากภาษาเขมร